

**T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI HASTANELERDE
ÇALIŞAN SAĞLIK PERSONELİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ:
SİVAS İLİ ÖRNEĞİ**

FATİH ALTAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

SİVAS-2017

**T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI HASTANELERDE
ÇALIŞAN SAĞLIK PERSONELİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ:
SİVAS İLİ ÖRNEĞİ**

FATİH ALTAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAĞLIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. ENİS BAHA BİÇER**

SİVAS-2017

"Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Sivas İli Örneği" adlı **Yüksek Lisans** Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmış ve jürimiz tarafından Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü **Sağlık Yönetimi** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Doç. Dr. Süleyman Serdar KARACA	_____
Üye	Doç. Dr. Selahattin KOÇ	_____
Üye (Danışman)	Yrd. Doç. Dr. Enis Baha BİÇER	_____

ONAY

Bu tez çalışması,tarihinde Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen ve yukarıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Zübeyda AKIN POLAT
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRÜ

Bu tez, Cumhuriyet Üniversitesi Senatosu'nun 18.02.2015 tarihli ve 4/4 sayılı kararı ile kabul edilen Sağlık Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna göre hazırlanmıştır.

ÖZET

SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI HASTANELERDE ÇALIŞAN SAĞLIK PERSONELİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: SIVAS İLİ ÖRNEĞİ

Fatih ALTAN
Yüksek Lisans Tezi
Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Enis Baha BİÇER
2017, 133 sayfa

Giderek karmaşıklaşan finans dünyasında sistemin önemli bir aktörü olan bireylerin finansal konularda bilgilerinin artması sistemin işleyişi açısından büyük öneme sahiptir. Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada bireysel refahlarını ve dolaylı olarak toplumsal refahı artırmak açısından oldukça önemlidir.

Tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan bu çalışmanın amacı sağlık personelinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemektir. Araştırmanın evrenini Sivas ilinde Sağlık Bakanlığına bağlı 11 hastanede çalışan sağlık personeli (N=2750) oluşturmaktadır. Araştırmada basit rasgele örnek seçim yöntemiyle 338 sağlık personeli örnekleme dâhil edilmiştir. Veriler Ocak-Mart 2016 tarihlerinde toplanmıştır. Çalışma bu tarihlerde hastanede görev yapan ve araştırmaya katılmaya kabul eden 343 sağlık personeli ile gerçekleştirilmiştir. IBM SPSS 22.00 programından yararlanarak veriler analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Spearman Korelasyon Katsayısı ve Frekans testleri kullanılmıştır.

Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık genel başarı puanı %60 olarak saptanmıştır. Erkek katılımcıların başarı puanları kadınlara kıyasla daha yüksek çıkmıştır. Gelir düzeyi, eğitim düzeyi, bireysel emeklilik sistemine katılım durumu, internet bankacılığı kullanımının finansal okuryazarlık düzeylerinde etkili olduğu görülmüştür. Sağlık çalışanlarının en başarılı olduğu alan “emeklilik ve sigortacılık (% 78)” iken en başarısız olduğu alan “yatırım (% 37)” alanı olmuştur. Sağlık çalışanlarının finansal konularla ilgili orta düzeyde bilgiye sahip olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, sağlık çalışanlarına yönelik finansal okuryazarlık eğitimi verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: finansal okuryazarlık, sağlık personeli, finansal bilgi, finansal eğitim

ABSTRACT

DETERMINATION OF FINANCIAL LITERACY LEVELS OF HEALTH PERSONNEL WORKING IN HOSPITALS AFFILIATED TO THE MINISTRY OF HEALTH: SIVAS PROVINCE EXAMPLE

Master's Thesis

Department of Health Management

Advisor: Associate Professor Enis Baha Bicer

2017, 133 pages

In the financial world that is becoming increasingly complex, increased knowledge of the individuals, an important actor of the system, has great importance in the functioning of the system. This study aiming to determine the financial literacy levels of the health staff is highly important in terms of increasing their individual welfare and thus social welfare.

This descriptive and cross-sectional study determines the financial literacy level of health personnel. The population of the research was composed of health personnel working in 11 hospitals affiliated to the Ministry of Health in Sivas (N = 2750). A sample of 338 health personnel was included in the study by simple random sampling method. The data were collected between November and December 2016. The study was conducted with 343 health personnel who served in the hospital at that time and voluntarily accepted to participate in the study. Data were analyzed using the IBM SPSS 22.00 program. Comparisons were performed using Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Spearman Correlation Coefficient and Frequency tests.

The overall financial literacy achievement score of the health care staff was 60%. Male participants' achievement scores were found to be higher than women. The level of income, level of education, participation in the private pension system and Internet banking usage were found to be effective in financial literacy levels. The area in which health care staff were the most successful was "retirement and insurance (78%)" while the most unsuccessful area was "investment (37%)". It can be said that healthcare staffs have a moderate level of knowledge about financial issues. As a result, financial literacy training for health professionals may be recommended.

Key Words: financial literacy, healthcare personnel, financial information, financial education

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini, sabrını, özverisini ve engin deneyimlerini hiçbir zaman esirgemeyen, akademik ve kişisel gelişimimde karşılaştığım tüm zorluklar karşısında her zaman yanımda olan, örnek aldığım çok kıymetli Hocam Yrd. Doç. Dr. Enis Baha BİÇER' e,

Büyük özveri ve fedakârlıklarla doğduğum günden bu günlere gelmemi sağlayan, hayatımın her aşamasında maddi ve manevi desteklerini, tükenmeyen hoşgörülerini, sonsuz sevgilerini esirgemeyen babam Mehmet ALTAN ve Annem Aygül ALTAN'a,

Tez çalışmam boyunca benden manevi desteğini esirgemeyen ve zor zamanlarımda yardımına koşan çok kıymetli arkadaşlarım Rabia ASAL, Ecem DEMİR, İsa ŞAHİN, Barış DÖNMEZ, Merve CAN ve Safiye ÇEVEN'e,

Araştırmanın uygulamasının yapıldığı Sivas İli hastanelerinde çalışan sağlık personeline,

Ayrıca çalışmamı bilimsel araştırma projeleri kapsamında destekleyen Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğüne teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Hipotezleri	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Finansal Okuryazarlık	6
2.1.1. Finansal Okuryazarlık Tanımları	6
2.1.2. Finansal Sistemle İlgili Bazı Temel Kavramlar	9
2.1.3. Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık	11
2.1.4. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri	14
2.1.5. Finansal Okuryazarlığın Önemi	16
2.1.6. Finansal Erişim ve Tüketicilerin Korunması	20
2.1.7. Finansal Okuryazarlığın Yararları	22
2.2. SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA FİNANSAL OKURYAZARLIK	31
2.2.1. Sağlık Çalışanı	31
2.2.2. Sağlık Çalışanı Açısından Finansal Okuryazarlığın Önemi	32
2.2.3. Finansal Okuryazarlığın Sağlık Çalışanına Sağladığı Faydalar	36
2.3. FİNANSAL OKURYAZARLIKLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	38
2.3.1. Türkiye'deki Finansal Okuryazarlık Çalışmaları	38
2.3.2. Dünyadaki Finansal Okuryazarlık Araştırmaları	42
3. GEREÇ VE YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Tipi	44
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer	44
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	44
3.4. Veri Toplama Araçları	45
3.5. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	45
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi	46

3.7.	Araştırmanın Etik Boyutu	46
4.	BULGULAR	47
4.1.	Katılımcıların Demografik Verilerinin İncelenmesi	47
4.2.	Finansal Okuryazarlık Anketine İlişkin Bulgular	49
5.	TARTIŞMA	90
5.1.	Sağlık Çalışanlarının Tanımlayıcı Özellikleri.....	90
5.2.	Sağlık Çalışanının Finansal Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Verilerin Tartışılması.....	90
6.	SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	95
6.1.	Sonuçlar.....	95
6.2.	Öneriler	97
7.	KAYNAKÇA.....	98
	EKLER	109
	EK-1: Anket Formu	109
	EK-2: İzin Belgesi	112
	EK-3: Etik Kurul Raporu.....	116
	ÖZGEÇMİŞ.....	118

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	47
Tablo 2: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Katılımı ve İnternet Bankacılığı Kullanım Durumu.....	48
Tablo 3: Katılımcıların Gelir ve Aylık Tasarruf Düzeyleri.....	48
Tablo 4: Katılımcıların Uzmanlık Alanları ve Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumu.....	49
Tablo 5: Finansal Okuryazarlık Anketinin Güvenilirlik Analizi.....	49
Tablo 6: Normallik Testleri.....	50
Tablo 7: Katılımcıların Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	51
Tablo 8: Katılımcıların Bireysel Bankacılık Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	52
Tablo 9: Katılımcıların Emeklilik ve Sigortacılık Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	53
Tablo 10: Katılımcıların Finansal Tablolar Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	53
Tablo 11: Katılımcıların Yatırım Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	54
Tablo 12: Katılımcıların Vergi ve Mevzuat Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	55
Tablo 13: Katılımcıların Matematik ve Faiz Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	55
Tablo 14: Katılımcıların Finans Gündemine İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	56
Tablo 15: Sağlık Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Genel Başarı Puanları.....	57
Tablo 16: Cinsiyet Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları.....	58
Tablo 17: Yaş Grubu Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları.....	58
Tablo 18: Medeni Durum Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları.....	59
Tablo 19: Çocuk Sayısı Özelliklerine Göre Ortalama başarı puanları.....	59
Tablo 20:Eğitim Durumu Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları.....	59
Tablo 21: Kadro Unvanı Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları.....	60

Tablo 22: En Son Bitirilen Uzmanlık Alanı Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları	60
Tablo 23: Gelir Düzeyi Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları	61
Tablo 24: Bireysel Emeklilik Kullanma Durumu Göre Ortalama Başarı Puanları	61
Tablo 25: İnternet Bankacılığı Kullanma Durumuna Göre Ortalama Başarı Puanları	62
Tablo 26: Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumuna Göre Ortalama Başarı Puanları	62
Tablo 27: Aylık Tasarruf Yüzde Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları	63
Tablo 28: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	64
Tablo 29: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	65
Tablo 30: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Bireysel Emeklilik Sistemine Katılım Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	66
Tablo 31: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin İnternet Bankacılığı Kullanma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	67
Tablo 32: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	68
Tablo 33: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Uzmanlık Alanı Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları	69

Tablo 34: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	71
Tablo 35: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	74
Tablo 36: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	76
Tablo 37: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Unvan Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	79
Tablo 38: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	81
Tablo 39: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Aylık Tasarruf Yüzdesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	84
Tablo 40: Alt Boyutlar Arasındaki İlişkiyi Belirleyen Korelasyon Analizi Sonuçları	86

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CFEE	: Canadian Foundation for Economic Education
OECD	: Organization for Economic Co-operation and Development
FO-DER	: Finansal Okuryazarlık Derneği
ATM	: Automated Teller Machine
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
PACFL	: President's Advisory Council on Financial Literacy
OECD INFE	: International Network on Financial Education
PRI	: Policy Research Initiative
DFID	: Department for International Development
CGAP	: Consultative Group to Assist the Poor
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TEB	: Türkiye Ekonomi Bankası

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Finans, bir toplumun tamamının yaşam kalitesini belirleyen en önemli etkenlerden biri olmasına rağmen toplumda genellikle o işi yapan profesyonellerin uğraştığı bir alan olarak görülmektedir. Oysaki finans toplumun tamamını yakından ilgilendiren bir alandır. İnsanlar her gün belli finansal kararlar vermek ve bu kararları uygulamak zorundadır. Finansın karmaşık bir alan olduğunu ve kendilerinin bu alanda yetersiz olduğunu düşünen insanlar bu tür kararlar verirken genellikle alanda uzman olan kişilere danışırlar. Fakat finansal sistemin bu şekilde işlemesi finansal sistem için bir dezavantajdır. Çünkü finansal sistem bütün elemanlarını kapsadığı zaman esas verim elde edilir. Finansal sistemin sadece finans için hizmet üretenleri değil hizmeti alan insanları da içinde barındırması gerekir. Finansal hizmeti alan insanların da bu sisteme katılabilmesi için finans ile ilgili temel bilgilere sahip olması gerekir.

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda bilgi sahibi olmasını, doğru finansal kararlar alarak bunları uygulamasını içerir. Birey doğru kararlar aldığıında bu hem bireyin yararına hem de toplumun yararına olur. Bunun içinde toplumdaki finansal okuryazarlığın artması gerekmektedir. Finansal okuryazarlık sadece uzmanları ve büyükleri değil aynı zaman da çocukları bile ilgilendiren bir konudur. Çocuklukta öğrenilen davranışların insan hayatındaki kalıcılığı daha fazla olduğu için bir çocuğa tasarruf, maliyet, borç gibi konular öğretilmeli ve bunları hayatında uygulaması sağlanmalıdır.

Finansal piyasadaki hareketliliğin her geçen gün biraz daha arttığı göz önünde bulundurulduğunda finansal okuryazarlık eğitiminin ne kadar önemli olduğu anlaşılacaktır. İnsanların her gün iç içe olduğu kredi kartları, tüketici kredileri, emeklilik, tasarruf, birikim gibi konularda daha çok bilgilendirilmesi gereklidir. Bu konuda bir toplum ne kadar bilgili ve bilinçli olursa refah düzeyi de o denli artacaktır. Bunun tam tersi söz konusu olduğunda ise yaşam kalitesi düşecek ve birey ve toplum bundan olumsuz bir şekilde etkilenecektir. Finansal okuryazarlık kavramının topluma kazandırılabilmesi için bu alandaki çalışmalara

yoğunluk verilmeli, eğitim programları düzenlenerek toplum bilinçlendirilmelidir. Elbette bu bilinçlendirme bireylere basit finans terimlerinin öğretilmesiyle sınırlı kalmamalıdır. Bireyin öğrendiği bilgileri hayatında uygulamaya koymasında yardımcı olunmalıdır. Finansal eğitim almış ve bunu hayatında uygulamaya koymuş bir birey eğitim almayan ve bunları hayatında uygulamayan insandan her zaman daha öndedir. Finansın toplumun tamamını ilgilendirdiği göz önünde bulundurulursa aynısı toplum için de söylenebilmektedir. Yani bir toplumda finansal eğitim almış birey sayısı ne kadar fazla ise dengeli tasarruf ve harcama düzeyi de o kadar artacaktır.

Dünya sürekli değişmekte ve gelişmektedir. İnsanlığın bu değişim hızını yakalaması ve ona ayak uydurması gerekmektedir. Bu da insan hayatındaki diğer önemli konulara ilaveten finansal değişiklikleri takip etmek ve finansal konularda en doğru kararları vermekle mümkün olacaktır. Bu sadece bireyi veya sadece toplumu ilgilendiren bir konu değildir. Her geçen gün dünyanın küreselleştiği ve sınırların ortadan kalktığı düşünülürse dünyadaki finansal gelişmeler insanların yaşadıkları ülkeyi hatta insanları çok yakından ilgilendirmektedir. Dolayısıyla ülkelerin bu gelişmelerle baş edebilmesi için finansal okuryazarlık seviyesi artmış bireylere ve topluma ihtiyaç duyulmaktadır.

Günümüzde nüfusun, teknolojinin ve bilimin hızla gelişmesi finansal okuryazarlığın da önem kazanmasına yol açmıştır. Çünkü insanlar bu değişime ayak uydurmak zorundadır. Her insan hayatı boyunca mali kararlar almakta ve bunları uygulamaya koymaktadır. İşte finansal okuryazarlık burada devreye girmektedir. İnsan bu konuda bilinçli ise hem kendi hem de toplumu için faydalı olabilecek kararlar alır, buna karşın bilinçli değilse aldığı kararlardan hem kendisi hem de toplum zarar görebilmektedir. Finansal okuryazarlık hem birey hem aile hem de toplum için çok büyük bir öneme sahiptir. Bir ailede yetişen çocuk, küçükken parasını nasıl harcaması gerektiğini öğrenip, fazla parası ile nasıl tasarruf yapması gerektiğini bilirse, gelecekte de uygun ve bilinçli emeklilik planları yapıp kendine ve toplumuna fayda sağlayacaktır.

Bir ülkede finansal okuryazarlık seviyesinin artması bireylerin finansal fırsatlar ve risklere karşı bilinçli olmalarını, doğru seçimler yaparak hem kendi hem de toplum refahına katkı yapmasını sağlar. Finansal okuryazarlık seviyesinin

artması finansal sorunlarla karşılaşılacağı anlamına gelmez. Fakat bu konuda bilgisi olan birey karşılaştığı sorunlara daha etkili çözümler getirebilir. Finansal okuryazarlık ile birey farkındalık kazanır. Kendi için en doğru finansal tercihleri yapabilir. Finansal ürünleri en etkili şekilde kullanmayı bilir. Finansal dolandırıcılığa karşı bilinçli olur. Dolayısıyla kendini daha güvende hisseder.

Finansal okuryazarlık seviyesinin artması sadece birey ve toplum için değil, sistemin kendisi için de gereklidir. Bireyin finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olması sadece kredi kartları ve krediler ile ilgili olmayıp sistemin bütün parçalarıyla yakından ilgili olmasını sağlar. Ayrıca bir toplumda finansal okuryazarlık arttığında her birey kendi için doğru kararı bir uzmana ihtiyacı olmadan verir. Tabii insanların karar veremediği durumlarda bir uzmana danışabilirler.

Günümüzde finansal okuryazarlığın öneminin artmasına sebep olan bazı unsurlar vardır. Her şeyin çok hızlı bir şekilde değiştiği günümüz dünyasında finansal araçlar da çok hızlı bir şekilde değişmekte ve karmaşık bir hal almaktadır. Bireylerin bu değişime ayak uydurması için finansal okuryazar olması gerekmektedir. Ayrıca finansal okuryazarlığın önemini artıran diğer bir unsur ise son zamanlarda çok daha artmış olan finansal dolandırıcılıktır. Hızla gelişen nüfus, yaşam süresinin artması, teknolojik gelişmeler de finansal okuryazarlığın önemini artıran diğer unsurlardır. Tüm bu unsurlarla akılcı bir şekilde başa çıkmak ancak finansal okuryazarlık sayesinde mümkün olacaktır.

Finansal okuryazar bireyler paralarını daha etkili bir şekilde kullanabilirler. Kendileri için etkin finansal planlar yapıp bunları hayata geçirebilirler. Finansal okuryazar olmayan insanlara göre daha etkili bir borç yönetimi yapabilirler. Kendilerini daha güvende hissederler. Tüketici haklarını bildikleri için kendi haklarını koruyabilirler. Kısacası finansal okuryazar olmayan bireylere göre çok daha yüksek bir refah düzeyinde yaşayabilirler. Finansal okuryazarlığın sadece maddi alanda değil yaşamın bütün alanlarında bu denli önemli olduğunu göz önünde bulundurulduğunda finansal okuryazarlık eğitiminin de ne kadar önemli olduğunu anlayabiliriz. Çünkü finansal okuryazar insanlar sadece temel finansal terimleri bilmezler. Bunları hayatlarına etkin bir şekilde uygularlar. Finansal okuryazar birey çocukluğundan yaşamının sonuna kadar

etkili ve doğru kararlar vererek iyi bir yaşam sürerken finansal okuryazar olmayan bireyler karşılaştıkları sorunlara etkin çözümler üretemeyecek hem kendi hem de toplum adına yanlış adımlar atmış olacaktır. Ayrıca finansal okuryazarlığın en önemli faydalarından biri de olağanüstü durumların yaşandığı zamanlardır. Bir ülkede ekonomik kriz vb. olaylar meydana geldiğinde finansal okuryazar bireyler bundan çok az derecede etkilenirken finansal okuryazar olmayan bireyler çok fazla etkilenecektir.

Finansal okuryazar olmanın insana sağladığı yararları bakıldığında, sürekli gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurmanın gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda finansal eğitimin önemi anlaşılacaktır. Bireylerin toplumdaki bağımsız olmadığı düşünülürse, finansal okuryazarlık eğitimi alan birey sayısının artması hem birey için hem de toplum için faydalı olacaktır. Günümüzde birçok insanın finansal okuryazarlık hakkında bir bilgisi yoktur. Dolayısıyla finansal okuryazar birey sayısını artırmak ve toplum refahını en üst seviyeye taşımak için bu alanda daha çok çalışılmalı bireyler bu konuda sadece teorik olarak değil, öğrendiklerini hayatlarına nasıl uygulaması gerektiği konusunda eğitilmelidir.

Bu çalışma, kamu çalışanları içerisinde ücretleri oldukça yüksek ve finansal konulara da bir o kadar uzak olan sağlık hizmeti sınıfı çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik yapılan ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, finansal okuryazarlığın gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Sivas İlinde Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan sağlık personelinin finansal okuryazarlık konusundaki bilgi düzeylerini ölçmek ve sosyo-demografik açıdan değerlendirmektir.

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

Bu başlık altında araştırmada belirlenen hipotezlere yer verilmektedir

- H1:** Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyi düşüktür.
- H2:** Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.
- H3:** Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyleri yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir.
- H4:** Sağlık çalışanlarının medeni durumları finansal okuryazarlık düzeylerinde etkilidir.
- H5:** Sağlık çalışanlarının çocuk sayıları finansal okuryazarlık düzeyinde etkilidir.
- H6:** Sağlık çalışanlarının eğitim düzeyleri arttıkça finansal okuryazarlık düzeyleri de artmaktadır.
- H7:** Sağlık çalışanlarının unvanları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- H8:** Sağlık çalışanlarının son bitirdiği uzmanlık alanları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar mevcuttur.
- H9:** Sağlık çalışanlarının gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar vardır.
- H10:** Sağlık çalışanlarının bireysel emeklilik sistemine katılım durumları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H11:** Sağlık çalışanlarının internet bankacılığı kullanım durumları ile finansal okuryazarlık durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H12:** Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık eğitimi alma durumuna göre finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H13:** Sağlık çalışanlarının aylık tasarruf oranları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2. GENEL BİLGİLER

Araştırmanın bu kısmında finansal okuryazarlık kavramına ilişkin genel bilgiler verilecektir. Bu bilgiler finansal okuryazarlık kavramının tanımı, özellikleri ve faydalarından oluşmaktadır. Bunun yanı sıra sağlık çalışanı açısından finansal okuryazarlığın önemi ve faydalarına değinilecektir.

2.1. Finansal Okuryazarlık

Literatürde son zamanlarda oldukça sık söz edilen finansal okuryazarlık kavramı üzerine henüz fikir birliğine varılmış tanım mevcut değildir ancak finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda temel düzeyde bilgi sahibi olmayı ve finansal kararlarında ve davranışlarında bu doğrultuda hareket etmesi olarak ifade edilebilir. Sadece bireysel boyutta değil aynı zamanda toplum temelinde önemli bir yere sahiptir. Birçok alanla ilişkili olan finansal okuryazarlık kavramı; finansal psikoloji, bireysel finans, finansal davranış, finansal eğitim gibi kavramlarla yakından ilişkilidir.

2.1.1. Finansal Okuryazarlık Tanımları

Son zamanlarda finansal sistemdeki gelişmeler finansal okuryazarlık kavramının önemini oldukça artırmıştır. Finansal sistemdeki gelişmeler yeni finansal ürünleri ortaya çıkarmış ve karmaşıklığı da beraberinde getirmiştir. Finansal kararlar alma ve bu konuda sorumluluk yüklenmek bir hayli zorlaşmıştır. Bu meydana gelen gelişmeler finansal eğitimin yalnızca bireylerin ve yatırımcıların güvenliği için değil aynı zamanda ekonominin gelişmesi açısından da oldukça önemlidir.

Literatürde farklı araştırmacılar, yazarlar ve kurumlar tarafından finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan farklı tanımlara rastlanmaktadır. Finansal bilgi, finansal okuryazarlık, finansal eğitim, ekonomi okuryazarlığı, finansal yönetim, para yönetimi terimlerinin neredeyse tamamı araştırmalarda ve uygulamalarda birbirinin yerine kullanılabilir (PRI, 2004: 4). Hatta bu terim İngilizce konuşulan dört ülkede bile farklı şekilde adlandırılmaktadır (Gökmen, 2012: 17). İngiltere ve artan bir şekilde Kanada’ da “finansal yeterlilik” (financial capability) terimi kullanılmakta iken Avusturalya’da ve ABD’de “finansal okuryazarlık” (financial literacy) terimi tercih edilmektedir. Finansal okuryazarlık ve finansal yeterlilik

terimleri birbirinin yerine kullanılabilir. Bazı durumlarda bu terimlerden farklı olmasına rağmen “ekonomi okuryazarlığı” (economic literacy) ve “ekonomik yeterlilik” (economic capability) terimleri bu terimlerin yerine kullanılır (Orton, 2007: 7). Kanada Ekonomik Eğitim Kurumu (CFEE) ekonomik yeterlilik kavramını kullanmaktadır (www.cfee.org). Bu kullanılan kavramlar birbirinden farklı olsalar bile içeriklere bakıldığında birbirinden çok farklı olmadığı hatta birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Aynı terimi kullanan kurumlar veya yazarlar farklı tanımlar yapsalar da genel itibariyle bakıldığında aynı olgudan bahsedilmektedir.

Türkçe’ de “finansal okuryazarlık”, İngilizcede “financial literacy” teriminin karşılığı olarak birebir çevrilmiş ve genel kabul görmüştür. Türk Dil Kurumu sözlüğünde, okuryazarlık kelimesinin karşılığı olarak “okuryazar olma durumu” ifadesi verilmektedir. Okuryazar kelimesinin karşılığı ise “okuması yazması olan, öğrenim görmüş kimse” olarak ifade edilmektedir. Okuryazar bir kimse konu hakkında bilgi sahibidir, yani cahil değildir. Finansal okuryazar bir kimse ise finansal konularda bilgi sahibidir. Finansal konularda bilgi sahibi olmak için ileri düzeyde bilgi sahibi olmaya gerek yoktur; temel düzeydeki bilgi finans piyasalarında finansal okuryazarlığın öncelikli şartıdır. Bununla beraber, sadece bilgi sahibi olmak finansal okuryazar olmaya yetmez finansal bilgi, tutum ve davranışlara yansıtıldığı sürece okuryazarlıktan söz edilebilir (Gökmen, 2012: 18).

Mason ve Wilson (2011)’a göre finansal okuryazarlık, kişinin finansal kavramların farkında olarak karar vermede gerekli olan bilgileri edinme, anlama ve değerlendirmesidir.

Capuano ve Ramsay (2011: 37)’e göre finansal okuryazarlık, kişinin para hakkında bilinçli, güvenli ve etkin kararlar alabilmesi için finansal terimlerin bilinmesi ve anlamlandırılması demektir.

JumpStar’ın yaptığı finansal okuryazarlık tanımı ise; kişilerin ömür boyu güvenliği için finansal kaynaklarını etkili bir şekilde kullanması ve bunu sağlayabilmek için gerekli bilgiyi elde etme becerisidir (PACFL, 2000: 35).

Lusardi (2008)’nin yaptığı tanıma göre ise finansal okuryazarlık iki grupta incelemiştir. Birincisi temel finansal okuryazarlık; faiz oranları hakkında yorum

yapabilme, enflasyonun etkilerini algılayabilme, risk kavramını ve çeşitliliğini algılayabilmek, ikincisi ise gelişmiş finansal okuryazarlık; hisse senedi piyasası, fonlar, bono fiyatları ve oranlarıyla alakalı hesaplamalardır.

Finansal okuryazarlıkla ilgili başka bir tanımı ise OECD Uluslararası Mali Eğitim Ağı (INFE) yapmıştır. Bu tanıma göre; güçlü finansal kararlar vermek ve sonucunda da bireysel refah elde etmek için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bir bileşimi olarak tanımlanmaktadır.(OECD/INFE, 2011)

Bodie (2006)'nin yaptığı finansal okuryazarlık tanımı ise, bütçeleme, tasarruf, yatırım, borç alma/verme, sigorta etme, çeşitlendirme ve gelir-gider eşleştirmesiyle ilgili uygulamalar hakkında bilgi sahibi olma ve davranışlarını geliştirme becerisi olarak değerlendirilmektedir.

Finansal okuryazarlık, finansal tüketici ve yatırımcıların finansal ürün ve kavramlar hakkında bilgi ve anlayışlarını geliştirmek, bilgi, yönlendirme ve/veya objektif tavsiyelerle finansal risk ve fırsatları daha iyi fark etmelerini, daha bilinçli tercihler yapmalarını, nereden yardım alması gerektiğini bilmeleri ve finansal refahını artırmaları için diğer tüm etkin faaliyetlerini yapmalarını sağlayan bir süreçtir. Bu süreç (Temizel, 2010: 6-7);

- Yönlendirme; bireylerin finansal terim ve kavramları anlamaları için gerekli yetenek ve gücü eğitim ve rehberlik yoluyla elde etmeni sağlamayı içerir.
- Bilgi; tüketiciye durum, veri ve finansal fırsat, seçenek ve sonuçların farkına varmalarını sağlayan özel bilgileri sağlamayı içerir.
- Tavsiye; tüketiciye finansal konu ve ürünler hakkında kapsamlı danışmanlık vererek ellerine geçen finansal bilgi ve yönlendirmeleri en iyi şekilde değerlendirmelerini içerir.

Bir diğer tanıma göre finansal okuryazarlık basit ve ekonomik konular hakkında bilgi sahibi olarak bu türden bilgilerin ve aynı zamanda finansal kaynakların etkin kullanım becerisidir (Karabacak, 2013: 46).

Başka bir tanıma göre finansal okuryazarlık, bireyin finansal olarak verimli, doğru kararlar vermesini sağlamak ve bireyi finansal yatırım yaparken

korumak için gereken finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışların tümüdür (Satoğlu, 2014: 10).

Finansal Okuryazarlık Derneği(FO-DER)'in yaptığı tanıma göre finansal okuryazarlık, kişinin para kullanma ve yönetimi hakkında bilgiyle değerlendirme yapması ve etkili karar verme yetisidir. Başka bir ifade ile finansal okuryazarlık, bireylerin gelirlerini, birikim ve yatırımlarını akıllıca değerlendirip, bütçelerini doğru yönetebilme yetkinliğine sahip olabilme durumu şeklinde de tanımlanabilir (www.fo-der.org).

Gökmen (2012: 20) finansal okuryazarlığın özünü ve amacını dikkate alarak şu tanımlı yapmıştır; kişisel finansal sağlığı sağlamak ve korumak için gereken finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışlardan oluşan bileşene finansal okuryazarlık denir.

Literatürde en çok kabul gören ve araştırmacıların çalışmalarında da sıkça rastlanan finansal okuryazarlık tanımını Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) yapmıştır. Buna göre finansal okuryazarlık, fertlerin ekonomik hayata katılımının sağlanması, bireylerin ve toplumun finansal refahının geliştirilmesi, çeşitli finansal olaylarda etkin kararlar alabilmek maksadı ile finansal terimler ve risk ile ilgili bilgi sahibi olması sahip olunan bilgiyi uygulama beceri, motivasyonu ve güveni ifade etmektedir (www.oecd.org).

Finansal okuryazarlık kavramı ile ilgili yapılan tanımlara bakıldığında aşağıdaki beş hususa vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir (Remund, 2010: 279);

- Finansal terimlerle ilgili bilgi,
- Finansal terimlerle ilgili iletişim kurabilme yeteneği,
- Bireysel finans yönetim yeteneği,
- Uygun finansal kararlar verme yeteneği,
- Gelecekteki finansal gelişmeler için planlama yapma davranışıdır.

2.1.2. Finansal Sistemle İlgili Bazı Temel Kavramlar

Bu başlık altında veri toplama araçlarında kullanılan terimlerden bazılarını yer verilmektedir. Bunlar; enflasyon, EFT, IBAN, sermaye gibi kavramlardan oluşmaktadır.

IBAN(International Bank Account Number); “Uluslararası Banka Hesap Numarası”dır. İngilizce ifadesinin baş harfleri alınarak kısaca IBAN olarak kullanılmaktadır. IBAN, uluslararası standartlara sahip bir banka hesap numarasıdır. Her ülkenin IBAN uzunluğu farklı olabilir ancak en fazla 34 haneden oluşabilir(www.tbb.org.tr).

EFT (Electronic Funds Transfer); Türk lirası cinsinden herhangi bir bankadaki hesabından başka bankalara yapılan para transferi işlemine EFT işlemleri denir. Kredi kartından, IBAN’a, müşteri numarasına veya isme EFT yapılabilmektedir (www.akbank.com.tr).

Sermaye (Capital); parasal ve reel olmak üzere ikiye ayrılır. Parasal sermaye, tasarruf edilen kaynaklardan oluşur; yani gelirin harcanmayan kısmıdır. Reel sermaye ise her tür makine-teçhizat vb. den oluşur (Ertürk, 2006: 40).

Finans (Finance); kişi ya da kurumların faydalanabileceği, para, fon veya sermayedir (www.finansaltuketici.gov.tr).

Finansman(Financing); firmalar ve kişiler için gerekli olan sermayenin, fonun sağlanmasıdır (Okka, 2010: 4).

Basit faiz(Simple Interest); bir yatırımın, yatırım dönemi sürecinde yalnızca anaparasının kazandığı faiz oranıdır (www.fxtcr.com).

ATM(Automated Teller Machine); genellikle bankamatik olarak bilinen bu terim otomatik vezne makinasıdır. ATM üzerinden banka kartı ya da kredi kartı ile para çekme, para yatırma gibi bankacılık işlemleri yapılabilir. Belli işlemlerin kartsız olarak yapılabilmesi de mümkündür (www.finansaltuketici.gov.tr).

Finanslama(Financing); üretim, yatırım ve satış faaliyetlerinin yapılması için gerekli parasal değerlerin sağlanması, ödenmesi gibi para bulma ve kullanma etkinliklerinin tümüdür. Özel sektör bu faaliyetleri, bankalar ve finans kuruluşlarından sağladığı fonlar yardımıyla gerçekleştirirken; kamu sektöründe ise dış borçlanma, emisyon, menkul kıymet ihracı gibi kaynaklardan sağlanan fonlardan yararlanılmaktadır (www.halkbank.com.tr).

Konut kredisi(Mortgage Loan); ev sahibi olmak için satın alınacak evin teminat gösterileceği, uzun vadeli kullanılabilecek tüketici kredisidir (www.finansaltuketici.gov.tr).

Enflasyon; bir ekonomide mal ve hizmet fiyatlarının kümülatif yükselişine denir (Okka, 2010: 4).

Deflasyon (Deflation); fiyatlar genel düzeyinde sürekli bir düşüş durumunu ifade etmektedir (www.tcmb.gov.tr).

Birleşik faiz(Compound Interest Rate); bir yatırımın yatırım dönemi boyunca kazandığı faiziyle birlikte yeniden yatırıma tabi tutulması sonucu elde edilen getiriyi gösteren faizdir. Diğer bir deyişle faizinde faiz kazanmasıdır (www.tcmb.gov.tr).

2.1.3. Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık

Sermaye piyasaları açısından bilgi ve eğitim oldukça önemlidir. Bilgi ve eğitim tüm riskleri yok etmez fakat olası risklerin minimize edilmesine yardımcı olur ve riskleri yönetilebilir hale getirir. Aksi bir durumda yatırımcı sadece para kaybetmeyecek aynı zamanda ulusal tasarrufların azalmasına, işsizliğin artmasına, büyüme ve istihdam imkânlarının daralmasına, bireylerin sermaye piyasalarından uzaklaşması hatta finansal istikrarı tehdit eden düzeye ulaşabilmesi gibi sorunlarla karşılaşlabilmektedir (Satoğlu, 2014: 10).

Finansal eğitim konusunda literatürde sıkça karşılaşılan ve en kabul gören tanım Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü(OECD) tarafından 2005 yılında yapılmıştır. Bu tanıma göre “Finansal eğitim, finans tüketicilerin veya yatırımcıların finansal ürünler ve kavramlar hakkında anlayışlarını geliştirdikleri ve finansal risk ve fırsatların farkına varmak, bilgiye dayalı kararlar vermek, yardım almak maksadıyla nereye başvurabileceklerini öğrenmek ve finansal refahını artırmak için etkili bir davranış sergilemek maksadıyla bilgi, öğretim ve/veya tarafsız tavsiyeler ile becerilerini ve özgüvenlerini artırdıkları bir süreçtir.” (OECD, 2005: 26). OECD finansal okuryazarlık ve finansal eğitim kavramları hakkında yaptığı tanımlar aslında bu iki kavramın birbirine çok yakın olduğu ve finansal eğitim alınmadan finansal okuryazar olunamayacağını

göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında finansal okuryazar olmak ve bu yeteneğini geliştirmek için finansal eğitim almak temel koşuldur. Finansal eğitimin finansal okuryazarlıkla sonuçlanan bir süreç olduğu vurgulanmaktadır.

Finansal eğitim hakkında literatürde yapılan bir başka tanım ise bireysel yatırımcıların tasarruf motivasyonunun artırılması, yatırım yönetimi, finansal araçlarla doğru ilişkilerin kurulması, finansal dolandırıcılık girişimlerine karşı bilinçlendirme ve etkili kredi kullanımı konularında, bireylerin finansal güvenliklerini sağlamayı amaçlayan ve devamlılık gerektiren dinamik bir süreci ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle finansal eğitim; toplum genelinde finansal okuryazarlığı artıran ve bireylerde asgari düzeyde finans kültürünün oluşturulmasında katkıda bulunan, temelde bireylerin yerleşik davranış kalıplarının ve önyargılarının değiştirilmesi ve geliştirilmesini hedefleyen, finansal eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tamamıdır (Altuntaş, 2008: 25).

Finansal eğitim tanımlarında sadece bilgiye değil aynı zamanda beceri, tutum, davranış ve güven gibi öğeleri de vurgulanır. Yalnızca bilgi ile doğru kararlar vermek mümkün değildir. Finansal eğitim bilginin yanı sıra becerisinin de verilmesini ve bunun sonucunda tutum ve davranışa yansıtılmasını gerektirir. Finansal eğitimin amacı, bireyleri okuryazar hale getirerek doğru finansal kararlar almasına yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda edinilen deneyimler finansal eğitimin bir parçası olarak görülebilir (Gökmen, 2012: 21). Toplumun tamamına hitap eden standart ve tek tip finansal eğitim söz konusu değildir. Bireyden bireye ve gruptan gruba farklılık gösteren bu özellikler doğrultusunda eğitimler düzenlenmeli ve gereksinimlere göre eğitimin içeriği artırılmalı ya da azaltılmalıdır. Ancak böyle bir eğitim sonucunda finansal eğitim başarıya ulaşabilir. Bireylerin aldıkları eğitimi davranışlarına yansıtıp yansıtmadığı da oldukça önemlidir.

Finansal eğitimde bazı sorunlarla karşılaşılabilir. Finansal ürünlerin kavramların anlaşılması oldukça güçtür. Finansal eğitim kapsamında bu kavramlar basite indirgenmelidir. Bir diğer sorun ise kadınlara yönelik eğitimler düzenlenirken engelleyici unsurlar (çocuk, aile baskısı, fakirlik vb.) göz önüne alınmalı ve bu unsurlar ortadan kaldırılmalıdır. Kültürel faktörlerde finansal eğitimde sorun teşkil edebilir. Eğitim düzenlenirken bu farklılıklarında göz önünde bulundurulması gerekir. Bireylere finansal konuda bilgilerinin yetersiz

olduğu ve bu konuda verilecek eğitimin önemi ve faydası anlatılmalı bireyler ikna edilmelidir. Finansal eğitimi verecek kişilerinde özenle seşilmesi gerekir. Bu kişilerin bu alanda eğitimi olmaları temel koşuldur. Bu sorunlar üzülmesi ve bu doğrultuda eğitimlerin düzenlenmesi finansal eğitimin başarısını önemli derecede etkileyecektir.

OECD (2006) finansal okuryazarlığın nasıl geliştirilebileceği hakkında bazı öneriler sıralamıştır. Bunlar;

- Hkmetler ve ilgili tüm paydaşlar tarafsız, adil ve eşgüdümlü finansal eğitimi teşvik etmeli,
- Finansal eğitim, insanlar mümkün olduğunda erken eğitilmek için okulda başlamalıdır,
- Finansal eğitim hesap verme mecburiyeti ve sorumluluğu teşvik eden finansal kurumların bir parçası haline gelmelidir,
- Finansal eğitim ticari bilgiden net bir Şekilde ayırt edilmeli, finansal kurum personelleri için etik kurallar geliştirilmelidir.
- Finansal kurumlar müşterilerinin potansiyel olarak önemli sonuçlar doğurabilecek veya uzun dönemli taahhütler ile ilgili bilgileri okuyup anladıklarını kontrol etmek için teşvik edilmelidir, kk baskı ve anlaşılması güç olan dokümanların önüne geçilmesi gereklidir.
- Finansal eğitim programları özellikle temel tasarruf, borç, sigorta ve emeklilik gibi önemli yaşam planlama kısmına odaklanmalıdır.
- Programlar, belli guruplara odaklanan ve mümkün olduğunca kişiselleştirilmiş olarak yapılmaya uygun olan finansal yetenekleri inşa etmeye yönelik olmalıdır.
- Gelecekte emekli olacak kişiler için mevcut kamu ve özel emeklilik planlarının finansal yeterliliği değerlendirmek için gerekliliğin farkına vardiırılmalıdır,
- Finansal müşterileri yüksek riskli konular (dolandırıcılık vb.) hakkında ulusal Őirketler, zel web siteleri ve uyarı sistemleri geliştirilmelidir.

Bunun sonucunda bireylerin finansal güvenliği ve sağlığı korunacak ve finansal sistemler gelişecektir.

2.1.4. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri

Finansal eğitimin temel amacı kişiyi finansal okuryazar yapmaktır. Finansal okuryazarlık finans alanında uzman ya da profesyonel olmak değildir ve uzman olması da beklenmez. Finansal okuryazar birey, kendisine ve ailesine yetecek kadar finansal bilgisi olan ve bu bilgileri davranışlarına yansıtan kişidir. Örneğin finansal okuryazar kişinin hisse senedi değerlendirmesini bilmesine gerek yoktur. Fakat hisse senedinin ne olduğunu ve tahvil arasındaki farkı bilmesi beklenir. Finans alanında uzman veya profesyonel olan kişilerin finansal okuryazar kişiden daha çok bilgi, tecrübe ve uzmanlık deneyimine sahip olması gerekir. Dolayısıyla burada bahsedilen finansal eğitim temel düzeyde olmakla beraber yeterli ve kullanışlı bir eğitimidir (Gökmen, 2012: 23). Finansal okuryazar kişinin, uzmanlık gerektiren konularda gerekli olan bilgiyi nereden ve nasıl temin edeceğini bilmesi, bütçe yapabilmesi, finansal verileri izleyip kaydedebilmesi, finansal araç ve hizmetlerin nasıl işlediğini bilmesi ve hangilerinin çıkarlarına daha uygun olduğu konusunda karar verebilmesi gerekir. Bu doğrultuda kişinin ileri düzey finans bilgisine sahip olması beklenmez. Finansal okuryazarlık, sadece gelişmiş ülkelerde değil aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerde de önemli hale gelmiştir. Finansal okuryazarlık hem bilgiyi hem de tutum ve davranışları kapsayan, gelirleri ve varlıkları ne düzeyde olursa olsun tüm bireyleri yakından ilgilendirir.

Finansal okuryazarlık eğitimi alan bir bireyin bazı özellikleri taşıması gerekir. Bunlar (PACFL, 2008: 36-37);

- Sermaye piyasası sistemi ve finansal kurumlar,
- Katılımcının hane halkının nakit akışı yönetimi ve nakit akışını nasıl sürdüreceği ve geliştireceği,
- Kaynakları ve öncelikleri ile tutarlı olan bir harcama planı nasıl oluşturacağı,
- Acil durumlarda nasıl fon oluşturacağı ve nedenleri,
- Ne zaman bir ev satın almaya veya kiralamaya karar verme süreci ve ev sahibi olma süreci,
- Kredi seçmek, yönetmek ve değerlendirmek dâhil kredi tahsisinin temellerini ve kredi notunu nasıl koruyacağı,

- Bir konut satın aldığında veya kiraladığında karar verme süreci ve ev sahibi olma süreci,
- Bir risk yönetim stratejisi geliştirmek dâhil çeşitli finansal riskleri tespit etme süreci,
- Finansal dolandırıcılığa karşı nasıl korunacağını ve eğer dolandırıcılık kurbanı olursa ne yapacağını bilmek,
- Temel yatırım ürünleri, risk ve getiri arasındaki ilişki, yaşamın doğru zamanında en iyi yatırım seçiminin ne olduğu, ne zaman yapılacağı ve nedeni,
- Vergi avantajlı tasarruf hesaplarından nasıl avantaj elde edileceği; güvenli bir emeklilik için uygun bir emeklilik planlaması yapmak,
- Beklenmedik durumlardaki(sakatlık, ölüm vs.) gelir kayıplarında finansal güvenliğini garanti altına almak için nasıl bir plan geliştirmesi gerektiği bilincine ve yeteneğine sahip olmak gerekir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde finansal okuryazar kişilerin bazı ortak özelliklerinden bahsetmek mümkündür. Bunlar (Hilgert ve Hogartan, 2002: 1-7);

- Finansal okuryazar olan kişi bilgilidir ve eğitilidir. Para ve varlık yönetimi konularında, bankacılık, yatırım, kredi, sigorta ve vergi gibi konularda bilgi sahibidir.
- Sahip olduğu bilgiyi kullanarak gelecekle ilgili plan yapar ve finansal kararlarını uygular.

Dolayısıyla finansal okuryazar olan bireyin aşağıdaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlara sahip olması gereklidir. Bunlar (Gökmen, 2012: 24);

- Parayı iyi yönetmek,
- Finansal sistemin işleyişini anlamak,
- Finansal planlar yapmak,
- İyi iletişim kurmak.

2.1.5. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Küresel boyutta genel bir eğilim olmaya başlayan serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşması ile birlikte daha da karmaşıklaşan finansal araçlar ve onların getirdiği riskler kişilere ağır sorumluluklar yüklemektedir. Finansal kriz ile birlikte birçok kişiye krizi tetiklemede kilit rol oynayan uygun olmayan finansal araçları kullandıran zayıflıklar ortaya çıkmıştır. Birçok birey sürekli artan sorumluluklar ile yüzleşmekte her zaman yeterli donanıma sahip değildir. Bireylerin çeşitli finansal araçlardan hangisinin en doğru araç olduğu konusunda seçim yapabilmesi için finansal okuryazarlık ön koşuldur (Hayta, 2011: 250).

Finansal okuryazarlık iletişim kurma bilgisiyle başlayan, müşterileri finansal açıdan geliştirmenin temel hedef olduğu aktif bir süreçtir. Finansal okuryazarlık tasarruf, bütçeleme ve akılcı kredi kullanma gibi arzulanan finansal davranışları teşvik eden çevreler ve özendiriciler oluşturarak finansal sisteme erişmelerini desteklemek açısından önemlidir (Miller ve Ark., 2009: VI).

Finansal okuryazarlığın öneminin artmasında rol oynayan unsurlardan bir tanesi de üç boyutlu yapısıdır. Tasarruf, yatırım ve finansal dolandırıcılığı kapsayan bu yapı finansal okuryazarlığın önem kazanmasına yol açmıştır. Finansal okuryazarlığın artırılması bir yandan davranışsal eğilimlerin neden olduğu hataları da azaltması ve bu sayede bireylerin en doğru finansal kararları almasına yardımcı olurken, öte yandan iletişim ve bunun getirdiği kaldıraç etkisiyle düzenleyici kişi, kurum ve kuruluşların daha güçlü olmasını sağlamaktır (Özçam, 2006: 19).

Finansal okuryazarlığın bireyin finansal refahı ve toplumun yatırım etkinliği açısından önemli kılan bir diğer husus ise, bireylerin finansal bilgilerinin ve finansal okuryazarlık hakkındaki neredeyse hiç bilgilerinin olmadığını farkında olmamaları ve ya kendi finansal bilgilerinin olduğundan çok daha abartılı düzeyde görmeleridir. Bu durum bireylerin kolaylıkla yanlış yatırım kararları almasına ve bunun sonucunda ise tasarrufların israfına neden olmaktadır (Altuntaş, 2008: 32).

Finansal okuryazarlık sadece bireysel uygulamaları değil aynı zamanda kurumsal uygulamaları da içeren bir kavramdır. Örneğin, işletmeler

personellerinin sosyal güvenlik ve emeklilik ödemeleri ile ilgili planlama yapmalı ise bireylerde aile bütçelerini düzenleme konusunda planlama yapmalıdır. Bu iki durumda finansal okuryazarlığın bünyesinde yer alır. Finansal okuryazarlıkla edinilen bilgiler sayesinde birey ve topluma karşı oluşacak riskler en aza indirilmiş olur (Bayram, 2010: 16).

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde birey ve toplum açısından finansal okuryazarlığın önemini artıran bazı durumlar tespit edilmiştir. Bunlar;

- **Finansal araçların giderek daha da karmaşık bir hal alması;** birçok tüketicinin önceki dönemlerde yalnızca iki temel bankacılık ürünü bulunmaktaydı. Bunlar Son dönemlerde nitelik ve nicelik bakımından yatırım araçları artmış ve çeşitlenmiştir. Bu durum bireysel yatırım kararlarını daha karmaşık ve zor bir hale getirmiştir. Risk, vade, getiri oranı gibi kavramlar çerçevesinde birçok farklı özelliğe sahip olan yatırım araçları finans alanında uzman veya profesyonel olanların bile yorumlamasını güçleştirmiştir. Bireysel yatırımcıların daha akılcı ve bilinçli kararlar almaları ve uygulamaları için finansal okuryazar olmaları yani asgari finans kültürüne sahip olmaları gerekir (Hayta, 2011: 216).
- **İstihdam ve emeklilik sistemindeki değişiklikler;** İstihdam eğilimleri sürekli değişmektedir. Artık çok az insan sürekli ve uzun dönemli bir işe sahiptir. Yarı zamanlı, sözleşmeli ve kalıcı olmayan istihdam, tam zamanlı ve kalıcı istihdamda ihtiyaç duyulandan çok daha farklı finansal yönetim yeteneklerine sahip olmayı gerektirmektedir. Bu sebeple işgücünün giderek artan bölümü geleneksel faydalardan yoksundur. Aynı zamanda emeklilik sistemindeki eğilimler fayda esaslı (defined benefit) emeklilik sisteminden belirlenmiş katkı esaslı (defined cotribution) emeklilik sistemine dönüşmüştür. Fayda esaslı emeklilik sisteminde işçiler sorumluluk ve riskleri üstlenirken, belirlenmiş katkı esaslı emeklilik sisteminde bireyler yatırım risklerini ve yatırım yapma sorumluluğunu üstlenir (Orton, 2007: 4).
- **Tüketicilerin finansal piyasalarda daha çok yer alması;** günümüzde pek çok insan yatırım yapmak için fona sahiptir. Bu nedenle çok fazla bireysel yatırımcı vardır. Kişisel gelirdeki genel artış bu durumun sebepleri arasındadır. Pek çok hanehalkı doğrudan hisse senetlerine yatırım

yapmaktadır (Orton, 2007: 4). Bu sayede tasarruflarını finansal sistem içerisinde değerlendirerek ek bir kazanç sağlamaya çalışmaktadır. Ayrıca gayrimenkul alımları ve kredi kullanımlarında son dönemde artış gözlenmektedir. Bu tür finansal kararlar alırken finansal alanda temel bilgi düzeyine sahip olmak yani finansal okuryazar olmak bireye ve finansal sisteme büyük katkı sağlayacaktır.

- **Teknolojik gelişmeler;** Finansal sistemler, yeni teknolojilerin yayılması ve sermaye birikiminin gerçekleşebilmesi için fon tedarikinde bulunma fonksiyonu üstlenmelerinden dolayı, ekonomik büyüme sürecinde önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş ve fonksiyonlarını etkin şekilde yerine getiren finansal sistemler, bireylerin ellerinde bulunan küçük değer taşıyan mevduatları, büyük yatırımlara yönlendirme, yatırım çeşitlenmesini mümkün kılarak, tasarruf sahiplerinin risklerini azaltma, uygulanması düşünülen projeler hakkında bilgi toplama ve değerlendirme maliyetlerini, uzmanlaşmış kurumları vasıtasıyla azaltma ve kaynakların yönetilmesini izleme gibi fonksiyonlar üstlenerek, verimliliği ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi arttırabilmektedir (Arslan ve Küçükaksoy, 2006: 26).
- **Finansal sorumlulukların artması;** günümüzde finansal karar vermede bireylerin sorumlulukları daha da artmaktadır. Bu nedenle finansal riskler piyasalardan tüketicilere/bireye aktarılmaktadır. Bu nedenle finansal piyasalara katılmak için belli düzeyde finansal bilgi birikimi, yeterli risk analizi yapabilme becerisi ve farkındalık temel koşuldur (TCMB, 2011: 79-80).
- **Finansal dolandırıcılık;** Son yıllarda yapılan araştırmalar, dünya geneli gözetildiğinde, klasik suçlarda durağanlık ve/veya azalma görülürken, finansal dolandırıcılık ve para aklama gibi ekonomik suçlarda önemli ölçüde artışlar olduğunu göstermiştir. Bankacılık sektöründe parasal aktif ve pasiflerin bilanço içindeki payları yüksek olduğundan, diğer iş kollarına göre; bankaların aktiflerini, hizmet kanallarını ve müşterilerinin varlıklarını hedef alan finansal dolandırıcılık ve para aklama gibi mal varlığı değerlerine karşı işlenen suç girişimleri ve bunların sonucunda karşılaşılan kayıplar çok daha yüksek olabilmektedir. Sahtekârlık, dolandırıcılık, kalpazanlık, hırsızlık, zimmet, para aklama olayları, bilgi

işlem sistemleri ve elektronik bankacılık platformuna izinsiz girişler, çıkar çatışmaları, yasal yetki sınırlarının ve yükümlülüklerin ihlal edilmesi gibi riskler, bankaların programlarındaki uygulama zayıflıklarından, etkin olmayan kontrol yöntemlerinden ve müşteri inceleme uygulamalarındaki başarısızlıktan kaynaklanmakta, diğer riskleri tetikleyebilmekte ve büyük miktarda kayıpların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu açıdan finansal okuryazarlık olası dolandırıcılık vakalarında daha bilinçli ve akılcı yaklaşarak kendi finansal güvenliğini korumanın yollarını bularak finansal refahını geliştirecektir (Çakır, 2006: 41-42).

- **Hatalı finansal tutum ve davranışlar;** sosyal güvenliğin azalmasının bir sonucu olarak bireylerin verdikleri kararlar çok daha önemli hale gelmiştir. Ayrıca tüketicilerin genel olarak aşırı borçlu olduğu bilinmektedir. Finansal kuruluşlar ise rekabetin etkisiyle saldırgan bir hale gelen politika sürdürmektedir. Bu nedenle finansal ürün ve hizmetlerdeki olası riskleri satıcılar tüketicilere söyleyememektedir (Gökmen, 2012: 45)
- **Demografik özelliklerin değişmesi;** bireylerin yaşam süresinin uzaması ve bu kapsamda emeklilik sistemlerinde meydana gelen değişimler, bireyleri bu konularda kendilerini geliştirerek uzun vadeli emeklilik planı yapmaya zorlamıştır. Ayrıca kamu emeklilik sistemler yavaş yavaş terkedilerek özel emeklilik sisteminin artması, bireyler emeklilik sonrası finansal refahlarını korumak için tasarruf yapmasını, bu nedenle de bireylerin finansal okuryazar olmasını gerektirmektedir (TCMB, 2011: 80).
- **Finansal okuryazarlık düzeyinin düşüklüğü;** uluslararası literatürde farklı gruplara yönelik yapılan çalışmalar sonucunda birçok bireyin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Özellikle yaşlılar, kadınlar, az eğitilmiş ve düşük gelir düzeyine sahip bireylerde finansal okuryazarlık düzeyi çok daha düşüktür (Orton, 2007: 4).
- **Finansal dışlanmalar;** finansal dışlanma en basit anlatımla bireylerin finansal kaynak ve/veya hizmetlerden yeterince veya hiç faydalanamaması olarak tanımlanabilir. Finansal dışlanmanın iki türü vardır. İlki yoksulluk kaynaklı olan dışlanma, ikincisi ise aşırı borçlanma ve borçların kötü yönetilmesinden kaynaklanan dışlanmadır (Kempson ve Whyley, 1999: 2). Finansal okuryazarlık düzeyi düşük bireylerin borç yönetimi konusunda

zayıf oldukları için varlıklı bireyler olsalar dahi ödenemeyecek derecede borca girerler ve bunun sonucunda finansal ürün ve hizmetlerden dışlanmasına yani bu ürün ve hizmetlerden faydalanma imkânını kaybetmesine neden olmaktadır.

2.1.6. Finansal Erişim ve Tüketicilerin Korunması

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB)'nin yaptığı tanıma göre; finansal erişim, bir ülkede herhangi bir finansal kurumda herhangi bir hesabı olan yetişkinlerin oranı olarak tanımlanmaktadır. Akademik çalışmalar finansal hizmetlere erişimin finansal gelişim ve ekonomik kalkınma ile yakından ilgisi olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca finansal erişimin ve derinliğinin yoksulluğu azaltıcı ve gelir dağılımını düzenleyici etkilerinin olduğu tespit edilmiştir (TCMB, 2011: XI).

Günümüzde neredeyse her tüketicinin finansal hizmetleri kullanma, yani finansal sistemde yer alma gereksinimi ve zorunluluğu bulunmaktadır. Bununla birlikte, tüketicilerin tamamının finansal hizmetlerden yararlandığı söylenemez. Dünya genelinde halen finansal sistemde yer almayan birçok insan vardır. Dünya çapında her yıl yaklaşık 150 milyon kişinin finansal siteme dâhil olduğu tahmin edilmektedir. Bunun birçoğunu geliştirmekte olan ülkelere bireyler oluşturmaktadır (World Bank, 2009: 8). Dünya ekonomisiyle doğru orantılı olarak finansal sistemde büyümekte ve katılımcıların arttığı gözlenmektedir. Yaşanan son küresel krizle büyük darbe almasına rağmen finansal sistem ekonomideki etkisini ve önemini korumaktadır (Gökmen, 2012: 35).

Tüketicilerin finansal ürün ve hizmetlere ulaşabilmeleri, bu ürün ve hizmetleri bilinçli bir şekilde kullanabilmeleri ve finansal piyasalarda yanlış uygulamalara karşı korunmaları, finansal piyasaların istikrarı ve gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda alınacak tedbirlerin başarısı; ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkıları ile hazırlanması ve uygulanmasına, etkin bir izleme ve değerlendirme sisteminin oluşturulmasına ve başta tüketiciler olmak üzere tüm paydaşların desteğine bağlı bulunmaktadır. Bireylerin finansal sistemle ilişkisinde üç temel alan ön plana çıkmaktadır. Bunlar; finansal ürün ve hizmetlere erişim, finansal eğitim ve finansal tüketicinin korunmasıdır. Finansal ürün ve

hizmetlere erişim; hane halkı ve firmaların kredi, mevduat, sigorta, ödeme işlemleri gibi finansal ürün ve hizmetlere yeterli düzeyde ve uygun şartlarda ulaşabilmesini ve bunların kullanımını ifade etmektedir (Resmi Gazete: 2014/10).

“Finansal erişim, finansal hizmetlerin kullanımında fiyat ve fiyat dışı engellerin olmamasıdır. Finansal erişimin ölçütü, bir bankada ya da yasal bir finansal kurumda, (çek, tasarruf, sigorta, yatırım, kredi vs.) herhangi bir hesabı olan yetişkinlerin toplam nüfusa oranıdır (TCMB, 2011: 12).

$$\text{Finansal Erişim} = \frac{\text{Finansal Sisteme Dâhil Olanlar}}{\text{Toplam Nüfus}}$$

Gelişmiş birçok ülkede finansal hizmetlere erişim toplumun tamamına yakını için mümkündür ve bir banka hesabı olmayan kişi sayısı çok azdır. Hatta bazı gelişmiş ülkelerde, belirli finansal hizmetlere erişim olmadan, bir insanın barınma, gıda, eğitim, iş, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını yeteri kadar karşılayıp karşılamayacağı tartışılmaktadır (TCMB, 2011: 1).

Finansal erişim düzeyinin artması, sadece fakirliğin azalmasına değil aynı zamanda ekonomik refahın artmasına da katkı sağladığı bir gerçektir. Literatürde bu konuda yapılan çalışmalar da vardır. Hindistan’da kırsal kesim üzerinde yapılan çalışmaya göre finansal hizmetlere erişim %1 arttırıldığında yoksulluğun %0,34 düştüğünü ortaya koymuştur. Yani, finansal hizmetlere olan erişimin artırılmasının, fakirliği azaltıcı bir etkisinin olduğu saptanmıştır (Burgess ve Pande, 2005). Bir diğer çalışma ise, Honahon (2006; 2007), finansal erişim ile ekonomik kalkınma arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Dünya bankası tarafından 157 ülkedeki verileri kullanarak finansal hizmetlere erişim düzeyini ölçmek için bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaya göre dünya makro erişim düzeyi ortalaması %41’dir. Türkiye’nin makro erişim seviyesi ise %49’ dur. Bu veriler göz önüne alındığında Türkiye’deki yetişkin nüfusun yaklaşık %50’sinin finansal sistemin dışında kaldığı söylenebilir. Bu 157 ülke arasında Türkiye 26. sırada yer almaktadır (TCMB, 2011: 19).

2.1.7.Finansal Okuryazarlığın Yararları

Finansal okuryazarlığın faydaları; bireysel refaha ve aileye katkıları, finansal piyasalar ve istikrara katkıları, makro-ekonomik katkıları olmak üzere üç başlıkta incelenebilir.

2.1.7.1.Bireysel Refaha ve Aileye Sağladığı Faydalar

Son zamanlarda gelişmiş ülkelerin yorumcuları tarafından yetersiz kişisel finansal okuryazarlık sık sık gündeme getirilmiştir. Finansal yeteneklere sahip olmak daha önemli hale gelmiş, finansal piyasalardaki kurallar kaldırılmış, pazar paylaşımı için birbirleriyle güçlü bir şekilde rekabet eden finansal kuruluşlar daha kolay kredi kullanımı sağlamıştır. Buna ek olarak kredi kartı kullanımı her yerde yaygınlaşmış ve kolaylıkla kullanılabilir hale gelmiştir. Ayrıca finansal ürün ve hizmetlerin pazarlaması ve gelişmesi hızla artmış, insanlar internet aracılığıyla yatırım yapmak için teşvik edilmiş ve finansal stratejik kararlar günlük tartışmaların bir parçası haline gelmiştir. Dünya çapında hükümetler vatandaşlarının emeklilik gelirlerinde daha fazla sorumluluk almaları ve kamu emekliliklerinden uzaklaştırmak için yaptıkları teşvikleri aşağıya çekmektedir (Beal ve Delpachitra, 2003: 65). Özellikle gençler risk ve yatırım arasındaki ilişkiyi, uzun vadeli ve kısa vadeli borç arasındaki farklılıkları, emeklilikleri için yeterli plan yapmamanın getirdiği olumsuzluklar dâhil gelecek için plan yapma ve yatırım yapma temellerini bilmelidir (Marcolin ve Abraham, 2006: 2-3).

Finansal ürün ve hizmetlerin tüketici tarafından tam anlamıyla anlaşılması zordur. Somut ürün ve hizmetlerle karşılaştırıldığında finansal ürün ve hizmetlerin bilinmeyen ve karmaşık yönü oldukça fazladır. Örneğin, finansal hizmetlerin fiyatında açıkça gösterilmeyen masraf, ücret ve komisyon olabilir (Gökmen, 2012: 45).

Finansal okuryazarlık her yaştaki ve her gelir grubundaki kişiler için gereklidir. Finansal okuryazarlık sayesinde bireylerin finansal konularda farkındalıkları artırılmakta, finansal ürün ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır. Bunların sağlanmasıyla finansal ürünlerin etkin kullanımı artırılmaktadır. Ayrıca bu bilinçle tüketiciler hem dolandırıcılıktan ve finansal ürünlerle ilgili hatalı tavsiyelerden kaçınabilmekte hem de kendileri için

en uygun ürünü kullanmaya teşvik edilmektedir. Bu doğrultuda finansal okuryazarlık ile bireyler daha sorumlu davranmaya yönlendirilmektedir. Finansal okuryazarlık sayesinde bilhassa bütçe planlaması yaparken varlıklarını ve yükümlülüklerini göz önüne alarak planlayacakları varsayılmaktadır. Bununla birlikte finansal okuryazarlık tüketici hakları ile birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedir. Bu iki kavramda finansal konularla ilgili bilgileri kapsamaktadır. Bu sebeple bu iki kavram birbirini tamamlar fakat birbirinin yerine kullanılmaz. Tüketici hakları finansal okuryazar olmayan bireylere hukuki anlamda koruma sağlayarak tüketiciyi güvende tutar (Hayta, 2011: 263) Olağanüstü finansal olaylarda (ekonomik kriz vs.) finansal okuryazar olmayan bireyler bu durumlardan çok fazla etkilenirken finansal okuryazar bireyler bu durumları en az kayıpla/yıkımla atlatacaktır. Finansal sorunları nasıl tepki göstereceği ve yetersiz olduğu durumlarda hangi kişi kurum veya kuruluşlara başvurmaları gerektiği konusunda yardım sağlar. Finansal okuryazarlık kişiye hem finansal güven verir hem de doğru finansal kararlar almasına ve dolayısıyla yaşamını daha verimli ve keyifli bir şekilde sürdürmesine olanak sağlar.

Başlıca boşanma nedenlerini araştıran Cleek ve Pearson (1985), finansal problemlerin boşanma nedenleri arasında yer aldığını ifade etmiştir. Aile, hanehalkının temel ihtiyaçlarını karşılayan toplumsal bir birim haline gelmiştir. Ekonomik stresin potansiyel bir sonucu boşanmaya sebep olan evlilik içi gerginlikleri artırmasıdır. Önemli bir ekonomik kayba sebep olan duygusal gerginliğe ek olarak bir ailenin ekonomik açıdan zor dönemler geçirmesi boşanmaya sebep olan diğer ekonomik sebeplerde söz konusudur (Yeughn ve Hoffert, 1998: 257). Bu açıdan bakıldığında finansal okuryazarlık ekonomik açıdan kişiyi daha iyi düzeylere gelmesini sağlayacak bilgi ve beceriyle donatacaktır. Finansal problemlerden doğabilecek bu tip olumsuz sonuçların önüne geçilebileceği öngörülmektedir.

Literatürdeki araştırmalar finansal okuryazar kişilerin finansal okuryazar olmayan bireylerle kıyaslandığında bazı eğilimleri olduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar (Capuano ve Ramsay, 2011: 35-36);

- Daha fazla harcanabilir gelire sahip olarak daha uzun yaşam süresinde fayda ve eğlenceye sahip olmak,

- Daha fazla tasarruf etmek,
- Emeklilik için daha fazla tasarruf yapmak,
- Borçlarını yönetmede etkinlik,
- Ölçülü bir şekilde borç almak,
- Finansal hedefleri hakkında daha gerçekçi olmak,
- Finansal konulardaki yeteneklerini abartmamak,
- Finansal piyasalarda daha etkin olmak,
- Finansal olarak kendine daha çok güvenen,
- İhtiyaçlarına uygun olan daha doğru finansal ürünleri seçmek,
- Tüketici haklarını bilmek,
- Finansal ürünleri daha iyi anlamak ve böylece finansal kurumlarda daha fazla pazarlık gücüne sahip olmak,
- Finansal planlama, bütçe yapmak ve finansal olarak nasıl verimli olacağını bilmek.

Birey ve aile açısından bu denli önemli olan finansal okuryazarlık finansal güvenliğin oluşturulmasına yardımcı olur. Finansal kararlar alırken finansal okuryazar olan bireyler finansal refahını koruma konusunda daha etkindir. Finansal okuryazarlık sadece eğitim almak değil aynı zamanda tutum ve davranışlarla da becerilerini hayata geçirmeyi gerektirir. Finansal okuryazarlık bireyin finansal refahı ve sağlığı için son derece önemli ve gereklidir. Finansal konularda bilgisiz olmak gerek emeklilik öncesi gerekse emeklilik sonrası bireylerin birçok sorunla karşılaşmasına neden olabilir. Olağanüstü finansal olaylarda (ekonomik kriz vs.) finansal okuryazar olmayan bireyler bu durumlardan olabildiğince çok etkilenirken finansal okuryazar bireyler bu durumları en az kayıpla/yıkımla atlatacaktır.

2.1.7.2.Finansal Piyasalar ve İstikrara Sağladığı Faydalar

Finansal okuryazarlık sadece bireysel açıdan değil aynı zamanda finansal sistem içinde çok büyük önem arz etmektedir. Finansal okuryazar bireylerin finansal bilgi bakımından donanımlı oldukları için çok daha bilinçli birer tüketici olacak ve finansal ürün ve hizmetleri doğru şekilde kullanarak kendileri için en uygun olan yatırım araçlarını seçeceklerdir. Bu durum da finansal piyasaları etkinliğinin

ve kurumlar arasındaki rekabetin artmasına yardımcı olacaktır. Birey ve toplumun finansal okuryazarlık düzeyleri arttıkça finansal piyasada elde etmek istedikleri bilgiler artacak ve finansal sistem içerisinde yer alan kuruluşlar daha şeffaf bir hal alacaktır. Bunun sonucu olarak hukuki problemler ve şikâyetler azalacaktır (Hayta, 2011: 263).

Finansal okuryazarlık finansal hizmetlerin kalitesinin ve etkinliğinin gelişmesine yardımcı olur. Tüketiciler şimdiye kadar olduğundan çok daha fazla banka hesapları, tasarruf ürünleri, kredi ve borç seçenekleri, ödeme araçları, yatırımlar, sigorta kapsamaları vb. gibi finansal ürünleri karşılaştırmak ve değerlendirmek için belli düzeyde finansal bilgiyi anlamaya ihtiyaç duyar. Eğer finansal hizmet sağlayıcılarının sunulan finansal ürün ve hizmetlerle ilgili müşteriler üzerinde önemli bir bilgi avantajına sahip ise bu finansal piyasaların zayıflatabilir. Finansal kurumlar ve danışmanlar için bilgi asimetrisi tüketiciler için çok zararlı olabilir. Çünkü tüketiciler finansal tehlikelere maruz kalabilecek finansal müşteriler olarak kendi hak ve sorumluluklarını tamamen anlamak için uygun araçlara sahip değildir. Finansal okuryazar bireyler seçenekleri karşılaştırarak, doğru sorular sorarak ve daha etkili müzakere yaparak daha uygun fiyat ve daha şeffaf hizmetler sunması için finansal kurumlar üzerine rekabetçi baskının güçlenmesine yardımcı olacaktır (Miller ve Ark., 2009: 3).

Finansal okuryazarlık, finansal sistemin istikrarı açısından bir kontrol mekanizması olarak da fayda sağlayabilir. Son yaşanan küresel finansal krizde meydana geldiği gibi, bankaların ve çeşitli finans kurumlarının büyük riske aldıkları durumlar meydana gelebilmektedir. Eğer tüketiciler belirli düzeyde finansal bilgiye yani finansal okuryazarlığa sahip olsaydı, aldıkları risklerin farkına vararak ve büyük risklere girmekten kaçınabilirlerdi. Böylelikle bankalarda daha az riske girmiş olacaktı. Dolayısıyla, finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi finansal sistemin düzgün çalışmasına etkin rol oynayacaktır (Gökmen, 2012: 49).

2007-2009 yılları arasında meydana gelen küresel finansal kriz finansal sistemin uzun dönemli istikrarı için tüketicinin korunmasının önemini ortaya koymuştur. Aynı zamanda bu meydana gelen kriz sonrasında finansal hizmetlerin kullandığı hızlı artış finansal düzenlemelerin artması ve tüketicilerin

güçlenmesi ve korunması için tüketici eğitiminin gerekli olduğunu doğrulamıştır. Finansal tüketicilerin korunamaması sonucunda genişletilmiş finansal içeriklerin büyüme geliştirici faydaları ciddi bir şekilde zarara uğrayabilir veya faydalar yok olabilir (World Bank, 2011: 1).

Finansal okuryazarlık hem aile ekonomisinin refahı hem finansal sistemin selameti ve istikrarı açısından oldukça önem taşımaktadır. Doğru finansal seçimler/kararlar anlaşılabilir bir şekilde sunulan güvenli ve faydalı bilgiye bağlıdır. Eğitimli bireyler sadece kendileri için daha iyi sonuçlar elde etmez aynı zamanda dikkatli bir şekilde alışveriş yapması ve finansal ürünleri kullanması sayesinde piyasa etkinliği artırmaya ve inovasyona yardımcı olur. Tüketicinin iyi bir şekilde bilgilendirilmesi ile gereksiz, uygun olmayan ve maliyetli olan finansal ürün ve hizmetlerin yaygınlaşmasına karşı en iyi savunma yollarından biridir. Böylece bu tür ürün ve hizmetlerin piyasada bulunması engellenmiş olur (Bernanke, 2011: 1).

Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması, tutum ve davranış oluşturulması finansal piyasalar açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca ülkenin genel ekonomik refahına ve buna bağlı olarak çeşitli sektörlerin gelişimine katkı sağlayabilir.

2.1.7.3.Finansal Okuryazarlığın Makro Ekonomik Faydaları

Mikroekonomi toplumu oluşturan birey, aile ve işletmelerin nasıl davrandıklarını ve nasıl davranmaları gerektiğini açıklar. Tüketicilerin davranışı ve birey düzeyindeki ekonomik olayların incelenmesi mikroekonomide yerini alır. Yani mikroekonominin ana konusu bütünü oluşturan bireylere yöneliktir. Buna karşılık makroekonomi bütün ile ilgilenerek, bunun işleyişini açıklamayı hedefler. Toplum düzeyindeki ekonomik büyüklüklerin incelenmesi ve bunların arasındaki ilişkilerin tespitini makroekonomi yapar. Bu nedenle milli gelir, istihdam, yatırım, tüketim, toplam talep vb. kavramlar makroekonominin konusudur (Unay, 2001: 3).

Finansal okuryazarlık hükümet, işçiler ve hatta emeklilikleri için endişelenen ebeveynler tarafından finansal ürünlerin karmaşıklığının artmasının sonucu olarak toplum açısından büyük önem taşıdığı varsayılmaktadır. Eğer

finansal okuryazarlık düzeyi artırılmazsa ve tüketiciler kendilerine dikkat etmezlerse finansal piyasaların dengesini bozan irrasyonel davranışlar sergilemesine sebep olabilir (Mandell, 2006: 1). Nasıl ki bir çarkın dişlilerinin düzgün çalışmasının tüm sistemin işleyişini olumlu etkilemesi gibi, finansal okuryazarlık da öncelikle tüketicilere olan faydasıyla bireysel refahın artmasına, ardından finansal piyasalarda etkinlik ve istikrarın gelişmesine, daha sonra ise tüm ekonomide iyileşme ve toplumun refahının artmasına da katkıda bulunur(TCMB, 2011: 84).

Finansal hizmetlerin ve ürünlerin finansal tüketiciler ya da bireyler tarafından bilinmesi bu ürün ve hizmetlere olan talebi artırmaktadır. Finansal okuryazarlığın artırılması bu ürün ve hizmetlerin tanınması ve kullanımını artıracaktır (Cole, Sampson ve Zia, 2009: 3). Finansal okuryazarlık sayesinde hem davranışsal eğilimlerin sebep olduğu sorunlar azaltılarak finansal kararlar alırken bireye en uygun olanın tercih edilmesine yardımcı olur hem de iletişim ve bunun ile birlikte gelen kaldıraç etkisi düzenleyici otoritelerin daha güçlü bir konuma gelmesini sağlayacaktır (Özçam, 2006: 19).

Finansal okuryazarlığın bir diğer faydası ise kayıt dışı finansı azaltmasıdır. Finansal eğitim alan bireyler kayıt dışı finans sistemine dâhil olmanın zararlarını öngörerek bu sistemden uzak durmaya çalışacaklardır. Kayıt dışı finans sistem (tefeciler vs.) hem bireye hem de kayıtlı bulunan finans kurumlarına ciddi zarar verecektir. Yasalara uygun olarak faaliyet göstererek devlete karşı yükümlülüklerini yerine getiren ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayan finansal kurumlar kayıt dışı yapılanmalar karşısında dezavantajlı duruma gelir. Bu da sistemin etkin ve verimli çalışmasını engeller. Bunun yanı sıra kayıt dışı finans mağduru olan tüketicilerin yasal alanda hak talep edebilmesi oldukça güçtür. Bu durumun yaygınlaşması toplumsal huzurun bozulmasına bile sebep olabilir (Gökmen, 2012: 49).

Finansal okuryazar tüketiciler oldukça karmaşık hale gelen finansal piyasaların verimli bir şekilde çalışmasına katkıda bulunacaklardır. Çeşitli araçlar tarafından sunulan farklı finansal ürünlerin özellikleri risk ve getiri ile karşılaştırmak için daha iyi bir becerisi ile finansal olarak eğitilmiş tüketiciler rekabeti üst seviyelere çıkarmaktadır. Ek olarak kendi ihtiyaçlarına daha uygun

olan ürünleri talep ederek, tedarikçileri yeni ürün ve hizmet geliştirmek için desteklemektedir. Nitekim finansal piyasalardaki artan rekabet, hizmet kalitesinin artması ve yeniliği de beraberinde getirmektedir. Ayrıca finansal olarak eğitilmiş tüketiciler tasarruf yapmaya daha yatkındır ve finansal bilgisi az olan bireylere kıyasla daha çok tasarruf yaparlar. Büyük oranda finansal okuryazarlıkla ilişkilendirilen tasarruflardaki artış sadece yatırım düzeylerine değil aynı zamanda ekonomik büyümede oldukça etkilidir (OECD, 2005: 35).

Kredi piyasalarındaki artan karmaşıklıklar ve meydana gelen yenilikler kredi seçeneklerini değerlendirmede, kredi ürünlerinin şartlarını ve dönemlerini anlamada zorluk yaşayan bireylere ek finansal risk yüklemiştir. Ayrıca OECD ve diğer ülkelerin yaptığı finansal okuryazarlık araştırmaları sonucu bireylerin düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğunu ve kredi ürünleri söz konusu olduğunda genellikle farkındalıklarını, bilgilerini ve yeteneklerini abarttıklarını ortaya koymaktadır. Bilinçsiz kredi kararları sonucunda özellikle bireyin veya ailenin o ana kadar olan en önemli finansal sorumluluğu olan bu kredi bir konut kredisi ile ilgili ise felaketler meydana gelebilir. Kişisel kredi veya ev kredisi birçok formda olabilir. Bazı krediler (kredi kartları, açık kredi, teminatlı ev üzerine olan konut kredisi vb.) rotatiftir. Bazıları da (konut kredileri, bireysel ve ya araba kredileri, öğrenci kredileri vs.) taksitli krediler olarak tanımlanır. Kredi ürünleri kişinin ekonomik yaşamında önemli bir rol oynar. Aynı zamanda ekonominin ve finansal sektörün önemli bir bölümünü oluşturur. Esnek faiz oranlı krediler (flexible interest rate loans), maaş kredileri (payday loans) ve yüksek riskli krediler (sub-prime mortgages) dahil olmak üzere piyasalarda meydana gelen son yenilikler müşterilere kredi yönetim seçenekleri ve yeni seçenekler getirmiştir. Aynı zamanda bütün formlardaki kredi ürünleri dünyanın her yerinde önemsenmiş ve popülerlik kazanmıştır. Finansal krizin özelliklerinden biri, tüketicileri uygun olmayan kredi ürünlerini satın almaya, adil olmayan satış uygulamalarına, uygun olmayan tekliflere terk eden yetersiz alternatiflerin olmasıdır. Bu olay tüketici koruması ve finansal eğitim üzerine odaklanan dengeli bir politikayı gerektirmekte ve finansal piyasa düzenlemesi ve ihtiyatlı denetime gerekli bir tamamlayıcı olarak finansal okuryazarlığın önemini vurgulamaktadır (OECD, 2009: 3).

Finansal okuryazarlık tüketici korumasını güçlendirebilir ve artırabilir. Finansal olarak eğitilmiş tüketiciler kendilerini koruma ve finansal araçların hatalı davranışlarını yetkili mercilere bildirme konusunda daha iyi bir konumdadır (OECD, 2005: 35). Finansal okuryazar tüketiciler dolandırıcılık ve suistimal edilmeye karşı daha savunmalıdır. Finansal okuryazarlık daha az maliyetle mal ve hizmet almasına olanak tanıyarak müşterileri alışveriş konusunda çok daha iyi hale getirir. Bu yatırım, tasarruf ve tüketim yapmak için daha fazla fırsat sağlayarak ailenin bütçesini artırır. Ayrıca kapsamlı bir finansal eğitim bireylere aile bütçesi oluşturmak, tasarruf planı yapmak, borçları yönetmek ve emeklilik ve kendi çocuklarının eğitimi ile ilgili stratejik yatırım planları yapmak için gerekli finansal bilgiyi sağlamaya yardımcı olabilir (Greenspan, 2003a: 19). Bundan dolayı, finansal olarak eğitilmiş bireyler kontrol faaliyetlerine destek olabilir ve daha düşük düzeylerde yasal düzenlemelere prensip olarak olanak tanıyabilir. Bunların sonucunda firmalar üzerindeki düzenleyici/yasal yük azalacak ve hükümetler yasaları uygulama ve dolandırıcılık faaliyetlerinin araştırılmasında ve kovuşturulmasında daha az kaynak kullanacaklardır (OECD, 2005: 35). Tüketiciler finansal okuryazarlık eğitimi alarak karmaşıklaşan finans dünyasındaki ürün ve hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde kullanacak ve gereksinimlerine uygun ürün ve hizmetler talep ederek finansal kurumları yeni finansal ürün ve hizmet üretmesi için destek olacaklardır. Bunun sonucu olarak finans kurumları arasındaki rekabet ile birlikte ürün ve hizmetin kalitesinde de ciddi artışlar olacaktır.

Gelişmekte olan ekonomiler, piyasanın işleyişinde ve piyasa katılımcılarının rolleri hakkında tüketiciler için hem bilgi hem de eğitim sağlayarak piyasanın gelişmesine yardımcı olabilir. Finansal olarak eğitilmiş tüketiciler, finansal sektöre ekonomik büyümeyi gerçekleştirmek ve yoksulluğu azaltmak için etkili bir katkı sağlayabilir. Ayrıca finansal olarak iyi eğitilmiş bireyler ülkelerindeki piyasa koşullarını daha iyi kavradıkları ve harici dalgalanmalara erken veya aşırı tepki olasılıklarını daha düşük olduğundan dolayı finansal piyasalardaki sarsıntıyı azaltmaya yardımcı olabilir (OECD, 2005: 35).

Birçok ülkede finansal araçlar tarafından yapılan açıklamaları artırmak için yasa ya da mevzuatlar çıkarılmaktadır. Örneğin Çin/Hong Kong da ilgili kurum üyelerinin daha rasyonel yatırım kararları almalarına olanak tanıyan bilgiyi

daha net ve kolay anlaması için bir yasa tasarlamaktadır. Finlandiya’da bir hükümet çalışma grubu, yatırım fonu şirketlerinin ve yatırım hizmeti sağlayıcıları tüketicilerin farklı uzun dönemli tasarruf ürünlerinin maliyetleri ve riskleri hakkında bilgileri karşılaştırabilsin diye standart kanuna tabi tutulmasını önermiştir. Finansal araçların çoğu finansal eğitim girişimlerini desteklemektedir. ABD’de bir Tüketici Bankacılığı Birliği araştırmasında, araştırmaya katılan bankaların %96’sının ya finansal eğitim programları sunduğunu ya da böyle çabaları desteklemek için ortaklarla çalıştığını ortaya koymuştur. (CBA, 2005). Araştırmaya katılan bazı bankalar iyi bir tüzel kişilik olarak tanınmak istedikleri için katılmasına rağmen, bazıları ise bu faaliyetlerin göçmenler ve bir banka ile ilişkisi olmayan kişiler gibi hizmet sağlamanın zor olduğu piyasalara ulaşmak için olarak tanıyacağına farkına varmışlardır (Greenspan, 2003b).

Ayrıca merkez bankası da finansal eğitim sağlamada önemli rol oynamıştır. Örneğin Amerika’da ki merkez bankası ve federal rezerv kurulu tüketicilerin eğitimi ve finansal okuryazarlığın artırılmasında oldukça aktiftir. Bu kurumlar finansal eğitimin önemine dikkat çekmek ve tüketici farkındalığını artırmak için finansal kurumlar ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte hareket etmektedir. Ayrıca bu kurumlar finansal eğitim programlarını değerlendirmek ve finansal konular hakkında toplumu eğitmek için en etkili yaklaşımı bulmaya çalışan araştırmaları teşvik etmektedir (Ferguson, 2002).

2.2. SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA FİNANSAL OKURYAZARLIK

Bu bölümde sağlık çalışanının tanımı, sağlık çalışanı açısından finansal okuryazarlığın önemi ve finansal okuryazarlığın sağlık çalışanına sağladığı faydalar ele alınacaktır.

2.2.1. Sağlık Çalışanı

Sağlık çalışanının tanımını yapmadan önce kamu çalışanının tanımının yapılması gerekir. Kamu çalışanının literatürde birçok tanımı bulunmaktadır. Bunun sebebi ise, ülkelerin kendi siyasi, sosyal, hukuki ve teknik gerçeklerini dikkate alarak tanımlanmasıdır. Ayrıca belli bir ülkeye ait farklı kanunlar da bile farklı tanımlar ile karşılaşmak mümkündür. Bundan dolayı kamu görevlisi kavramının genel, geçerli ve net bir tanımını bulmak çok zordur.

Genel bir tanım yapmak gerekirse kamu görevlisi, kamu kuruluşlarında çalışanlara verilen bir addır. Kamu görevlisinin temel özellikleri olarak; bir kamu kuruluşunda görev yapması, kamu hizmeti üretmesi, aynı kamu kuruluşunun bütçesinden maaş alması olarak sayabiliriz (Öztekin, 2012: 390).

Sağlık çalışanı ise; sağlık kurum ve kuruluşlarında vatandaşlara kapsamlı ve sağlık bakımının verilmesini ortak hedef edinmiş, farklı uzmanlık alanlarında eğitim almış meslek üyelerinin tamamına denmektedir. Sağlık çalışanı ile aynı anlama gelen kavramlar ise sağlık personeli, sağlık insan gücü gibi ifadeler kullanılmaktadır (Kaşıkçıoğlu, 2014: 52).

Devlet Memurları Kanunu (DMK)'nın 36. maddesi, bu kanuna tabi olan kamu hizmeti görev sınıfları belirtmektedir. Sağlık çalışanı da bu maddenin III. bendinde “sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri” başlığı altında gösterilmiştir. DMK'nın 36. maddesinin III. bendine göre sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfı; mesleki eğitim görerek yetişmiş olan tabip, diş tabibi, eczacı, veteriner hekim gibi memurlar ve bu hizmet sahasında yükseköğrenim görmüş fizik tedavi uzmanı, tıbbi teknolog, ebe, hemşire, sağlık memuru, sosyal hizmetler uzmanı, biyolog, psikolog, diyetisyen, sağlık mühendisi, sağlık fizikçisi, sağlık idarecisi, hemşire yardımcısı, sağlık savaş memuru, hayvan sağlık memuru ve benzeri sağlık personelini kapsamaktadır.

Ayrıca, Dünya Sağlık Örgütü, sağlık personeli olarak yirmi dokuz meslek tanımlamıştır. Bu meslekler; hekim (Physician), yardımcı hekim (Medikal asistant), çok görevli sağlık yardımcısı (Multipurpose health auxillary), diş hekimi (Dentist), dişçi (Dental operating auxillary), diş hekimi yardımcısı (Dental non-operating auxillary), eczacı (Pharmacist), eczacı yardımcısı (Pharmaceutical asistant), veteriner (Veterinary surgeon), hayvan sağlığı yardımcısı (Animal health assistant), ebe (Professional midwife), yardımcı ebe (Assistant midwife), yardımcı ebe-hemşire (Auxillary nurse/midwife), hemşire (Professional nurse), yardımcı hemşire (Assistant nurse), ebe ve hemşire yardımcısı (Nursing and midwifery aid), fizyoterapist (Physical therapist), laboratuvar teknisyeni (Medical laboratory technician), laboratuvar teknisyen yardımcısı (asistant lab.tec.), tıp fizikçisi (Medikal physicist), radyoloji teknisyeni (Radiological technician), radyoloji teknisyen yardımcısı (Asistant radiological technician), sağlık mühendisi (Sanitary engineer), çevre sağlığı teknisyeni (Sanitarian), çevre sağlığı teknisyen yardımcısı (Auxillary sanitarian), diğer sağlık personeli (Other scientific and professional personnel), diğer teknik personel (Other technical personel), diğer yardımcı personel (Other health auxillaries) ve geleneksel hekimlik uygulayıcıları (Practitioners of traditional medicine and Midwifery: Ayurvedic doctors, Herbs doctors, Traditional Birth Attendants)'ndan oluşmaktadır (Kaşıkçıoğlu, 2014: 53-54).

2.2.2. Sağlık Çalışanı Açısından Finansal Okuryazarlığın Önemi

Piyasa ekonomilerinin değerlendirmesi tüketicilerin, yatırımcıların, işçilerin ve firmaların fırsatlarının önemli ölçüde genişlediğini göstermektedir. Kolaylıkla erişilebilen ürün ve hizmetlerdeki çeşitlilik yalnızca bir yüzyıl önce yaşayan insanlar için olağanüstü seviyededir. Aynı zamanda tercihlerin çokluğu da şaşırtıcı derecedir. Artan karmaşıklık ister evde ister restoranda tüketilen yiyecekler hakkındaki kararlardan kıyafet, elektronik gereç, ulaşım ve konut ile ilgili kararlara, kariyer, tasarruf ve yatırım ile ilgili kararlara kadar neredeyse tüm piyasa kararlarını etkilemiştir. Bu durumda seçenekler iyi değerlendiren bireylerin refahında artış görülmektedir (Lerman ve Bell, 2006: 1).

Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi arttıkça finansal karar ve davranışlarında olumlu bir farklılık olacaktır. Yetersiz bilgi ile finansal kararlar

almak bireye zarar verebilir. Finansal kararlar da köklü değişimler yapmak için bilgiyi ve teknolojik imkânları da kullanmak gerekmektedir. Tüm bireylerin temel düzeyde finansal bilgiye sahip olmak, basit ekonomik hesaplar yapmak ve bütçe yaparak harcamalarını yönetebilmesi gerekmektedir. Bu sebeple hayatında sürekli kullanması gereken finansal ürün, teknik ve süreçler ile ilgili bilgi edinmeleri oldukça önemlidir. Finansal güvenlik dikkate alındığında bu bilgilerin edinimi zorunluluk haline gelmiştir. Özellikle de eğitim düzeyi düşük olanlar ve kadınlar açısından büyük önem arz etmektedir. Bireylerin sermaye piyasasına katılımından bireysel emeklilik planlarına katılımlarına kadar olan finansal kararlarında etkili olmaktadır (Lusardi, 2008: 1).

Lusardi ve Mitchell (2008), eğitim düzeyi yükseldikçe finansal okuryazarlık düzeyinin de arttığını ortaya koymuştur. Bu durum bilhassa erkek ve iyi eğitim almış kişilerin finansal okuryazarlıklarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden finansal okuryazarlık, eğitim ve cinsiyet arasındaki ilişki yaşam sürecinin erken evrelerinde mevcuttur. Bu durum finansal tutum ve davranışları da etkilemektedir. Finansal olarak daha bilgili kişilerin daha çok emeklilik planlarını yaptıklarını, buna karşın daha az bilgili kişilerin hisse senedi piyasalarına yatırım yapmadıklarını belirtmektedir.

Zorunlu emekliliğe geçişten sonra finansal hizmet endüstrisi bireylerin gereksinimlerine cevap vermek için birçok yeni ürün ve hizmeti tanıtarak gelişme göstermiştir. Bu durumun bireylere avantajı ekonomilerini planlama sürecinde çok fazla seçenek ve esneklik sağlamakta, dezavantajı ise daha karmaşık bir durumun meydana gelmesidir. Avusturalya'da finansal tüketicileri yatırım dolandırıcılıkları ve hilelerle çok fazla para kaybettiğini ve finansal açıdan akıllıca davranmaları gerektiğini vurgulayan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Avusturalyalı ailelerin pek çoğu gelirinden çok daha fazlasını harcamakta ve bunun sonucu olarak iflaslar artmaktadır. Eskiye oranla borç sorunu yaşayan bireylerin yaşı daha da düşmüştür. Diğer taraftan da yeni oluşumla birlikte bireylere finansal refahları ve emeklilik planlarıyla ilgili daha fazla sorumluluk yüklenmektedir (Wagland, 2006: 3-4).

Finansal bilgi davranış ile ilişkili olduğu için bireylerin finansal bilgiyi elde ettikleri yerler önemlidir. Bireyler birçok farklı kaynaktan bilgi edinmelerine

rağmen bunların en önde gelenleri; deneyimler, arkadaşlar, aile ve medyadır. Bu kaynaklardan alınan bilgiler bireysel durumlara göre değerlendirilir uygulamaya dönüştürülür. Yapılan bir çalışmada finansal bilgi birikimi ile finansal uygulamalar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırmanın sonucunda elde edilen diğer bir bilgi ise finansal bilgi birikimini artırmanın yolu olarak tecrübeli insanlardan faydalanmak olduğunu ortaya koymuştur (Hilgert ve Hogart, 2003: 310-311).

Literatürdeki çalışmalar eğitilmiş/bilgi düzeyi artan tüketici veya yatırımcı daha bilinçli bir yatırımcı veya tüketici olduğunu göstermektedir. Yatırım yapılacak ürünlerin karmaşıklığı arttıkça yatırım yapacak olan kişinin finansal okuryazar olması çok daha önem kazanmıştır. Bu yüzden tüketicinin bu çeşitlilik ve karmaşıklık arasında sağlıklı karar verebilmesi için finansal okuryazar olması şarttır (Hathaway ve Khatiwada, 2008).

Günümüzde ABD’de var olan işletmelerin çoğunda çalışanların hem motivasyonu artırmak hem de mal veya hizmet üretimi esnasında tam konsantrasyonun sağlanması amacıyla çalışanlarına geniş çaplı finansal yatırım eğitimi verilmektedir. Geleceğe dönük finansal belirsizlikler ve sorunlar ile zihnini meşgul eden bireyin verimli ve yaratıcı olması pek mümkün değildir. Bununla birlikte çalışanların finansal refah düzeyini artırmak amacıyla işletmeler tarafından verilen finansal okuryazarlık eğitimleri, seminerler veya piyasadaki uzman kişilerle yüz yüze görüşmeler, kısa ve orta vadede çalışanların kuruma olan bağlılığını artıracaktır (Altuntaş, 2008: 52). Jenkins (2005) tarafından yapılan bir çalışmada duyarlı işverenlerin bile maliyet endişeleri ve yasal kısıtlamalar sebebiyle çalışanlara yönelik finansal eğitim programları düzenlemeye pek sıcak bakmadıklarını belirlemiş ve bu tür eğitim programlarının devlet destekli olması gerektiğini vurgulamıştır.

Finansal risklerin bireylerin hayatını çeşitli yönlerden etkilediği günümüzde, finansal eğitim ve finansal farkındalık pek çok açıdan büyük önem taşımaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (TCMB, 2011: 79):

- Günümüzde bireylerin verdikleri finansal kararlardaki sorumlulukları giderek artmakta; finansal riskler bir anlamda piyasalardan tüketicilere, bireylere aktarılmaktadır. Bu nedenle finansal piyasalarda işlem yapmak,

belli düzeyde bir finansal bilgi birikimi, yeterli risk analizi yapabilme kapasitesi ve farkındalık gerektirmektedir.

- Finansal piyasalar gittikçe karmaşıklaşmaktadır. Karmaşık ve artan sayıda finansal ürün yelpazesi bir yandan ürün çeşitliliğini artırırken, diğer yandan bu ürünlerin olması gerektiği kadar şeffaf ve açık olmaması nedeniyle söz konusu ürünler hakkında doğru bilgi edinmeyi ve dolayısıyla doğru karar vermeyi güçleştirmektedir.
- Dünya genelinde tüketici borçluluk oranlarının artan bir eğilim sergilediği görülmektedir. Tüketimi özendiren ve geçmişe göre daha serbest olan piyasa yapısı bir yandan rekabeti artırırken, bir yandan da pek çok genç bireyin hayata atılırken ve aile kurarken büyük borçlar altına girmesine neden olmaktadır.
- Demografik eğilimlerdeki kalıcı değişiklikler de finansal eğitiminin gerekliliğini destekler niteliktedir. Daha açık bir ifadeyle, bireylerin yaşam sürelerinin uzaması ve bu kapsamda emeklilik sistemlerinde öngörülen ve/veya gerçekleştirilen değişiklikler, bireylerin bu konuda da kendilerini geliştirmelerini, emeklilik planlarını daha uzun vadede yapmalarını gerektirmektedir. Ayrıca, devlet destekli emeklilik sistemlerinin yerini yavaş yavaş özel emeklilik sistemlerine bırakması, bireylerin emeklilik için kendilerinin tasarruf yapmasını, bunun için de belli bir finansal eğitime ihtiyaç duymalarına yol açmaktadır.
- Finansal okuryazarlığın ölçülmesine yönelik yapılan çeşitli anketler, finansal okuryazarlığın oldukça düşük seviyelerde olduğunu göstermektedir. Özellikle belli başlı bazı gruplarda -eğitim seviyesi düşük kesim, az gelirli kesim, kadınlar vb.- finansal okur-yazarlık oranının ortalamaların çok daha altında olduğu görülmektedir

Diğer bir yandan teknolojik gelişmeler ve küreselleşme ile birlikte bazı fırsat ve tehlikeler meydana gelmesiyle birlikte finansal okuryazarlığın yatırım güvenliği açısından büyük bir önemi bulunmaktadır. Finansal göstergelerin her an değişime uğraması, güncel verilerin ve bilgilerin ne derece hayati olduğunu açıkça gözler önüne sermektedir. Teknoloji çağı olan günümüzde meydana gelen değişimlerle birlikte finansal piyasaların artması ve bu piyasaların yeniden şekillenmesi, yatırım enstrümanların da ve yasal düzenlemelerde meydana gelen

gelişmeler zaman zaman profesyonellerin bile takip etmekte ve algılamakta zorlanmasına sebep olmaktadır. Bu yüzden bireysel yatırımcıların finansal okuryazarlık düzeyinin geliştirilmesi, geçerli bilgiler ile birlikte güncel verilerinde sunulması elde edilecek toplam faydanın artırılmasında büyük önem arz etmektedir (Altuntaş, 2008: 54).

İçinde bulunduğumuz yüzyılda sağlık çalışanlarının geleceğe dönük planlar yapması ve bu yaptığı planı hayata geçirerek finansal refaha ulaşması ve emeklilik sonrasında da finansal refahını sürdürebilmesi açısından finansal okuryazarlık büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple finansal okuryazar olmayan sağlık çalışanlarının yatırım faaliyetlerindeki yanlış kararlar kısa ve uzun vadede büyük zarara sebep olacaktır. Sağlık çalışanını yaşadığı finansal sorunlar ve gelecek kaygısı mal ve hizmet üretimi sürecinde aksamalara yol açacaktır. Bu açıdan bakıldığında sağlık çalışanının sadece finansal sağlığı değil psikolojik sağlığı da etkilenmekte ve bu yaşadığı problemlerin hastalarına vereceği hizmeti olumsuz etkilemesine neden olabilecektir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık eğitimi verilerek finansal refahının artırılması son derece büyük önem taşımaktadır.

2.2.3. Finansal Okuryazarlığın Sağlık Çalışanına Sağladığı Faydalar

Makro düzeyde ekonomik, finansal ve sosyal sorunlarla başa çıkmakta zorlanan ülkeler soysal güvenlik sistemini kaldıracakları ya da azaltacaklarına dair açıklamalar yapmaktadır. Emeklilik sisteminde meydana gelen değişiklikler, örneğin emeklilik yaşının artırılması, özel emeklilik sisteminin teşvik edilmesi, bu açıklamalar arasındadır (Gökmen, 2012: 40). Bu konuda bazı ülkelerde değişimler yaşanmaya başlamıştır. Almanya’da emeklilik sisteminde değişiklik yapılmış ve bireylerin bu konudaki sorumlulukları artırılmıştır (Oehler ve Werner, 2008: 278). Hollanda’da çalışanlardan emeklilik sonrası finansal güvenceleri konusunda daha fazla sorumluluk yüklenmeleri istenmiştir (Van Rooij ve Ark., 2011: 595). İtalya’da da benzer durum görülmekte ve bireylerin artık özel emeklilik sistemine katılmaları gerekecektir (Whitehouse, 2000). Sonuç olarak emeklilik sisteminde bireyler daha çok sorumluluk almakta, belirlenmiş katkı esaslı emeklilik sistemlerine ve kendi emekliliklerini finanse etmek için kişisel tasarruflarına bel bağlamaktadır (OECD, 2005: 11). Bireylerin kendi emeklilik planlarını yapmaları

ve özel emeklilik sistemine dâhil olmaları emeklilik döneminin finansal anlamda rahat geçmesine katkı sağlayacaktır.

Finansal ürün ve hizmetleri satın almak isteyen bireysel yatırımcılar ve tüketiciler, hizmetleri edinirken hatalı seçimleri sonucu olumsuzluk yaşamaktadır. Finansal ürün ve hizmet almak isteyen yatırımcılar yetersiz bilgi düzeyine sahip olmasına karşın bu ürün ve hizmeti sunan kişilerin bilgi düzeyi daha yüksektir. Yatırım ürünleri hakkındaki bilgiler, bu alanda uzman kurumlar vasıtasıyla isteyenlere satılabilir. Bireylerin kendi başına edinmelerinin neredeyse imkânsız olduğu bilginin ölçek ekonomisinin de desteği ile düşük maliyetlerde bireylere sunulabilir (Mishkin, 2000: 36).

Finansal okuryazarlık düzeyinin yetersizliği, bireylerin emeklilik sürecindeki finansal durumlarında, özel emeklilik planları ve kişisel tasarrufların çok daha önemli rol oynayacağı olasılığı göz önüne alındığında bu durum endişe verici boyuttadır. İşverenler de çalışanlarının tasarrufları hakkında endişelenmektedir. Yapılan bir araştırma işverenlerden sadece %18'inin çalışanlarının emeklilik için yeterli tasarruf yaptığı konusunda emin olduğunu göstermek (Temizel, 2010: 36).

Finansal konularda bilgili olan bireyler daha fazla tasarruf yaparlar, çeşitli yatırım ürünlerini kullanırlar ve finansal ürünler arasında kıyaslama yaparlar. Böylece birey kendini koruyarak, finansal sistemdeki faaliyetlerini verimli bir şekilde sürdürür. Finansal okuryazarlık ile birlikte kişi kendini daha güçlü hissedecek, öz güveni ve sosyal yaşama katılımı artacaktır (World Bank, 2009: 1).

Finansal okuryazarlığın bireylere, topluma ve ekonomiye olduğu gibi sağlık çalışanı grubu içinde oldukça önemli olan bir kavramdır. Finansal okuryazarlığa sahip sağlık çalışanları kısa ve uzun dönemli gereksinimleri ile ilgili daha akılcı kararlar alabilmekte ve finansal ürünler arasından daha bilinçli seçimler yapabilmektedir. Aynı zamanda bu bireyler ihtiyaçları dışındaki ürün ve hizmetleri almaktan kaçınmakta ve finansal açıdan zarara uğratabilecek olan riskleri almamaktadır. Ayrıca bireysel finansal sağlık işe devamı ve kişisel finansal meseleler için kullanılan zamanı etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında finansal okuryazarlık sağlık çalışanı açısından çok faydalıdır ve tüm sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık eğitimi alması gerekmektedir.

2.3. FİNANSAL OKURYAZARLIKLIL İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yapılan araştırmalar dünya genelinde finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir (Lusardi ve Mitchell, 2011: 13). Finansal okuryazarlıkla ilgili araştırmaların çoğunluğu ABD’de olmakla birlikte tüm dünyada giderek artmaktadır.

2.3.1. Türkiye’deki Finansal Okuryazarlık alışmaları

Döviz kurları, borsa, enflasyon, faiz oranları gibi finansal araçlarda meydana gelen ani değişimler Türkiye’ de yatırımcıların ve özellikle yetişkinlerin uzun vadeden çok kısa vadeli finansal kararlar vermesine sebep olmaktadır. Finansal sistem, finansal araçlar vb. uzak durmaya çalışan yetişkinler, Türkiye’de finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde finansal okuryazarlık çalışmaları ilk olarak 2000’li yılların başlarında yapılmaya başlamış ve günümüzde de öneminin anlaşılmasıyla birlikte çalışmalar hızlanmıştır.

Altuntaş (2009), belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarında finansal eğitimin öneminin belirlemek için bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın bulgularına bakıldığında bireysel emeklilik fonlarını seçen yatırımcıların bilinçsizce bu davranışı sergiledikleri ve finansal okuryazar olmadıklarını açığa çıkmıştır. Bunun yanı sıra yatırım eğitimi aldıklarında finansal okuryazarlık düzeyleri yükseldiğini ortaya koymuştur.

Temizel (2010), Eskişehir ilinde mavi yakalı çalışanların finansal okuryazarlığına ilişkin bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, mavi yakalı çalışanların olaylara yaklaşımı oldukça gerçekçidir. Günlük hayatı kolaylaştıran ve yaşam kalitesini yükselten bilgi ve uygulamalara duyarlıdır. Fakat bu konuda kendilerine yardımcı olacak kurumsal düzenlemelere erişim konusunda yetersizlerdir.

Bayram (2010), Anadolu niversitesi ğrencilerine finansal okuryazarlık düzeylerini ve para yönetimi hususunda hangi davranışları gösterdiği belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Bulgular, çalışmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin çok düşük olduğu göstermiştir. Bunu yanı sıra

öğrencilerin bu durumun farkında olmadığı belirtilmiştir. Öğrencilerin, finansal okuryazarlık kavramını, düzenli para biriktirme alışkanlığı, faturalarını zamanında ödeme alışkanlığı ve finansal kayıtları saklama alışkanlığı olarak sınırlı bir yapıda algılamaktadır.

Dünya Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu(SPK) işbirliği ile 2012 yılında “Finansal Yeterlilik Araştırması” gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma 40 il ve 142 ilçeyi kapsamakta ve 3009 yetişkin bireyin katılımıyla yapılmıştır. Araştırma finansal okuryazarlık, bütçe yönetimi ve borçlanma, finansal planlama, finansal ürün seçimi, finansal tutum-davranış-eğilimler, katılımcıların sosyo-ekonomik durumu, finansal bilgi edinimi ve ihtiyacı konu başlıkları altında incelenmiştir. Sonuçları incelendiğinde ise gelir yükseldikçe sorulan sorulara doğru cevap verme oranının arttığı ortaya çıkmıştır. Tasarruf yapma düzeyi öngörüldüğü gibi düşük çıkmıştır. Kırsal bölgelerdeki bireyler tasarruf yapma eğiliminin yüksek olmasına karşın, şehirde yaşayan bireylerin harcama eğilimleri yüksektir. Bunun yanı sıra uzun vadeli gelecek planı yapanların oranı da düşük çıkmıştır. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu gelirlerini planladıklarını öne sürmüşlerdir. Karmaşık finansal ürün ve hizmetler hakkında bilinçsiz bireyler bu ürün ve hizmetleri kullanmamaktadır. Bireyler finansal kararlar alırken öncelikle tanıdıklarına danışmaktadır. Bütçeleme yapan bireylerin bilgi edinmeye daha istekli oldukları ortaya konmuştur (SPK, 2012).

Türkiye Ekonomi Bankası (TEB) ve Boğaziçi Üniversitesi tarafından 2013 yılında “Finansal Erişim Endeksi” çalışması yapılmıştır. Bu araştırmada finansal erişimin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu amacı gerçekleştirmek için finansal hizmetlerin tüketiciler tarafından kullanılma oranları temel alınmaktadır. Araştırma 1230 katılımcıyla yapılmış ve analizler sonucunda Türkiye’nin Finansal Erişim Endeksi (ortalama finansal erişim skoru) 43,15 olduğu saptanmıştır (TEB, 2013).

Borsa İstanbul A.Ş., Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu işbirliği ile 2015 yılında “Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması” yapılmıştır. Araştırma, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (OECD/INFE)’nin, Finansal Okuryazarlık

faaliyetlerinin ölçme ve değerlendirmesine yönelik olarak, üye ülkeler ile birlikte yürüttüğü çalışmalar sonucunda geliştirilen anket soru formu kullanılarak yapılmıştır. Türkiye genelinde kentsel ve kırsal alanlarda ikamet eden yetişkin nüfusu temsil eden 3000 kişilik bir örneklem ile hane ortamında yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Araştırmada 2012 ve 2015 yıllarında; finansal bilgi, mevcut durumda sahip olunan finansal ürünler ve emeklilik planı konusunda aynı sorular sorulmuş ve doğru cevap oranında ortalama % 25'in üzerinde artış olduğu görülmüştür (SPK, 2015).

Er ve Ark. (2014), lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisi araştıran bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın bulgularında, Türkiye'de yaşanan son zamanlarda meydana gelen gelişmelerin üniversite öğrencilerini finansal konularda daha çok sorumluluk aldıklarını vurgulamıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %31,7'sinin yüksek, %30,1'inin orta, %16'sının ise düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin eğitim alanları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Guntu ve Cihangir (2015), Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi personelinin finansal okuryazarlık seviyesi, kendilerini finansal okuryazarlık konusunda yeterli görüp görmedikleri, bazı finansal kavramları bilme düzeyi ve güncel finansal gelişmelerle ilgilenme durumları incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda üniversite personelinin finansal gündemi takip ettiği ve finansal bilgilerin çoğuna hâkim olduğu ileri sürülmüştür.

Temizel ve Bayram(2011), Anadolu Üniversitesi Öğrencileri İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda, öğrenciler finansal durumlarını abarttıkları görülmektedir. Aynı zamanda öğrenciler finansal bilgilerinin büyük çoğunluğunu ailesinden aldığını belirtmektedir.

Sevim ve Ark. (2012), bireylerin finansal okuryazarlıkları ile borçlanma davranışları arasındaki ilişkiyi açıklamak üzere bir çalışma yapmıştır. Veriler anket yoluyla Eskişehir ilinde toplanmıştır. Çalışmanın sonucu olarak borçlanma davranışlarının finansal okuryazarlık düzeyine göre farklılık gösterdiği açıklanmıştır.

Ergün ve Ark. (2014), Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yalnızca temel finansal bilgilere sahip olduğunu ortaya çıkmiştir.

Öztürk ve Demir (2015), Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personelinin finansal okuryazarlık düzeyini saptamaya çalışmıştır. Çalışma sonucundan çalışmaya katılan akademik personelin finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek çıktığı ancak finansal eğitime ihtiyaç duyduğu vurgulanmıştır.

Fettahoğlu (2015), hane halkının finansal okuryazarlık düzeyini ve aile bütçesinin yönetimi konusunda bilgi ve davranışlarını belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, katılımcıların temel düzeyde finansal bilgiye sahip oldukları fakat karmaşık ve daha kapsamlı bilgi gerektiren finansal ürün ve hizmetlerde yetersiz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Bunun ile birlikte bireylerin yatırım ürünleri konusundaki bilgilerinin yetersizliği; hisse senedi, tahvil, yatırım fonu gibi menkul değerlerin kullanımını olumsuz etkilemiştir.

Elmas ve Yılmaz (2016), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlara göre bütün soruların genel ortalaması elde edilerek, öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeylerinin beklenen ortalamanın altında kaldığı görülmüştür.

Baysa (2015), Tokat ilinde banka segment müşterilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucuna göre katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri düşük çıkmıştır. Finansal okuryazarlık düzeyinin en düşük tarımsal segment grubu, en yüksek olanı ise ticari segment grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Biçer ve Altan(2016), Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının belirlenmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre finansal okuryazarlık eğitimi alan öğrencilerin finansal okuryazarlık eğitimi almayanlara kıyasla finansal konulardaki algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2.3.2. Dünyadaki Finansal Okuryazarlık Araştırmaları

Finansal okuryazarlık tüm dünyanın gündeminde olan bir konudur. Finansal okuryazarlık düzeyini yükseltmek için birçok çalışma yapılmaktadır.

Yapılan bir araştırmaya göre, finansal cehalet Amerikan nüfusu arasında, özellikle özel demografik gruplarda, oldukça yaygındır. Bu demografik gruplar kadınlar, Afrikalı-Amerikalılar, Latin Amerikalılar ve eğitim seviyesi düşük olan bireyler bulunmaktadır. Emeklilik planlarında başarısızlık, borsaya dâhil olmama ve hatalı borçlanma davranışları temelde finansal cehaletle bağlantılı olabileceğini vurgulamıştır (Lusardi, 2008: 2). Başka bir araştırma American Life Panel(ALP) verilerini kullanarak Amerikalıların finansal okuryazarlık düzeyleri ile emeklilik planlaması arasında ilişki olup olmadığını incelemiştir. Bireyler finansal piyasaları ve bunula ilgili kavramları iyi anlamamaktadır. Sonuçlar daha ileri finansal okuryazarlığa sahip bireylerin emekliliğe hazır olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda araştırma sonuçlarına göre Amerikalı bireylerin temel matematik hesaplarını dahi yapamadıkları saptanmıştır (Lusardi Mitchell, 2009: 2). Amerika’da yapılan bir diğer çalışma ise emeklilik planlamalarında yetersiz kalan gruplar arasında az eğitilmiş düşük gelirli, Afrikalı-Amerikalı ve Latin Amerika kökenli bireyler yer almaktadır. Finansal okuryazarlığa sahip bireylerin emeklilik dönemi finansal sağlığının daha iyi olduğu, buna karşın finansal okuryazar olmayan bireylerin, daha az emeklilik hazırlığı yaptığı için, çok az miktarda varlıkları olduğunu ileri sürmektedir (Lusardi ve Mitchell, 2007: 222). Yapılan başka bir araştırmada, kadınların büyük çoğunluğunun emeklilik planlaması yapmadığı saptanmıştır. Finansal okuryazarlığa sahip kadınların ise daha fazla emeklilik hazırlığı yaptığı görülmektedir (Lusardi ve Mitchell, 2008: 2).

ABD’de genç bireylere yönelik finansal okuryazarlık çalışmaları yapılmıştır. Öyle ki literatürde lise ve üniversite öğrencilerine yönelik birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların sonuçları incelendiğinde gençlerin finansal okuryazarlık düzeyi bir hayli düşüktür. Bulgular incelendiğinde ise öğrencilerin çoğunun gelir elde etme, harcama, tasarruf ve yatırım gibi temel finansal ilkeleri anlamadığını göstermektedir (Gökmen, 2012, 56).

Diğer bir araştırma ise OECD-International Network on Financial Education (INFE) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma 14 ülkelerden (Almanya,

Arnavutluk, Britanya Virgin Adaları, Çek Cumhuriyeti, Ermenistan, Estonya, Güney Afrika, İngiltere, İrlanda, Macaristan, Malezya, Norveç ve Peru) farklı altyapılarda ki bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemeye yöneliktir. Araştırma sonuçlarına göre Macaristan hariç tüm ülkelerdeki erkeklerin finansal bilgisi kadınlarinkinden daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Atikson ve Messy, 2012: 11-14).

Amerika Tasarruf Eğitim Konseyi (American Savings Education Council) tarafından yapılan bir araştırmaya göre öğrenciler kendi finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu düşünmekte, fakat gerçekte bu durum tam tersidir. Ayrıca bu çalışmada öğrencilerin neredeyse tamamının finansal bilgilerinin ailesinden ve arkadaşlarından geldiği ortaya çıkmıştır (Gökmen, 2012: 57).

Gathergood (2012), İngiltere'deki tüketicilerin özdenetim, finansal okuryazarlık ve aşırı borçlanma arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulguları özdenetimin ve finansal okuryazarlık yetersizliği ile aşırı borçluluk arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Özdenetimi eksik olan bireyler maliyeti yüksek olan hızlı alınan kredileri daha fazla kullanmaktadır. Bunun yanı sıra bu gibi tüketicilerin risklere açık olduğu ileri sürülmüştür.

Görüldüğü gibi finansal okuryazarlık ile ilgili literatürde farklı gruplar üzerine yapılmış çalışmalar mevcuttur. Son zamanlarda finansal okuryazarlığın nedeni önemli olduğunun hükümetler, finans kuruluşları ve finansal sistem içerisinde yer alan diğer kurum ve kuruluşlarca anlaşılması sonucunda bu alanda çalışmalar hız kazanmış ve bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenerek gerekli eğitimler verilmeye başlanmıştır. Bu doğrultuda birçok kurum ve kuruluş finansal okuryazarlık konusunda hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çalışmalar yapmaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyinin değerlendirilmesine yönelik tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, Sivas İl merkezinde bulunan Sivas Devlet Hastanesi, Sivas Numune Hastanesi, Sivas Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ile birlikte Sivas İlçe merkezlerinde faaliyet gösteren Yıldızeli Devlet Hastanesi, Gürün Devlet Hastanesi, Divriği Devlet Hastanesi, Zara Devlet Hastanesi, Suşehri Devlet Hastanesi, Kangal Devlet Hastanesi, Şarkışla Devlet Hastanesi, Gemerek Devlet Hastanesi olmak üzere 11 hastanede gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 15.10.2016-15.12.2016 tarihleri arasında, Sivas Devlet Hastanesi, Sivas Numune Hastanesi, Sivas Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Yıldızeli Devlet Hastanesi, Gürün Devlet Hastanesi, Divriği Devlet Hastanesi, Zara Devlet Hastanesi, Suşehri Devlet Hastanesi, Kangal Devlet Hastanesi, Şarkışla Devlet Hastanesi, Gemerek Devlet Hastanesinde çalışan 2750 sağlık personeli (hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanları), örneklemini ise bu tarihler arasında hastanelerde çalışmakta olan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, “Raosoft” (www.raosoft.com) programı kullanılarak hesaplanan, 338 sağlık personeli oluşturmuştur.

Not: $\alpha=0.05$, $t=1.96$, $p=0.50$ olarak alındığında

$$n = \frac{N t^2 \sigma^2}{(N-1)d^2 + t^2 \sigma^2}$$

Formülü ile 338 bireyin örnekleme alınmasına karar verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Veriler, iki bölümden oluşan veri toplama aracıyla toplanmıştır. Bunlar araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik olan sorulardan oluşan “Finansal Okuryazarlık Anketi”dir.

Kişisel Bilgi Formu(EK-1): Bu form araştırmada yer alacak katılımcıların; yaş, medeni durum, öğrenim durumu gibi bazı sosyo-demografik bilgileri, mesleğine ilişkin veriler ve bireysel emeklilik sistemine katılımı, İnternet bankacılığı kullanıp kullanmadığı gibi faktörleri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. Formda toplam 12 soru yer almaktadır.

Finansal Okuryazarlık Soru Formu(EK-1): Kılıç, Ata ve Seyrek (2015)’in öğrenciler üzerinde uyguladığı “Finansal Okuryazarlık Anketi” bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemektedir. Finansal okuryazarlık anketi 7 bölümden oluşmakta ve 38 soruluk bir ankettir. İlk altı bölümü “Doğru”, “Yanlış” ve “Fikrim Yok” cevaplarından oluşan sorular sorulmakta, yedinci bölümde ise matematik ve faiz hesaplamaları ile ilgili çoktan seçmeli soruları içermektedir. Sağlık çalışanlarının finans gündemini takip edip etmediklerini belirlemek amacıyla tüm sorular içerisinde 6 soru belirlenerek yeni bir alt kategori oluşturulmuştur.

3.5. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmaya başlamadan önce Sivas Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliğinden yazılı izin (EK-2) alınmış ve veri toplama formlarının uygulanması araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır. Veriler, gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden sağlık çalışanlarına yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anket formu ile toplanmıştır. Katılımcıların bir kısmı hemen cevaplayarak anketi teslim etmiş, bir kısmı ise daha sonraki günler için randevu alınarak ve o günlerde ziyaret edilerek anketler toplanmıştır. Anketin uygulanması 01.10.2016-15.12.2016 tarihleri arasında yapılmıştır.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS 22 programı kullanılmıştır. Demografik özellikler ve sorulara yönelik düşünceler ile bölümlendirilmiş sorular arasında karşılaştırılması için öncelikle normal dağılımı test eden Kolmogorov-Smirnov ve ShapiroWilk testleri uygulanmıştır. Verilerin normal dağılıma uymadığı tespit edilmiş ve non-parametrik testlerle analiz yapılmıştır. Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Spearman Korelasyon Katsayısı, Frekans testleri ile karşılaştırmalar yapılmıştır. IBM SPSS 22.00 programından yararlanarak veriler analiz edilmiştir. Veriler tablolarda aritmetik ortalama \pm standart sapma, birey sayısı ve yüzdesi şeklinde belirtilerek anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

3.7. Araştırmanın Etik Boyutu

Veri toplama araçları uygulanmadan önce Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan, araştırmanın “etik kurul onayı (EK-3)” alınmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde kişisel bilgi formundan elde edilen bilgiler ve finansal okuryazarlık anketine ilişkin bulgular mevcuttur. Bunun yanı sıra sosyo-demografik özellikler ile finansal okuryazarlık anketine ilişkin bulgular karşılaştırılacaktır.

4.1. Katılımcıların Demografik Verilerinin İncelenmesi

Bu başlık altında araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin yanı sıra internet bankacılığı kullanımı ve bireysel emeklilik sistemine katılımı gibi verilere yer verilmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Sayı	Yüzde(%)
Kadın	239	69,7
Erkek	104	30,3
Yaş	Sayı	Yüzde(%)
20-29	155	45,2
30-39	111	32,4
40-49	62	18,1
50-59	15	4,4
Medeni Durum	Sayı	Yüzde(%)
Evli	215	62,7
Bekâr	128	37,3
Çocuk Sayısı	Sayı	Yüzde(%)
0	161	46,9
1	62	18,1
2	95	27,7
3 ve üzeri	25	7,3
Eğitim Düzeyi	Sayı	Yüzde(%)
Lise	36	10,5
Ön lisans	78	22,7
Lisans	140	40,8
Yüksek Lisans	23	6,4
Doktora	67	19,5
Kadro Unvanı	Sayı	Yüzde(%)
Hekim	75	21,9
Hemşire/Ebe	211	61,5
Sağlık teknikeri/teknisyeni	46	13,4
Memur	11	3,2

Tablo 1’de katılımcıların özellikleri incelendiğinde, 69,7’sinin kadın, %30,3’ünün erkek, %62,7’sinin bekâr, %37,3’ünün evli olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %45,2'si 20-29, %32,4'ü 30-39, %18,1'i 40-49, %4,4'ü 50-59 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamındaki kişilerin çocuk sayısı incelendiğinde %62,7'sinin hiç çocuğu olmadığını, %18,1'inin 1 çocuğa sahip olduğu, %27,7'sinin iki çocuğa sahip olduğu, %7,3'ünün ise 3 ve daha fazla çocuğa sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %10,5'i lise, %22,7'si ön lisans, %40,8'i lisans, %6,4'ü yüksek lisans, %19,5'i doktora mezunu olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %21,9'u hekim, %61,5'i hemşire/ebe, %13,4'ü tekniker/teknisyen, %3,2'si memur olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Bireysel Emeklilik Sistemine Katılımı ve İnternet Bankacılığı Kullanım Durumu

Bireysel Emeklilik Sistemine Katılım	Sayı	Yüzde(%)
Evet	116	33,8
Hayır	227	66,2
İnternet Bankacılığı Kullanımı	Sayı	Yüzde(%)
Evet	231	67,3
Hayır	112	32,7
Toplam	343	100,0

Tablo 2'de katılımcıların bireysel emeklilik sistemine(BES) katılımı olup olmadığı ve internet bankacılığı kullanımı durumu incelenmektedir. Buna göre katılımcıların %33,8'i bireysel emeklilik sistemine katılımı varken, %66,2'si katılmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %67,3'ü internet bankacılığını kullanırken, %32,7'si kullanmadığını belirtmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Gelir ve Aylık Tasarruf Düzeyleri

Gelir Düzeyi	Sayı	Yüzde(%)
₺ 2000-3999	221	64,4
₺ 4000-5999	36	10,5
₺ 6000-7999	43	12,5
₺ 8000-9999	21	6,1
₺ 10000 ve üzeri	22	6,4
Aylık Tasarruf Yüzdesi	Sayı	Yüzde(%)
Tasarruf Yapmıyorum	185	53,9
%0-5	62	18,1
%6-10	38	11,1
%11-15	32	9,3
%16-20	26	7,6
Toplam	343	100,0

Tablo 3'te katılımcıların gelir düzeyi ve aylık tasarruf düzeyi incelenmektedir. Buna göre katılımcıların %64,4'ü ₺ 2000-3999, %10,5'i ₺ 4000-5999, %12,5'i ₺ 6000-7999, %6,1'i ₺ 8000-9999, %6,4'ü ₺ 10000 ve üzeri gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %53,9'unun hiç tasarruf yapmadığı, %18,1'i gelirinin %0-5'ini, %11,1'i gelirinin %6-10'unu, %9,3'ü gelirinin %11-15'ini, %7,6'sının ise gelirinin %16-20'sini tasarruf yaptığını bildirmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Uzmanlık Alanları ve Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumu

En Son Bitirdiği Uzmanlık Alanı	Sayı	Yüzde(%)
Sağlık Bilimleri	244	71,1
Sosyal Bilimler	23	6,7
Kayıp Gözlem	76	22,2
Finansal Okuryazarlık Eğitimi	Sayı	Yüzde(%)
Evet	14	4,1
Hayır	329	95,9
Toplam	343	100,0

Tablo 4'te katılımcıların en son bitirdiği uzmanlık alanı ve finansal okuryazarlık eğitimi alıp almadığı incelenmektedir. Buna göre katılımcıların %71,1'i sağlık bilimleri alanında, %6,7'si sosyal bilimler alanında uzmanlık eğitimi aldığını bildirmiş ve %22,2'si bu soruyu yanıtlamamıştır. Katılımcıların %4,1'inin finansal okuryazarlık eğitimi aldığını, %95,9'unun ise almadığı saptanmıştır.

4.2. Finansal Okuryazarlık Anketine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık algısına ilişkin görüşleri; aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre analiz edilmiş, çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmiş, bulgular betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 5: Finansal Okuryazarlık Anketinin Güvenilirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Genel Ölçek	0,842	38

Tablo 5'te finansal okuryazarlık anketine ilişkin güvenilirlik analizi sonucu verilmiştir. 38 maddeden oluşan finansal okuryazarlık anketine ait güvenilirlik katsayısı incelendiğinde, ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerinin **0,842** olduğu saptanmıştır. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 6: Normallik Testleri

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Temel Düzye Ekonomi ve Finans	0,137	343	0,000	0,938	343	0,000
Bireysel Bankacılık	0,216	343	0,000	0,877	343	0,000
Emeklilik ve Sigortacılık	0,321	343	0,000	0,749	343	0,000
Finansal Tablolar	0,196	343	0,000	0,896	343	0,000
Yatırım	0,160	343	0,000	0,920	343	0,000
Vergi ve Mevzuat	0,283	343	0,000	0,768	343	0,000
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	0,165	343	0,000	0,903	343	0,000
Finans Gündemi	0,159	343	0,000	0,931	343	0,000
Finansal Okuryazarlık Ölçeği	0,102	343	0,000	0,962	343	0,000

Tablo 6'da yapılan normallik testi (Kolmogorov-Smirnov) sonucunda verilerin normal dağılımdan gelmediği ($p < 0,05$) tespit edilmiştir. Bundan sonraki analizlere non-parametrik testlerle devam edilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort.	S.Sapma
1-Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır.	f	51	292	0,85	0,356
	%	14,9	85,1		
3-Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.	f	202	141	0,41	0,493
	%	58,9	41,1		
4-Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.	f	181	162	0,47	0,500
	%	52,8	47,2		
5-Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır.	f	180	163	0,48	0,500
	%	52,5	47,5		
7-Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.	f	118	225	0,66	0,475
	%	34,4	65,6		
8-Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.	f	69	274	0,80	0,476
	%	20,1	79,9		
Boyut Ortalama=0,61					

Tablo 7’de yer alan temel düzeydeki ekonomi ve finans algı düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=0,61**). Temel ekonomi ve finans alt boyutun madde ortalamaları incelendiğinde “Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır” ($\bar{X}=0,85$) maddesinin en yüksek algıya sahip birinci madde, “Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.” ($\bar{X}=0,80$) maddesi en yüksek algıya sahip ikinci madde, “Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar” ($\bar{X}=0,66$) maddesi en yüksek algıya sahip üçüncü maddedir. En düşük algıya sahip madde ortalamaları incelendiğinde “Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.” ($\bar{X}=0,41$) en düşük algıya sahip birinci madde, “Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar” ($\bar{X}=0,47$) maddesi en düşük algıya sahip ikinci madde, “Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır” ($\bar{X}=0,48$) maddesi en düşük algıya sahip üçüncü madde olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Katılımcıların Bireysel Bankacılık Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort	S.Sapma
9-Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.	f	48	295	0,86	0,347
	%	14,0	86,0		
10- Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.	f	63	280	0,82	0,388
	%	18,4	81,6		
11- IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.	f	44	299	0,87	0,335
	%	12,8	87,2		
12- EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.	f	155	188	0,55	0,498
	%	45,2	54,8		
13- İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilir.	f	83	260	0,76	0,429
	%	24,2	75,8		
14- İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilir.	f	126	217	0,63	0,483
	%	36,7	63,3		
Boyut Ortalama=0,74					

Tablo 8’de yer alan kişilerin bireysel bankacılık algı düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=0,74**). Bireysel bankacılık alt boyutun madde ortalamaları incelendiğinde “IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.” ($\bar{X}=0,87$) maddesinin en yüksek algıya sahip birinci madde, “Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.” ($\bar{X}=0,86$) maddesi en yüksek algıya sahip ikinci madde, “Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.” ($\bar{X}=0,82$) maddesi en yüksek algıya sahip üçüncü maddedir. En düşük algıya sahip madde ortalamaları incelendiğinde “EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.” ($\bar{X}=0,55$) en düşük algıya sahip birinci madde, “İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilir.” ($\bar{X}=0,63$) maddesi en düşük algıya sahip ikinci madde, “İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilir.” ($\bar{X}=0,76$) maddesi en düşük algıya sahip üçüncü madde olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Katılımcıların Emeklilik ve Sigortacılık Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort	S.Sapma
15-Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktördür.	f	109	234	0,68	0,466
	%	31,8	68,2		
18- Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir	f	35	308	0,90	0,303
	%	10,2	89,8		
19-Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.	f	75	268	0,78	0,414
	%	21,9	78,1		
Boyut Ortalama=0,78					

Tablo 9’da yer alan kişilerin emeklilik ve sigortacılık algı düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=0,78**). Emeklilik ve sigortacılık alt boyutun madde ortalamaları incelendiğinde “Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.” ($\bar{X}=0,90$) maddesinin en yüksek algıya sahip maddedir. En düşük algıya sahip madde ortalamaları incelendiğinde “Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktördür.” ($\bar{X}=0,68$) en düşük algıya sahip madde olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Katılımcıların Finansal Tablolar Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort.	S. Sapma
20-Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve özsermayeyi gösterir.	f	122	221	0,64	0,479
	%	35,6	64,4		
21- Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.	f	143	200	0,58	0,494
	%	41,7	58,3		
22- Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL’dir.	f	263	80	0,23	0,424
	%	76,7	23,3		
23-Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.	f	188	155	0,45	0,498
	%	54,8	45,2		
Boyut Ortalama=0,47					

Tablo 10’da yer alan kişilerin finansal tablolar algı düzeyinin orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=0,47**). Finansal tablolar alt boyutun

madde ortalamaları incelendiğinde “Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve özsermayeyi gösterir.”($\bar{X}=0,64$) maddesinin en yüksek algıya sahip birinci madde, “Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.” ($\bar{X}=0,58$) maddesi en yüksek algıya sahip ikinci maddedir. En düşük algıya sahip madde ortalamaları incelendiğinde “Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında ₺ 9.000 ve borç hesabında ₺ 8.000 varsa bu bireyin toplam varlıkları ₺ 17.000dir.” ($\bar{X}=0,23$) en düşük algıya sahip birinci madde, “Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.” ($\bar{X}=0,45$) maddesi en düşük algıya sahip ikinci madde olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Katılımcıların Yatırım Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort.	S. Sapma
24- Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.	f	262	81	0,24	0,425
	%	76,4	23,6		
25- Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.	f	275	68	0,20	0,399
	%	80,2	19,8		
26- Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.	f	239	104	0,30	0,460
	%	69,7	30,3		
27- Döviz, bir tasarruf aracıdır.	f	148	195	0,57	0,496
	%	43,1	56,9		
28- Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.	f	154	189	0,55	0,498
	%	44,9	55,1		
Boyut Ortalama=0,37					

Tablo 11’de yer alan kişilerin yatırım ile ilgili algı düzeyinin düşük olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=37**). Yatırım alt boyutun madde ortalamaları incelendiğinde “Döviz, bir tasarruf aracıdır.”($\bar{X}=0,57$) maddesinin en yüksek algıya sahip madde iken, “Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.” ($\bar{X}=0,20$) maddesi en düşük algıya sahip maddedir.

Tablo 12: Katılımcıların Vergi ve Mevzuat Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort.	S. Sapma
30-Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıt yaptırmak gerekmektedir.	f	149	194	0,57	0,496
	%	43,4	56,6		
31-Her işyeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır	f	50	293	0,85	0,353
	%	14,6	85,4		
32-.Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak'ta başlayıp, 31 Aralık'ta sona erer.	f	73	270	0,79	0,410
	%	21,3	78,7		
Boyut Ortalama=0,73					

Tablo 12’de yer alan kişilerin vergi ve mevzuat ile ilgili algı düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=0,73**). Vergi ve mevzuat alt boyutun madde ortalamaları incelendiğinde “Her işyeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.”($\bar{X}=0,85$) maddesinin en yüksek algıya sahip madde iken, “Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıt yaptırmak gerekmektedir.” ($\bar{X}=0,57$) maddesi en düşük algıya sahip maddedir.

Tablo 13: Katılımcıların Matematik ve Faiz Alt Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort.	S. Sapma
34-Tuna Bey, ayda 2000 TL kazanacağı yeni bir işe girmiştir. Her ay 900 TL kira, 350 TL ulaşım gideri, 500 TL mutfak giderleri ve 100 TL giyinme masrafları vardır. Tuna Bey'in 600 TL para biriktirmesi kaç ay sürecektir?	f	63	280		
	%	18,4	81,6	0,82	0,388
35- Konut kredisinde aylık faiz oranı %1 ise yıllık faiz oranı ne olmalıdır?	f	144	199	0,58	0,494
	%	42,0	58,0		
36- Banka hesabınızda 100 TL'niz olduğunu ve faiz oranının yıllık %5 olduğunu varsayın. 1 yıl sonra hesabınızdaki paranın ne kadar olacağını düşünürsünüz?	f	172	171	0,50	0,501
	%	50,1	49,9		
37- Banka hesabınızda 100 TL mevduatınız olduğunu farz edin. Yıllık faiz oranı %5, enflasyon oranı %6 ise, 1 yıl sonra paranızın alım gücü ne kadar olacaktır?	f	178	165	0,48	0,500
	%	51,9	48,1		
38- Zeynep ve Bilge aynı yaşta. Zeynep 30 yaşından itibaren her yıl 1.000 TL, Bilge ise 40 yaşından itibaren her yıl 2.000 TL bankaya faize para yatırıyor. 50 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır?	f	73	270	0,79	0,410
	%	21,3	78,7		
Boyut Ortalama=0,63					

Tablo 13’de yer alan kişilerin matematik ve faiz ile ilgili algı düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=0,63**). Matematik ve faiz alt boyutun madde ortalamaları incelendiğinde “Banka hesabınızda 100 TL mevduatınız olduğunu farz edin. Yıllık faiz oranı %5, enflasyon oranı %6 ise, 1 yıl sonra paranızın alım gücü ne kadar olacaktır.”($\bar{X}=1,86$) maddesinin en yüksek algıya sahip madde iken, “Konut kredisinde aylık faiz oranı %1 ise yıllık faiz oranı ne olmalıdır” ($\bar{X}=1,39$) maddesi en düşük algıya sahip maddedir.

Tablo 14: Katılımcıların Finans Gündemine İlişkin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yanlış Cevap	Doğru Cevap	Ort.	S. Sapma
2-Türkiye’de enflasyon oranları %10’un altındadır.	f	175	168	0,49	0,501
	%	51,0	49,0		
6-Türkiye’deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul’dur.	f	117	226	0,66	0,475
	%	34,4	65,6		
16- SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.	f	323	20	0,06	0,235
	%	94,2	5,8		
17- Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.	f	92	251	0,73	0,444
	%	26,8	73,2		
29-Türkiye’de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.	f	151	192	0,57	0,497
	%	44,0	56,0		
33- Amerikan doları, Euro ve Sterlin arasında en değerli olan para birimi hangisidir?	f	135	208	0,61	0,489
	%	39,4	60,6		
Boyut Ortalama=0,52					

Tablo 14’de yer alan kişilerin finans gündemine algı düzeyinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır (**Genel Ortalama=0,52**). Finans gündemine alt boyutun madde ortalamaları incelendiğinde “Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.” ($\bar{X}=0,73$) maddesinin en yüksek algıya sahip birinci madde, “Türkiye’deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul’dur.”($\bar{X}=0,66$) maddesi en yüksek algıya sahip ikinci madde, “Amerikan doları, Euro ve Sterlin arasında en değerli olan para birimi hangisidir?” ($\bar{X}=0,61$) maddesi en yüksek algıya sahip üçüncü maddedir. En düşük algıya sahip madde ortalamaları incelendiğinde “SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.” ($\bar{X}=0,06$) en düşük algıya sahip birinci madde,

“Türkiye’de enflasyon oranları %10’un altındadır.” ($\bar{X}=0,49$) maddesi en düşük algıya sahip ikinci madde, “Türkiye’de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.” ($\bar{X}=0,57$) maddesi en düşük algıya sahip üçüncü madde olduğu görülmektedir.

Anketteki sorulara verilen doğru cevaplar sonucunda ortalama başarı puanları oluşturulmuştur. Tablolarda başarı puanları için kısaltmalar kullanılmıştır. Bu kısaltmalar aşağıdaki gibidir:

- TY** : Temel Ekonomi ve Finans Başarı Puanı
BBY : Bireysel Bankacılık Başarı Puanı
ESY : Emeklilik ve Sigortacılık Başarı Puanı
FTY : Finansal Tablolar Başarı Puanı
YY : Yatırım Başarı Puanı
VMY : Vergi ve Mevzuat Başarı Puanı
MFY : Matematik ve Faiz Hesaplamaları Başarı Puanı
FGY : Finans Gündemi Başarı Puanı
GY : Genel Başarı Puanı

Tablo 15: Sağlık Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Genel Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Genel Değerlendirme	61	74	78	49	37	73	63	51	60

Sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık konusunda genel başarı düzeylerinin %60 olduğu görülmektedir. Sağlık çalışanlarının anket bölümlerine göre başarı puanları incelendiğinde “Emeklilik ve Sigortacılık”(78) bölümü en yüksek başarıyı elde ettikleri alan iken “Yatırım”(37) bölümü en başarısız olunan alan olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16: Cinsiyet Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Kadın	58	73	77	45	37	73	63	58	59
Erkek	67	77	82	53	38	74	64	61	64

Sağlık çalışanlarının cinsiyete göre başarı puanlarına bakıldığında erkeklerin kadınlara kıyasla daha başarılı oldukları görülmektedir. Kadın sağlık çalışanlarının doğru cevap oranı %59 iken bu oran erkek sağlık çalışanlarında %64'tür. Alt başlıklara indirildiğinde ise yine erkek sağlık çalışanlarının başarı yüzdeleri kadın sağlık çalışanlarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. En yüksek başarı emeklilik ve sigortacılık ile ilgili sorularda elde edilirken bu bölümde erkeklerin başarı oranı %82 iken kadınların başarı oranı %77'dir. Buna karşın en düşük oranlar yatırım alt boyutunda elde edilmiş ve bu bölümde erkeklerin başarı oranı %38 iken kadınların başarı oranları %37'dir.

Tablo 17: Yaş Grubu Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
20-29	56	73	75	48	33	68	62	48	56
30-39	67	75	76	50	35	73	56	52	60
40-49	59	76	91	42	43	83	74	56	62
50-59	79	81	77	48	59	95	73	62	71

Sağlık çalışanlarının yaş grubuna göre başarı puanlarına bakıldığında en başarılı olan grup 50-59 (%71) yaş grubu iken en başarısız olan grup 20-29 (%56) yaş grubudur. Ayrıca yaş arttıkça finansal okuryazarlık düzeyinin arttığı görülmektedir.

Tablo 18: Medeni Durum Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Evli	61	75	79	47	37	77	65	52	61
Bekâr	59	73	77	49	36	67	60	52	58

Sağlık çalışanlarının medeni durumlarına göre başarı puanlarına bakıldığında ise evlilerin (%61) bekârlara (%58) kıyasla daha başarılı olduğu saptanmıştır. Evli bireylerin aile sorumluluğunun olması finansal okuryazarlığa daha duyarlı olduklarını açıklamaktadır.

Tablo 19: Çocuk Sayısı Özelliklerine Göre Ortalama başarı puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
0	61	74	77	49	35	68	61	51	59
1	58	76	80	48	38	88	67	50	61
2	67	74	79	42	38	72	60	53	60
3+	49	72	86	54	37	80	72	50	60

Sağlık çalışanlarının çocuk sayılarına göre başarı puanları incelendiğinde tüm gruplardaki başarı oranı neredeyse eşittir. Sağlık çalışanlarının çocuk sayıları finansal okuryazarlık düzeyini etkilememiştir.

Tablo 20:Eğitim Durumu Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Lise	53	68	80	40	37	65	52	39	53
Ön lisans	55	71	81	48	41	76	67	51	60
Lisans	57	74	80	49	35	71	67	49	60
Yük.Li.	63	68	62	50	36	73	65	48	58
Doktora	79	86	78	48	35	80	57	64	65

Sağlık çalışanlarının eğitim durumlarına göre başarı puanları incelendiğinde en yüksek başarı puana sahip olanlar doktora mezunları(%65) iken en düşük başarı puanına sahip bireyler lise mezunları (%60)'dır. Diğer gruplar incelendiğinde önlisans mezunlarının başarı puanı (%60) ile lisans mezunlarının başarı puanı (%60), yüksek lisans mezunlarının başarı puanı ise %58'dir.

Tablo 21: Kadro Unvanı Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Hekim	76	87	79	45	35	77	58	63	46
Hemşire/Ebe	55	71	76	46	36	68	65	46	47
Teknisyen/ Tekniker	64	75	88	60	42	86	62	56	60
Memur	63	70	78	45	41	72	57	54	45

Sağlık çalışanlarının kadro unvanına göre başarı puanları incelendiğinde en yüksek başarı puanını %60 ile tekniker/teknisyen olduğu tespit edilmiş, buna karşın memurlar %45 başarı puanı ile en düşük başarı puanına sahip gruptur. Diğer gruplardaki başarı puanlarına bakıldığında ise hemşireler/ebeler %47, hekimler ise %46 başarı puanına sahiptir.

Tablo 22: En Son Bitirilen Uzmanlık Alanı Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Sağlık Bilimleri	62	76	76	47	34	72	62	52	55
Sosyal Bilimler	63	68	80	55	46	72	74	61	64

Sağlık çalışanlarının uzmanlık en son bitirilen uzmanlık alanı özelliklerine göre ortalama başarı puanlarına bakıldığında sosyal bilimlerde uzmanlık yapanların (%64) sağlık bilimlerinde uzmanlık yapanlara (%55) kıyasla daha başarılıdır. Sağlık çalışanlarının uzmanlık eğitimi aldıkları alanların finansal okuryazarlık seviyesini etkilediği saptanmıştır. Bunun nedeninin ise Sosyal

Bilimler alanında uzmanlık eğitimi alanların Sağlık Yönetimi, İşletme vb. bölümlerde lisans tamamlama ya da Yüksek Lisans eğitimi aldıkları düşünülmektedir.

Tablo 23: Gelir Düzeyi Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
₺ 2.000-3.999	54	71	79	45	36	69	62	47	57
₺ 4.000-5.999	68	75	77	63	40	89	75	51	66
₺ 6.000-7.999	72	83	77	47	33	90	71	60	66
₺ 8.000-9.999	81	79	72	53	33	60	51	65	62
₺ 10.000+	82	87	86	44	37	72	50	67	67

Sağlık çalışanlarının gelir düzeyi özelliklerine göre ortalama başarı puanlarına bakıldığında en yüksek başarıyı ₺ 10.000 ve üzeri gelire sahip olanlar (%67) elde ederken en düşük düşüş başarı puanını ₺ 2.000-3.999 gelire sahip olanlar (%57) elde etmiştir. Gelir düzeyi yüksek olan sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 24: Bireysel Emeklilik Kullanma Durumu Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Evet	66	80	80	45	39	78	62	55	62
Hayır	59	72	78	49	36	71	62	49	58

Sağlık çalışanlarının bireysel emeklilik sistemine katılım durumlarına göre başarı puanlarına bakıldığında bireysel emeklilik sistemine dâhil olanlar (%62) sisteme dâhil olmayanlara (%58) kıyasla finansal okuryazarlık konusunda daha başarılıdır. 26.11.2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 2016/26 sayılı genelgede 45 yaş altındaki T.C. vatandaşı olan katılımcıların bireysel emeklilik sistemine otomatik katılımı gündeme gelmiş ve bu genelge 01.01.2017 tarihinde

yürürlüğe girmiştir (Resmi Gazete, 2016/26). Bu çalışmanın uygulaması bu tarihler öncesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 25: İnternet Bankacılığı Kullanma Durumuna Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Evet	63	77	77	47	36	76	61	52	61
Hayır	57	70	82	49	39	69	66	50	59

Sağlık çalışanlarının internet bankacılığı kullanım özelliklerine göre ortalama başarı puanlarına bakıldığında internet bankacılığı kullananlar (%61), internet bankacılığı kullanmayanlara (%59) kıyasla finansal okuryazarlık konusunda daha başarılıdır.

Tablo 26: Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumuna Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Evet	60	58	69	64	35	88	48	50	56
Hayır	61	74	79	47	37	72	64	52	60

Finansal eğitim alma durumuna göre incelendiğinde eğitim almayanlar (%56), alanlara kıyasla (%60) daha başarılıdır. Literatürde finansal eğitim alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi finansal eğitim almayanlara göre çok daha yüksektir. Bu araştırmanın sonucunda finansal eğitim alanların, almayan bireylere göre düşük çıkmasının nedeni ise katılımcıların yalnızca 14'ünün finansal eğitim aldığını belirtmiştir olmasıdır. Bu sayı finansal okuryazarlık eğitimi alma durumu hakkında net bir yorum getirilmesini engellemektedir.

Tablo 27: Aylık Tasarruf Yüzde Özelliklerine Göre Ortalama Başarı Puanları

	Ortalama Başarı Puanları (100 Üzerinden)								
	TY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	FGY	GY
Tasarruf yapmıyorum	59	75	81	46	35	71	63	50	59
%0-5	61	72	72	50	38	76	61	50	59
%6-10	59	59	72	51	39	79	61	47	60
%11-15	65	65	83	45	36	65	63	55	60
%16-20	68	68	83	48	42	87	72	66	67

Sağlık çalışanlarının tasarruf yapma özelliklerine göre ortalama başarı puanlarına bakıldığında en yüksek başarıyı %67 ile gelirinin %16-20' sini tasarruf eden bireylerin elde ettiği saptanmıştır. Tasarruf düzeyi arttıkça finansal okuryazarlık düzeyi de artmaktadır.

Tablo 28: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Mean Rank	U	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Kadın	239	161,70	9966,5	0,003*
	Erkek	104	195,67		
Bireysel Bankacılık	Kadın	239	166,26	11055,0	0,093
	Erkek	104	185,20		
Emeklilik ve Sigortacılık	Kadın	239	165,10	10778,5	0,030*
	Erkek	104	187,86		
Finansal Tablolar	Kadın	239	166,30	11065,0	0,102
	Erkek	104	185,11		
Yatırım	Kadın	239	170,21	12000,0	0,602
	Erkek	104	176,12		
Vergi ve Mevzuat	Kadın	239	174,12	11920,5	0,514
	Erkek	104	167,12		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Kadın	239	173,47	12077,0	0,671
	Erkek	104	168,63		
Finans Gündemi	Kadın	239	153,42	7986,5	0,000*
	Erkek	104	214,71		

Araştırmaya katılanların ankete ilişkin ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, bireysel bankacılık ($U=11055,0$; $p>0,05$), finansal tablolar ($U=11065,0$; $p>0,05$), yatırım ($U=12000,0$; $p>0,05$), vergi ve mevzuat ($U=11920,5$; $p>0,05$), matematik ve faiz hesaplamaları ($U=12077,0$; $p>0,05$) olduğundan finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarının ortalama puanları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Temel ekonomi ve finans ($U=9966,5$; $p<0,05$), emeklilik ve sigortacılık ($U=10778,5$; $p<0,05$), finans gündemi ($U=7986,5$; $p<0,05$) algıları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Erkek katılımcıların temel ekonomi ve finans ve finans gündemi alt boyutları algı düzeyleri kadınlara göre daha yüksektir.

Tablo 29: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	Mean Rank	U	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Evli	212	174,79	13161,0	0,493
	Bekâr	128	167,32		
Bireysel Bankacılık	Evli	212	173,48	13441,0	0,711
	Bekâr	128	169,51		
Emeklilik ve Sigortacılık	Evli	212	173,83	13366,0	0,623
	Bekâr	128	168,92		
Finansal Tablolar	Evli	212	169,31	13181,5	0,509
	Bekâr	128	176,52		
Yatırım	Evli	212	173,21	13500,5	0,764
	Bekâr	128	169,97		
Vergi ve Mevzuat	Evli	212	185,73	10809,0	0,000*
	Bekâr	128	148,95		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Evli	212	177,15	12771,0	0,203
	Bekâr	128	163,36		
Finans Gündemi	Evli	212	173,13	13517,0	0,778
	Bekâr	128	170,10		

Araştırmaya katılanların ölçeğe ilişkin ortalama puanlarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, temel düzeyde ekonomi ve finans ($U=13161,0$; $p>0.05$), bireysel bankacılık ($U=13441,0$; $p>0.05$), emeklilik ve sigortacılık ($U=13366,0$; $p>0.05$), finansal tablolar ($U=13181,5$; $p>0.05$), yatırım ($U=13500,5$; $p>0.05$), matematik ve faiz hesaplamaları ($U=12771,0$; $p>0.05$), finans gündemi ($U=13517,0$; $p>0.05$) alt boyutları medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Vergi ve mevzuat ($U=10809,0$; $p<0.05$) algıları medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermektedir. Evli katılımcıların vergi ve mevzuat alt boyutları algı düzeyleri bekârlara göre daha yüksektir.

Tablo 30: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Bireysel Emeklilik Sistemine Katılım Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Bireysel Emeklilik Sistemine Katılım	N	Mean Rank	U	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Evet	116	188,72	11227,0	0,023*
	Hayır	226	163,46		
Bireysel Bankacılık	Evet	116	196,93	10274,0	0,001*
	Hayır	226	159,26		
Emeklilik ve Sigortacılık	Evet	116	176,09	12692,0	0,545
	Hayır	226	169,91		
Finansal Tablolar	Evet	116	167,09	12596,5	0,506
	Hayır	226	174,51		
Yatırım	Evet	116	177,57	12519,5	0,444
	Hayır	226	169,15		
Vergi ve Mevzuat	Evet	116	187,08	11416,5	0,029*
	Hayır	226	164,29		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Evet	116	169,56	12882,5	0,739
	Hayır	226	173,25		
Finans Gündemi	Evet	116	189,09	11183,5	0,019*
	Hayır	226	163,27		

Araştırmaya katılanların ankete ilişkin ortalama puanlarının bireysel emeklilik sistemine katılım değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, emeklilik ve sigortacılık ($U=12692,0$; $p>0.05$), finansal tablolar ($U=12596,5$; $p>0.05$), yatırım ($U=12519,5$; $p>0.05$), matematik ve faiz hesaplamaları ($U=12882,5$; $p>0.05$) olduğundan finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarının ortalama puanları bireysel emeklilik sistemine katılım durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Temel ekonomi ve finans ($U=11227,0$; $p<0.05$), bireysel bankacılık ($U=10274,0$; $p<0.05$), vergi ve mevzuat ($U=11416,5$; $p<0.05$), finans gündemi ($U=11183,5$; $p<0.05$) algıları bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bireysel emeklilik sistemine dâhil olan katılımcıların temel ekonomi ve finans ve

finans gündemi alt boyutları algı düzeyleri bu sisteme dâhil olmayanlara göre daha yüksektir.

Tablo 31: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin İnternet Bankacılığı Kullanma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	İnternet Bankacılığı Kullanma	N	Mean Rank	U	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Evet	231	178,98	11323,5	0,057
	Hayır	112	157,60		
Bireysel Bankacılık	Evet	231	183,25	10336,5	0,002*
	Hayır	112	148,79		
Emeklilik ve Sigortacılık	Evet	231	164,86	11286,0	0,033*
	Hayır	112	186,73		
Finansal Tablolar	Evet	231	170,50	12590,5	0,266
	Hayır	112	175,08		
Yatırım	Evet	231	168,14	12044,0	0,287
	Hayır	112	179,96		
Vergi ve Mevzuat	Evet	231	182,88	10423,5	0,002*
	Hayır	112	149,57		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Evet	231	166,41	11645,5	0,126
	Hayır	112	183,52		
Finans Gündemi	Evet	231	175,09	12222,0	0,394
	Hayır	112	165,63		

Araştırmaya katılanların ankete ilişkin ortalama puanlarının internet bankacılığı kullanım değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, temel ekonomi ve finans (U=11323,5; p>0.05), finansal tablolar (U=12590,5; p>0.05), yatırım (U=12044,0; p>0.05), matematik ve faiz hesaplamaları (U=11645,5; p>0.05), finans gündemi (U=12222,0; p>0.05) olduğundan finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarının ortalama puanları internet bankacılığı kullanım durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bireysel bankacılık (U=10336,5; p<0.05), emeklilik ve sigortacılık (U=11286,0; p<0.05), vergi ve mevzuat (U=10423,5; p<0.05), algıları

internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. İnternet bankacılığı kullanan bireylerin temel ekonomi ve finans, bireysel bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, vergi ve mevzuat ve finans gündemi alt boyutları algı düzeyleri kullanmayanlara göre daha yüksektir.

Tablo 32: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Finansal Okuryazarlık Eğitimi Alma	N	Mean Rank	U	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Evet	14	176,93	2234,0	0, 847
	Hayır	327	171,79		
Bireysel Bankacılık	Evet	14	99,11	1282,5	0,004*
	Hayır	327	175,10		
Emeklilik ve Sigortacılık	Evet	14	135,89	1797,5	0, 123
	Hayır	327	173,54		
Finansal Tablolar	Evet	14	225,79	1550,0	0, 036*
	Hayır	327	169,71		
Yatırım	Evet	14	167,11	2234,5	0, 846
	Hayır	327	172,21		
Vergi ve Mevzuat	Evet	14	215,54	1693,5	0, 069
	Hayır	327	170,15		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Evet	14	120,36	1580,0	0,042*
	Hayır	327	174,20		
Finans Gündemi	Evet	14	157,29	2097,0	0,560
	Hayır	327	172,63		

Araştırmaya katılanların ankete ilişkin ortalama puanlarının finansal okuryazarlık eğitimi alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, temel ekonomi ve finans (U=2234,0; p>0.05), emeklilik ve sigortacılık (U=1797,5; p>0.05), yatırım (U=2234,5; p>0.05), vergi ve mevzuat (U=1693,5; p>0.05), finans gündemi (U=2097,0; p>0.05) olduğundan finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarının ortalama puanları finansal okuryazarlık eğitimi alma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Bireysel bankacılık ($U=1282,5$; $p<0.05$), matematik ve faiz hesaplamaları ($U=1580,0$; $p<0.05$), finansal tablolar ($U=1550,0$; $p<0.05$) algıları finansal okuryazarlık eğitimi alma durumu göre anlamlı farklılık göstermektedir. Finansal okuryazarlık eğitimi almayan bireylerin bireysel bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, yatırım, matematik ve faiz hesaplamaları alt boyutları algı düzeyleri alanlara göre daha yüksektir.

Tablo 33: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Uzmanlık Alanı Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Uzmanlık Alanı	N	Mean Rank	U	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Sağlık Bilimleri	244	133,32	2639,5	0,633
	Sosyal Bilimler	23	141,24		
Bireysel Bankacılık	Sağlık Bilimleri	244	136,80	2124,0	0,047*
	Sosyal Bilimler	23	104,35		
Emeklilik ve Sigortacılık	Sağlık Bilimleri	244	133,02	2567,5	0,461
	Sosyal Bilimler	23	144,37		
Finansal Tablolar	Sağlık Bilimleri	244	132,30	2392,0	0,236
	Sosyal Bilimler	23	152,00		
Yatırım	Sağlık Bilimleri	244	130,42	1933,0	0,011*
	Sosyal Bilimler	23	171,96		
Vergi ve Mevzuat	Sağlık Bilimleri	244	134,95	2574,0	0,479
	Sosyal Bilimler	23	123,91		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Sağlık Bilimleri	244	131,20	2122,0	0,049*
	Sosyal Bilimler	23	163,74		
Finans Gündemi	Sağlık Bilimleri	244	131,28	2142,5	0,053
	Sosyal Bilimler	23	162,85		

Araştırmaya katılanların ankete ilişkin ortalama puanlarının finansal okuryazarlık eğitimi alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, temel ekonomi ve finans (U=2639,5; $p>0.05$), emeklilik ve sigortacılık (U=2567,5; $p>0.05$), finansal tablolar (U=2392,0; $p>0.05$), vergi ve mevzuat (U=2574,0; $p>0.05$), finans gündemi (U=2142,5; $p>0.05$) olduğundan finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarının ortalama puanları en son bitirilen uzmanlık alanı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bireysel bankacılık (U=2124,0; $p<0.05$), yatırım (U=1933,0; $p<0.05$), matematik ve faiz hesaplamaları (U=2122,0; $p<0.05$) algıları en son bitirilen uzmanlık alanı göre anlamlı farklılık göstermektedir. En son bitirilen uzmanlık alanı sağlık bilimleri olan bireylerin bireysel bankacılık alt boyutu algı düzeyleri sosyal bilimleri olanlara göre daha yüksektir. En son bitirilen uzmanlık alanı sosyal bilimler olan bireylerin matematik ve faiz hesaplamaları alt boyutu algı düzeyleri sağlık bilimleri olanlara göre daha yüksektir. Sağlık Bilimleri alanında uzmanlık eğitimi alan bireylerin lisans tamamlama eğitimi ile sağlık yönetimi, işletme vb. bölümlerde lisans eğitimini tamamlayarak bu alandaki muhasebe ve finans derslerini aldığı ve bu nedenle bireysel bankacılık alt boyutunda ilişkin algılarının yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tablo 34: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Mean Rank	X^2	p	Fark
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	20-29 ⁽¹⁾	155	153,67	19,172	0,000*	(1-2)
	30-39 ⁽²⁾	111	195,14			(1-4)
	40-49 ⁽³⁾	62	160,72			(3-4)
	50-59 ⁽⁴⁾	15	236,80			
Bireysel Bankacılık	20-29	155	164,64	3,609	0,307	-
	30-39	111	173,58			
	40-49	62	178,29			
	50-59	15	210,43			
Emeklilik ve Sigortacılık	20-29 ⁽¹⁾	155	163,05	16,714	0,001*	(1-3)
	30-39 ⁽²⁾	111	161,78			(2-3)
	40-49 ⁽³⁾	62	213,94			
	50-59 ⁽⁴⁾	15	166,77			
Finansal Tablolar	20-29 ⁽¹⁾	155	171,14	2,786	0,426	-
	30-39 ⁽²⁾	111	182,26			
	40-49 ⁽³⁾	62	156,61			
	50-59 ⁽⁴⁾	15	168,53			
Yatırım	20-29 ⁽¹⁾	155	160,08	14,558	0,002*	(1-3)
	30-39 ⁽²⁾	111	167,52			(1-4)
	40-49 ⁽³⁾	62	191,26			(2-4)
	50-59 ⁽⁴⁾	15	248,67			(3-4)
Vergi ve Mevzuat	20-29 ⁽¹⁾	155	153,30	22,411	0,000*	(1-3)
	30-39 ⁽²⁾	111	171,33			(1-4)
	40-49 ⁽³⁾	62	203,02			(2-3)
	50-59 ⁽⁴⁾	15	241,97			(2-4)
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	20-29 ⁽¹⁾	155	169,15	17,629	0,001*	(1-3)
	30-39 ⁽²⁾	111	149,76			(2-3)
	40-49 ⁽³⁾	62	209,41			(2-4)
	50-59 ⁽⁴⁾	15	211,43			
Finans Gündemi	20-29	155	157,61	11,271	0,050	-
	30-39	111	173,26			
	40-49	62	192,10			
	50-59	15	228,27			

Araştırmaya katılanların ölçeğe ilişkin ortalama puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda, bireysel bankacılık ($X^2=3,609$; $p>0.05$), finansal tablolar ($X^2=2,786$; $p>0.05$), finans gündemi ($X^2=11,271$; $p>0.05$) alt boyutları yaş gruplarına göre farklılık göstermemektedir.

Hangi yaş grubunda farklılaşma olduğunu belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre 20-29 yaş (**Mean Rank=153,67**) grubundaki katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans algıları 30-39 yaş (**Mean Rank=195,14**) ve 50-59 yaş (**Mean Rank=236,80**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 40-49 yaş (**Mean Rank=160,72**) grubundaki katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans algıları 50-59 yaş (**Mean Rank=236,80**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

20-29 yaş (**Mean Rank=163,05**) grubundaki katılımcıların emeklilik ve sigortacılık algıları 40-49 yaş (**Mean Rank=213,94**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 30-39 (**Mean Rank=161,78**) grubundaki katılımcıların emeklilik ve sigortacılık algıları 40-49 yaş (**Mean Rank=213,94**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

20-29 yaş (**Mean Rank=160,08**) grubundaki katılımcıların yatırım algıları 40-49 yaş (**Mean Rank=191,26**) ve 50-59 yaş (**Mean Rank=248,67**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 30-39 yaş (**Mean Rank=167,52**) grubundaki katılımcıların yatırım algıları 40-49 yaş (**Mean Rank=191,26**) ve 50-59 yaş (**Mean Rank=248,67**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 40-49 yaş (**Mean Rank=191,26**) grubundaki katılımcıların yatırım algıları 50-59 yaş (**Mean Rank=248,67**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

20-29 yaş (**Mean Rank=153,30**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları 30-39 yaş (**Mean Rank=171,33**) , 40-49 yaş (**Mean Rank=203,02**) ve 50-59 yaş (**Mean Rank=241,97**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 30-39 yaş (**Mean Rank=171,33**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları 40-49 yaş (**Mean**

Rank=203,02), 50-59 yaş (**Mean Rank=241,97**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

20-29 yaş (**Mean Rank=169,15**) grubundaki katılımcıların matematik ve faiz hesaplamaları algıları 40-49 yaş (**Mean Rank=209,41**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 30-39 yaş (**Mean Rank=149,76**) grubundaki katılımcıların matematik ve faiz hesaplamaları algıları 40-49 yaş (**Mean Rank=209,41**), 50-59 yaş (**Mean Rank=211,43**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 35: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	N	Mean Rank	X^2	p	Fark
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	0 ⁽¹⁾	161	172,29	10,336	0,005*	(1-4) (2-3) (3-4)
	1 ⁽²⁾	62	160,89			
	2 ⁽³⁾	95	191,18			
	3+ ⁽⁴⁾	25	124,80			
Bireysel Bankacılık	0	161	174,97	0,545	0,720	-
	1	62	171,27			
	2	95	170,50			
	3+	25	160,40			
Emeklilik ve Sigortacılık	0	161	165,76	3,131	0,398	-
	1	62	174,27			
	2	95	174,03			
	3+	25	198,84			
Finansal Tablolar	0	161	175,76	3,115	0,306	-
	1	62	177,52			
	2	95	157,79			
	3+	25	188,06			
Yatırım	0	161	166,93	0,920	0,446	-
	1	62	179,28			
	2	95	174,87			
	3 ve üzeri	25	175,70			
Vergi ve Mevzuat	0 ⁽¹⁾	161	152,57	21,497	0,000*	(1-2) (2-3)
	1 ⁽²⁾	62	215,40			
	2 ⁽³⁾	95	174,57			
	3+ ⁽⁴⁾	25	179,72			
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	0	161	165,75	4,245	0,241	-
	1	62	185,72			
	2	95	166,37			
	3+	25	199,62			
Finans Gündemi	0	161	170,17	1,036	0,618	-
	1	62	167,70			
	2	95	180,09			
	3+	25	163,68			

Araştırmaya katılanların ölçeğe ilişkin ortalama puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda, bireysel bankacılık($X^2=0,545$; $p>0.05$), emeklilik ve sigortacılık($X^2=3,131$; $p>0.05$), finansal tablolar($X^2=3,115$; $p>0.05$), yatırım($X^2=0,920$; $p>0.05$), matematik ve faiz hesaplamaları($X^2=4,245$; $p>0.05$) ve finans gündemi ($X^2=1,036$; $p>0.05$) olduğundan çocuk sayısı göre farklılık göstermemektedir.

Hangi çocuk sayısı grubunda farklılaşmanın belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre çocuk sahibi olmayanlar (**Mean Rank=172,29**) grubundaki katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans algıları 3 ve üzeri çocuk sahibi olan (**Mean Rank=124,80**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 1 çocuk sahibi olan (**Mean Rank=160,89**) ve 3 ve üzeri çocuk sahibi olan (**Mean Rank=124,80**) grubundaki katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans algıları 2 çocuk sahibi olan (**Mean Rank=191,18**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

1 çocuk sahibi olan (**Mean Rank=215,40**) ve 3 ve üzeri çocuk sahibi olan (**Mean Rank=179,72**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları 2 çocuk sahibi olan (**Mean Rank=215,40**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 36: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	Mean Rank	X^2	p	<i>Fark</i>
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Lise ⁽¹⁾	36	147,10	45,074	0,000*	(1-5) (2-5) (3-5) (4-5)
	Ön lisans ⁽²⁾	78	146,09			
	Lisans ⁽³⁾	140	158,06			
	Yüksek Lisans ⁽⁴⁾	22	181,23			
	Doktora ⁽⁵⁾	67	241,65			
Bireysel Bankacılık	Lise ⁽¹⁾	36	150,44	34,725	0,000*	(1-5) (2-5) (3-5) (4-5)
	Ön lisans ⁽²⁾	78	150,42			
	Lisans ⁽³⁾	140	164,28			
	Yüksek Lisans ⁽⁴⁾	22	148,18			
	Doktora ⁽⁵⁾	67	232,66			
Emeklilik ve Sigortacılık	Lise ⁽¹⁾	36	180,89	10,656	0,045*	(4-1) (4-2) (4-3) (4-5)
	Ön lisans ⁽²⁾	78	180,37			
	Lisans ⁽³⁾	140	177,11			
	Yüksek Lisans ⁽⁴⁾	22	115,52			
	Doktora ⁽⁵⁾	67	165,36			
Finansal Tablolar	Lise	36	148,50	2,850	0,190	-
	Ön lisans	78	175,72			
	Lisans	140	176,55			
	Yüksek Lisans	22	181,77			
	Doktora	67	167,58			
Yatırım	Lise ⁽¹⁾	36	169,36	2,734	0,034*	(3-2) (3-1)
	Ön lisans ⁽²⁾	78	187,15			
	Lisans ⁽³⁾	140	166,50			
	Yüksek Lisans ⁽⁴⁾	22	176,50			
	Doktora ⁽⁵⁾	67	165,79			
Vergi ve Mevzuat	Lise ⁽¹⁾	36	140,85	11,350	0,034*	(5-1) (5-3) (5-4)
	Ön lisans ⁽²⁾	78	178,97			
	Lisans ⁽³⁾	140	164,75			
	Yüksek Lisans ⁽⁴⁾	22	163,52			
	Doktora ⁽⁵⁾	67	198,54			
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Lise ⁽¹⁾	36	136,88	10,410	0,042*	(1-2) (1-3) (2-5) (3-5)
	Ön lisans ⁽²⁾	78	183,07			
	Lisans ⁽³⁾	140	183,51			
	Yüksek Lisans ⁽⁴⁾	22	176,16			
	Doktora ⁽⁵⁾	67	152,57			
Finans Gündemi	Lise ⁽¹⁾	36	117,64	35,068	0,000*	(1-2) (1-3) (1-5) (2-5) (3-5) (4-5)
	Ön lisans ⁽²⁾	78	168,42			
	Lisans ⁽³⁾	140	164,04			
	Yüksek Lisans ⁽⁴⁾	22	156,09			
	Doktora ⁽⁵⁾	67	227,22			

Araştırmaya katılanların ölçeğe ilişkin ortalama puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda, finansal tablolar ($X^2=2,850$; $p>0.05$), alt boyutu eğitim düzeyi göre farklılık göstermemektedir.

Hangi eğitim düzeyi grubunda farklılaşmanın belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre doktora (**Mean Rank=241,65**) grubundaki katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans algıları lise (**Mean Rank=147,10**), önlisans (**Mean Rank=146,09**), lisans (**Mean Rank=158,06**) ve yüksek lisans (**Mean Rank=181,23**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Doktora (**Mean Rank=232,66**) grubundaki katılımcıların bireysel bankacılık algıları yüksek lisans (**Mean Rank=148,18**) ve lise (**Mean Rank=150,44**), ön lisans (**Mean Rank=150,42**) ve lisans (**Mean Rank=164,28**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yüksek lisans (**Mean Rank=115,52**) grubundaki katılımcıların emeklilik ve sigortacılık algıları doktora (**Mean Rank=165,36**) ve lise (**Mean Rank=180,89**), ön lisans (**Mean Rank=180,37**) ve lisans (**Mean Rank=177,11**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Önlisans (**Mean Rank=187,15**) grubundaki katılımcıların yatırım algıları lisans (**Mean Rank=160,50**) lise (**Mean Rank=169,36**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Doktora (**Mean Rank=198,54**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları lise (**Mean Rank=140,85**) ve lisans (**Mean Rank=164,75**), yüksek lisans (**Mean Rank=163,52**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Lise (**Mean Rank=136,88**) grubundaki katılımcıların matematik ve faiz hesaplamaları algıları ön lisans (**Mean Rank=183,07**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Doktora (**Mean Rank=152,57**) grubundaki katılımcıların matematik ve faiz hesaplamaları algıları ön lisans (**Mean Rank=183,07**) ve lisans (**Mean Rank=183,51**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Lise (**Mean Rank=117,64**) grubundaki katılımcıların finans gündemi algıları doktora (**Mean Rank=227,22**), ön lisans (**Mean Rank=168,42**) ve lisans (**Mean Rank=164,04**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Doktora (**Mean Rank=227,22**) grubundaki katılımcıların finans

gündemi algıları ön lisans (**Mean Rank=168,42**), ve lisans (**Mean Rank=164,04**) ve yüksek lisans (**Mean Rank=156,09**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 37: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Unvan Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Ünvan	N	Mean Rank	X^2	p	Fark
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Hekim ⁽¹⁾	75	231,16	40,270	0,000*	(1-2)
	Hemşire/ebe ⁽²⁾	211	148,55			(1-3)
	Tekniker/Teknisyeni ⁽³⁾	46	180,82			(1-4)
	Memur ⁽⁴⁾	11	181,68			
Bireysel Bankacılık	Hekim ⁽¹⁾	75	231,01	38,678	0,000*	(1-2)
	Hemşire/ebe ⁽²⁾	211	151,24			(1-3)
	Tekniker/Teknisyeni ⁽³⁾	46	175,63			(1-4)
	Memur ⁽⁴⁾	11	152,59			
Emeklilik ve Sigortacılık	Hekim ⁽¹⁾	75	168,70	12,239	0,007*	(1-3)
	Hemşire/ebe ⁽²⁾	211	163,93			(2-3)
	Tekniker/Teknisyeni ⁽³⁾	46	214,52			
	Memur ⁽⁴⁾	11	171,41			
Finansal Tablolar	Hekim ⁽¹⁾	75	163,00	12,296	0,006*	(1-3)
	Hemşire/ebe ⁽²⁾	211	165,27			(2-3)
	Tekniker/Teknisyeni ⁽³⁾	46	219,00			(3-4)
	Memur ⁽⁴⁾	11	165,91			
Yatırım	Hekim	75	165,39	3,987	0,263	-
	Hemşire/ebe	211	168,11			
	Tekniker/Teknisyeni ⁽³⁾	46	196,02			
	Memur	11	191,23			
Vergi ve Mevzuat	Hekim ⁽¹⁾	75	191,09	16,546	0,001*	(3-1)
	Hemşire/ebe ⁽²⁾	211	157,38			
	Tekniker/Teknisyeni ⁽³⁾	46	209,67			
	Memur ⁽⁴⁾	11	164,64			
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Hekim ⁽¹⁾	75	159,83	4,345	0,000*	(1-2)
	Hemşire/ebe ⁽²⁾	211	178,43			(1-4)
	Tekniker/Teknisyeni ⁽³⁾	46	172,83			
	Memur ⁽⁴⁾	11	128,18			
Finans Gündemi	Hekim ⁽¹⁾	75	225,53	42,617	0,000*	(1-2)
	Hemşire/ebe ⁽²⁾	211	146,09			(1-3)
	Sağlık Teknikeri/Teknisyeni ⁽³⁾	46	200,93			
	Memur ⁽⁴⁾	11	182,91			

Araştırmaya katılanların ölçeğe ilişkin ortalama puanlarının kadro unvanı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda, yatırım ($X^2=3,987$; $p>0.05$) alt boyutu kadro unvanına göre farklılık göstermemektedir.

Hangi kadro unvanı grubunda farklılaşmanın belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre hekim (**Mean Rank=231,16**) grubundaki katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans algıları hemşire/ebe (**Mean Rank=148,55**), tekniker/teknisyen (**Mean Rank=180,82**), memur (**Mean Rank=181,68**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hekim (**Mean Rank=231,01**) grubundaki katılımcıların bireysel bankacılık algıları hemşire/ebe (**Mean Rank=151,24**), tekniker/teknisyen (**Mean Rank=175,63**), memur (**Mean Rank=152,59**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tekniker/teknisyen (**Mean Rank=214,52**) grubundaki katılımcıların emeklilik ve sigortacılık algıları hemşire/ebe (**Mean Rank=163,93**), hekim (**Mean Rank=168,70**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tekniker/teknisyen (**Mean Rank=219,00**) grubundaki katılımcıların finansal tablolar algıları hemşire/ebe (**Mean Rank=165,27**), memur (**Mean Rank=165,91**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hekim (**Mean Rank=191,09**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları hemşire/ebe (**Mean Rank=157,38**), memur (**Mean Rank=164,64**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan hekim (**Mean Rank=191,09**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları tekniker/teknisyen (**Mean Rank=209,67**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Hekim (**Mean Rank=225,53**) grubundaki katılımcıların finans gündemi algıları hemşire/ebe (**Mean Rank=146,09**), tekniker/teknisyen (**Mean Rank=200,93**) memur (**Mean Rank=182,91**) grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 38: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	N	Mean Rank	X^2	p	Fark
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	₺ 2000-3999 ⁽¹⁾	221	144,30	56,266	0,000*	(1-2) (1-3) (1-4) (1-5)
	₺ 4000-5999 ⁽²⁾	36	195,97			
	₺ 6000-7999 ⁽³⁾	43	216,79			
	₺ 8000-9999 ⁽⁴⁾	21	245,69			
	₺ 10000+ ⁽⁵⁾	22	253,11			
Bireysel Bankacılık	₺ 2000-3999 ⁽¹⁾	221	157,64	21,037	0,001*	(1-3) (1-5) (2-5)
	₺ 4000-5999 ⁽²⁾	36	167,42			
	₺ 6000-7999 ⁽³⁾	43	209,12			
	₺ 8000-9999 ⁽⁴⁾	21	191,55			
	₺ 10000+ ⁽⁵⁾	22	232,50			
Emeklilik ve Sigortacılık	₺ 2000-3999	221	174,04	4,267	0,424	-
	₺ 4000-5999	36	179,56			
	₺ 6000-7999	43	157,58			
	₺ 8000-9999	21	146,50			
	₺ 10000+	22	191,66			
Finansal Tablolar	₺ 2000-3999	221	165,24	9,235	0,067	-
	₺ 4000-5999	36	216,22			
	₺ 6000-7999	43	173,03			
	₺ 8000-9999	21	182,07			
	₺ 10000+	22	155,93			
Yatırım	₺ 2000-3999	221	173,31	2,248	0,269	-
	₺ 4000-5999	36	187,03			
	₺ 6000-7999	43	156,48			
	₺ 8000-9999	21	162,33			
	₺ 10000+	22	173,86			
Vergi ve Mevzuat	₺ 2000-3999 ⁽¹⁾	221	156,17	37,900	0,000*	(1-2) (1-3) (2-4) (2-5) (3-4) (3-5)
	₺ 4000-5999 ⁽²⁾	36	218,94			
	₺ 6000-7999 ⁽³⁾	43	232,00			
	₺ 8000-9999 ⁽⁴⁾	21	135,98			
	₺ 10000+ ⁽⁵⁾	22	171,34			
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	₺ 2000-3999 ⁽¹⁾	221	168,54	15,971	0,002*	(1-2) (1-3) (2-4) (3-4) (3-5) (2-5)
	₺ 4000-5999 ⁽²⁾	36	208,76			
	₺ 6000-7999 ⁽³⁾	43	199,70			
	₺ 8000-9999 ⁽⁴⁾	21	131,24			
	₺ 10000+ ⁽⁵⁾	22	131,34			
Finans Gündemi	₺ 2000-3999 ⁽¹⁾	221	152,32	32,778	0,000*	(1-2)

₺ 4000-5999 ⁽²⁾	36	165,72	(1-3)
₺ 6000-7999 ⁽³⁾	43	212,56	(1-4)
₺ 8000-9999 ⁽⁴⁾	21	144,30	(1-5)
₺ 10000+ ⁽⁵⁾	22	195,97	(2-3)
			(2-4)
			(2-5)

Araştırmaya katılanların ölçeğe ilişkin ortalama puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda, emeklilik ve sigortacılık ($X^2=4,267$; $p>0.05$), finansal tablolar ($X^2=9,235$; $p>0.05$), yatırım ($X^2=2,248$; $p>0.05$), olduğundan gelir düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

Hangi eğitim düzeyi grubunda farklılaşmanın belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre ₺ 2000-3999 (**Mean Rank=144,30**) grubundaki katılımcıların temel düzeyde ekonomi ve finans algıları ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=195,97**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=216,79**), ₺ 8000-9999 (**Mean Rank=245,69**), ₺ 10000 ve üzeri (**Mean Rank=253,11**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

₺ 2000-3999 (**Mean Rank=157,64**) grubundaki katılımcıların bireysel bankacılık algıları ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=209,12**), ₺ 10000 ve üzeri (**Mean Rank=232,50**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=167,42**) grubundaki katılımcıların bireysel bankacılık algıları ₺ 10000 ve üzeri (**Mean Rank=232,50**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

₺ 2000-3999 (**Mean Rank=156,17**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=218,94**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=232,00**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. ₺ 8000-9999 (**Mean Rank=135,98**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=218,94**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=232,00**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. ₺ 10000 ve üzeri (**Mean Rank=171,34**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=218,94**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=232,00**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. ₺ 2000-3999 (**Mean Rank=156,17**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları ₺

4000-5999 (**Mean Rank=218,94**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=232,00**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

₺ 8000-9999 (**Mean Rank=131,24**) grubundaki katılımcıların matematik ve faiz hesaplamaları algıları ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=208,76**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=199,70**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. ₺ 10000 ve üzeri (**Mean Rank=131,34**) grubundaki katılımcıların matematik ve faiz hesaplamaları algıları ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=208,76**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=199,70**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

₺ 2000-3999 (**Mean Rank=152,32**) grubundaki katılımcıların finans gündemi algıları ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=165,72**), ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=212,56**), ₺ 8000-9999 (**Mean Rank=144,30**), ₺ 10000 ve üzeri (**Mean Rank=195,97**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. ₺ 4000-5999 (**Mean Rank=165,72**) grubundaki katılımcıların finans gündemi algıları ₺ 6000-7999 (**Mean Rank=212,56**), ₺ 8000-9999 (**Mean Rank=144,30**), ₺ 10000 ve üzeri (**Mean Rank=195,97**) grubundaki katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 39: Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Algısına İlişkin Görüşlerinin Aylık Tasarruf Yüzdesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

	Aylık Tasarruf Yüzdesi	N	Mean Rank	X^2	P	Fark
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Tasarruf yapmıyorum ⁽¹⁾	185	167,34	2,730	0,496	-
	%0-5 ⁽²⁾	62	170,59			
	%6-10 ⁽³⁾	38	169,12			
	%11-25 ⁽⁴⁾	32	184,77			
	%16-20 ⁽⁵⁾	26	197,04			
Bireysel Bankacılık	Tasarruf yapmıyorum	185	174,80	7,753	0,090	-
	%0-5	62	152,79			
	%6-10	38	172,11			
	%11-25	32	160,02			
	%16-20	26	212,48			
Emeklilik ve Sigortacılık	Tasarruf yapmıyorum	185	181,89	7,907	0,067	-
	%0-5	62	157,93			
	%6-10	38	156,80			
	%11-25	32	182,81			
	%16-20	26	144,10			
Finansal Tablolar	Tasarruf yapmıyorum	185	167,41	1,580	0,510	-
	%0-5	62	179,57			
	%6-10	38	185,76			
	%11-25	32	168,31			
	%16-20	26	171,04			
Yatırım	Tasarruf yapmıyorum	185	165,67	2,318	0,386	-
	%0-5	62	177,35			
	%6-10	38	184,74			
	%11-25	32	170,63			
	%16-20	26	187,37			
Vergi ve Mevzuat	Tasarruf yapmıyorum ⁽¹⁾	185	162,99	10,968	0,009*	(1-5) (4-5)
	%0-5 ⁽²⁾	62	180,08			
	%6-10 ⁽³⁾	38	195,34			
	%11-25 ⁽⁴⁾	32	150,17			
	%16-20 ⁽⁵⁾	26	209,56			
Matematik ve Faiz Hesaplamaları	Tasarruf yapmıyorum	185	171,81	2,743	0,451	-
	%0-5	62	162,21			
	%6-10	38	168,80			
	%11-25	32	173,66			
	%16-20	26	199,35			
Finans Gündem	Tasarruf yapmıyorum ⁽¹⁾	185	164,56	20,961	0,001*	(5-1) (5-2) (5-3) (5-4)
	%0-5 ⁽²⁾	62	162,23			
	%6-10 ⁽³⁾	38	152,99			
	%11-25 ⁽⁴⁾	32	195,30			
	%16-20 ⁽⁵⁾	26	247,37			

Araştırmaya katılanların ölçeğe ilişkin ortalama puanlarının tasarruf yüzdesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek

amacıyla yapılan Kruskal Wallish H testi sonucunda, temel düzeyde ekonomi ve finans ($X^2=2,730$; $p>0.05$), bireysel bankacılık ($X^2=7,753$; $p>0.05$), emeklilik ve sigortacılık ($X^2=7,907$; $p>0.05$), finansal tablolar ($X^2=1,580$; $p>0.05$), yatırım ($X^2=2,318$; $p>0.05$), matematik ve faiz hesaplamaları ($X^2=2,743$; $p>0.05$) alt boyutlarında aylık tasarruf yüzdesine göre farklılık göstermemektedir.

Hangi tasarruf yüzdesi grubunda farklılaşmanın belirlenmesi amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre %16-20 (**Mean Rank=209,56**) grubundaki katılımcıların vergi ve mevzuat algıları tasarruf yapmıyorum (**Mean Rank=162,99**), %0-5 (**Mean Rank=180,08**), %6-10 (**Mean Rank=195,34**), %11-15 (**Mean Rank=150,17**), grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

%16-20 (**Mean Rank=247,37**) grubundaki katılımcıların Finans gündemi algıları tasarruf yapmıyorum (**Mean Rank=164,56**) %0-5 (**Mean Rank=162,23**), %6-10 (**Mean Rank=152,99**), %11-15 (**Mean Rank=195,30**), grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 40: Alt Boyutlar Arasındaki İlişkiyi Belirleyen Korelasyon Analizi Sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7	8
TEF (1)	r	1	0,349*	0,162*	0,179*	0,168*	0,174*	0,115*	0,432*
	p	-	0,000	0,003	0,001	0,002	0,001	0,033	0,000
BB (2)	r	0,349*	1	0,325*	0,087	0,203*	0,269*	0,189*	0,331*
	p	0,000	-	0,000	0,109	0,000	0,000	0,000	0,000
ES (3)	r	0,162*	0,325*	1	0,114*	0,221*	0,184*	0,259*	0,279*
	p	0,003	0,000	-	0,035	0,000	0,001	0,000	0,000
FT(4)	r	0,179*	0,087	0,114*	1	0,384*	0,311*	0,176*	0,161*
	p	0,001	0,109	0,035	-	0,000	0,000	0,001	0,003
Y(5)	r	0,168*	0,203*	0,221*	0,384*	1	0,313*	0,408*	0,233*
	p	0,002	0,000	0,000	0,000	-	0,000	0,000	0,000
VM(6)	r	0,174*	0,269*	0,184*	0,311*	0,313*	1	0,265*	0,187*
	p	0,001	0,000	0,001	0,000	0,000	-	0,000	0,000
MFH(7)	r	0,115*	0,189*	0,259*	0,176*	0,408*	0,265*	1	0,264*
	p	0,033	0,000	0,000	0,001	0,000	0,000	-	0,000
FG(8)	r	0,432*	0,331*	0,279*	0,161*	0,233*	0,187*	0,264*	1
	p	0,000	0,000	0,000	0,003	0,000	0,000	0,000	-

“Temel düzeyde ekonomi ve finans” alt boyutu ile “bireysel bankacılık” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,349$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “temel düzeyde ekonomi ve finans” algısı arttığında “bireysel bankacılık” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Temel düzeyde ekonomi ve finans” alt boyutu ile “emeklilik ve sigortacılık” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,162$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “temel düzeyde ekonomi ve finans” algısı arttığında “emeklilik ve sigortacılık” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Temel düzeyde ekonomi ve finans” alt boyutu ile “finansal tablolar” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$)

($r=0,179$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “temel düzeyde ekonomi ve finans” algısı arttığında “finansal tablolar” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Temel düzeyde ekonomi ve finans” alt boyutu ile “yatırım” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,168$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “temel düzeyde ekonomi ve finans” algısı arttığında “yatırım” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Temel düzeyde ekonomi ve finans” alt boyutu ile “vergi ve mevzuat” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,174$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “temel düzeyde ekonomi ve finans” algısı arttığında “vergi ve mevzuat” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Temel düzeyde ekonomi ve finans” alt boyutu ile “matematik ve faiz hesaplamaları” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,115$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “temel düzeyde ekonomi ve finans” algısı arttığında “matematik ve faiz hesaplamaları” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Temel düzeyde ekonomi ve finans” alt boyutu ile “finans gündemi” alt boyutu arasında pozitif yönlü orta kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,40 < r < 0,60$) ($r=0,432$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “temel düzeyde ekonomi ve finans” algısı arttığında “finans gündemi” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Bireysel bankacılık” alt boyutu ile “emeklilik ve sigortacılık” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,325$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “bireysel bankacılık” algısı arttığında “emeklilik ve sigortacılık” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Bireysel bankacılık” alt boyutu ile “yatırım” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,203$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “bireysel bankacılık” algısı arttığında “yatırım” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Bireysel bankacılık” alt boyutu ile “vergi ve mevzuat” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,269$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “bireysel bankacılık” algısı arttığında “vergi ve mevzuat” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Bireysel bankacılık” alt boyutu ile “matematik ve faiz hesaplamaları” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,189$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “bireysel bankacılık” algısı arttığında “matematik ve faiz hesaplamaları” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Bireysel bankacılık” alt boyutu ile “finans gündemi” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,331$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “bireysel bankacılık” algısı arttığında “finans gündemi” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Emeklilik ve sigortacılık” alt boyutu ile “finansal tablolar” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,384$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “emeklilik ve sigortacılık” algısı arttığında “finansal tablolar” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Emeklilik ve sigortacılık” alt boyutu ile “vergi ve mevzuat” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,184$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “emeklilik ve sigortacılık” algısı arttığında “vergi ve mevzuat” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Emeklilik ve sigortacılık” alt boyutu ile “matematik ve faiz hesaplamaları” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,259$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “emeklilik ve sigortacılık” algısı arttığında “matematik ve faiz hesaplamaları” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Finansal tablolar ” alt boyutu ile “yatırım” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,384$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “finansal tablolar” algısı arttığında “yatırım” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Finansal tablolar ” alt boyutu ile “vergi ve mevzuat” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,311$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “finansal tablolar” algısı arttığında “vergi ve mevzuat” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Finansal tablolar ” alt boyutu ile “matematik ve faiz hesaplamaları” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$)

($r=0,176$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “finansal tablolar” algısı arttığında “matematik ve faiz hesaplamaları” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Finansal tablolar ” alt boyutu ile “finans gündemi” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,161$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “finansal tablolar” algısı arttığında “finans gündemi” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Yatırım” alt boyutu ile “vergi ve mevzuat” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,313$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “yatırım” algısı arttığında “vergi ve mevzuat” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Yatırım” alt boyutu ile “matematik ve faiz hesaplamaları” alt boyutu arasında pozitif yönlü orta kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,40 < r < 0,60$) ($r=0,408$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “yatırım” algısı arttığında “matematik ve faiz hesaplamaları” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Yatırım” alt boyutu ile “finans gündemi” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,233$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “yatırım” algısı arttığında “finans gündemi” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Vergi ve mevzuat” alt boyutu ile “matematik ve faiz hesaplamaları” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,265$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “vergi ve mevzuat” algısı arttığında “matematik ve faiz hesaplamaları” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Vergi ve mevzuat” alt boyutu ile “finans gündemi” alt boyutu arasında pozitif yönlü çok düşük kuvvetli bir ilişki vardır. ($0,0 < r < 0,20$) ($r=0,187$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “vergi ve mevzuat” algısı arttığında “finans gündemi” algısının da artacağı saptanmıştır.

“Matematik ve faiz hesaplamaları” alt boyutu ile “finans gündemi” alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük kuvvetli bir ilişki vardır ($0,20 < r < 0,40$) ($r=0,264$). Finansal okuryazarlık anketi alt boyutlarından “matematik ve faiz hesaplamaları” algısı arttığında “finans gündemi” algısının da artacağı saptanmıştır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma Sivas İlinde Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan sağlık personelinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla yapılmış olup bu bölümde elde edilen bulgular mevcut literatür çerçevesinde tartışılmaktadır.

5.1. Sağlık Çalışanlarının Tanımlayıcı Özellikleri

Katılımcıların %69,7'sini kadınlar oluşturduğu, %45,2 sinin 20-29 yaş aralığında olduğu, %62,7'sinin evli olduğu, %46,9'unun çocuk sahibi olmadığı%40,8'ini lisans mezunlarının oluşturduğu, %61,5'inin hemşire/ebe kadrosuna mensup olduğu, %64,4'ünün ₺ 2000-3999 arası gelire sahip olduğu saptanmıştır (Tablo1).

5.2. Sağlık Çalışanının Finansal Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Verilerin Tartışılması

Sağlık çalışanlarının genel başarı puanı %60'tır ve en yüksek başarı "Emeklilik ve Sigortacılık" (%78) bölümünden elde edilirken en düşük başarı oranı "Yatırım" (%37) bölümünden elde edilmiştir (Tablo-15). Erkeklerin kadınlara göre daha yüksek başarı puanı elde ettiği görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı ($p<0,05$) olan bölümler "temel düzeyde ekonomi ve finans, finans gündemi" dir. Bu bölümlerde kadınların algı düzeyi erkeklere göre daha düşüktür (Tablo-28). Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde finansal okuryazarlık düzeyinin cinsiyete göre değiştiğini kanıtlayan birçok çalışma bulunmaktadır (Chen ve Volpe, 1998: 114; Chen ve Volpe, 2002: 294; Worthington, 2006: 73; Furtuna, 2007: 20; Dvorak ve Hanley, 2010: 650). Bu çalışmaların çoğunda erkeklerin finansal okuryazarlık seviyesinin kadınlardan yüksek olduğu belirtilmiştir. Bazı çalışmalarda ise cinsiyet ile finansal okuryazarlık arasında ilişkinin olmadığını görülmektedir (Adeleke, 2013: 40; Jorgensen ve Salva, 2010: 472; Biçer ve Altan, 2016: 1501).

Sağlık çalışanlarının medeni durumuna göre finansal okuryazarlık bulguları incelendiğinde evli bireylerin bekârlara kıyasla başarı puanının daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo-18). Medeni duruma göre anlamlı ($p<0,05$) olan bölüm "vergi ve mevzuat" bölümüdür. Bu bölümde evlilerin vergi ve

mevzuat algısı bekârlara göre daha yüksektir(Tablo-29). Ülkemizdeki finansal erişim endeksi sonuçlarına göre evlilerin, bekârlara kıyasla daha yüksek bir finansal erime sahip olduğu ve kadınların düşük finansal okuryazarlık seviyesinde olduğu belirtilmiştir (TEB, 2014). ANZ Bankası ile Emeklilik Komisyonunun yaptığı çalışmada evli olan bireylerin daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesinde olduğunu ortaya koymuştur (Retirement Commision, 2006). Bu durumun aile bilincinin yerleşmesi ve eş olarak bireylerin ailenin geçimi konusundaki sorumluluklarının artması sonucu meydana geldiği düşünülmektedir

Sağlık çalışanlarının yaş grubu özelliklerine göre incelendiğinde en başarılı grubun 50-59 yaş grubu olduğu, başarı düzeyi en düşük olan grup ise 20-29 yaş grubu olduğu belirlenmiştir (Tablo-17). Yaş grubuna göre anlamlı ($p<0,05$) olan bölümler “temel düzeyde ekonomi ve finans”, “emeklilik ve sigortacılık”, “yatırım”, “vergi ve mevzuat” ve matematik ve faiz hesaplamaları bölümüdür (Tablo-34). “Temel düzeyde ekonomi ve finans” bölümünde en yüksek algıya sahip yaş grubu “50-59”, “emeklilik ve sigortacılık” bölümünde en yüksek algıya sahip yaş grubu “40-49”, “yatırım” bölümünde en yüksek algıya sahip yaş grubu “50-59”, “vergi ve mevzuat” bölümünde en yüksek algıya sahip “50-59”, “matematik ve faiz hesaplamaları” bölümünde en yüksek algıya sahip olan grup “50-59”dur. Buna karşılık en düşük algıya sahip yaş gurubu “emeklilik ve sigortacılık” bölümü hariç tüm bölümlerde “20-29” yaş grubudur. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde 18-24 yaş grubu ve 70 yaş üzeri bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin çok düşük olduğu saptanmıştır (ASIC, 2011; Lusardi ve Mitchell, 2008; Hilgert ve Hogarth, 2002). Bireylerin yaşı arttıkça her konudaki deneyimleri de artmaktadır. Bu durum finansal deneyimlerde de kendini göstermektedir. Yaşı büyük olan sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasının sebebinin kişisel finans deneyimleri sonucu elde ettiği bilgiler olduğu düşünülmektedir.

Sağlık çalışanlarının eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık seviyesi incelendiğinde en yüksek başarı puanını elde eden grubu “doktora” mezunu olan kişiler oluştururken en düşük başarı düzeyini elde eden grubun “lise” mezunu olan kişiler oluşturmuştur (Tablo-20). Dolayısıyla eğitim düzeyi arttıkça finansal okuryazarlık seviyesi artmaktadır. Eğitim düzeyine göre anlamlı ($p<0,05$) olan bölümler “temel düzeyde ekonomi ve finans”, “bireysel bankacılık”, “emeklilik

ve sigortacılık”, “yatırım”, “vergi ve mevzuat” ve “matematik ve faiz hesaplamaları” ve “finans gündemi” bölümüdür(Tablo-36). Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde eğitilmiş bireylerin finansal okuryazarlığının yüksek olduğu buna karşın az eğitilmiş bireylerin seviyesinin düşük olduğu görülmektedir (Retirement Commission, 2006; Koenen ve Lusardi, 2011:19).

Sağlık çalışanlarının çocuk sayılarına göre finansal okuryazarlık seviyeleri incelendiğinde neredeyse tüm gruplardaki başarı puanı birbirine eşittir(Tablo-19). Çocuk sayılarına göre anlamlı ($p<0,05$) olan bölümler “temel düzeyde ekonomi ve finans” ve “vergi ve mevzuat” bölümleridir (Tablo-35). Anlamlı ($p<0,05$) olan bölümlerden temel ekonomi ve finans bölümünde “2” çocuk sahibi olanların, vergi ve mevzuat bölümünde ise “1” çocuğa sahip olanların diğer gruplara göre finansal okuryazarlık algısı daha yüksektir. Literatürde çocuk sahibi olan bireylerin daha yüksek finansal bilgi düzeyine sahip olduğu belirtilmiştir (Retirement Commission, 2006). Bireylerin çocuk sayısı arttıkça bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısı da artmaktadır. Gelir düzeyi sabit kalırken giderlerin daha da artması sonucu bireylerin finansal açıdan daha dikkatli adımlar attığı düşünülmektedir.

Sağlık çalışanlarının kadro unvanına göre finansal okuryazarlık seviyeleri incelendiğinde en yüksek başarıyı teknisyen/teknikerler elde etmiştir (Tablo-21). Bunun nedeninin ön lisans mezunu olan tekniker ve teknisyenlerin lisans tamamlama eğitimi ile sağlık yönetimi, işletme vb. bölümlerde lisanslarını tamamlayarak muhasebe ve finans alanındaki dersleri alması ve dolayısıyla finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseldiği düşünülmektedir. Kadro unvanına göre anlamlı ($p<0,05$) olan bölümler “temel düzeyde ekonomi finans”, “bireysel bankacılık”, “emeklilik ve sigortacılık”, finansal tablolar”, “vergi ve mevzuat” ve “finans gündemi” bölümleridir (Tablo-32). Temel düzeyde ekonomi ve finans; bireysel bankacılık; finans gündemi bölümlerinde hekimlerin finansal okuryazarlık algısı yüksek iken finansal tablolar; vergi ve mevzuat bölümlerinde tekniker/teknisyenler ve matematik ve faiz hesaplamaları bölümünde ise hemşire/ebelerin algısı daha yüksektir(Tablo-37).

Sağlık çalışanlarının tasarruf yapma yüzdesine göre finansal okuryazarlık düzeyi incelendiğinde en yüksek başarıyı aylık gelirinin %16-20’sini tasarruf eden

bireyler elde etmiştir (Tablo-27). Tasarruf yapma yüzdesine göre anlamlı($p<0,05$) olan bölümler “temel düzeyde ekonomi finans”, “vergi ve mevzuat” ve “finans gündemi” bölümleridir (Tablo-39). Temel düzeyde ekonomi ve finans, vergi ve mevzuat, finans gündemi bölümlerinin hepsinde gelirinin %16-20’sini tasarruf eden bireylerin finansal okuryazarlık algısı daha yüksektir. Literatürde de bu durumu destekleyici çalışmalar mevcuttur. Sabri ve Macdonald (2010: 107) tarafından Malezya’da yapılan bir çalışmada finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan bireylerin tasarruf yapma eğiliminde olmadığı buna karşın finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireylerin tasarruf yapma olasılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sağlık çalışanlarının en son bitirdiği uzmanlık alanına göre finansal okuryazarlık seviyeleri incelendiğinde en yüksek başarıyı “sosyal bilimler” grubundakiler elde etmiştir (Tablo-22). En son bitirdiği okula göre anlamlı olan bölümler “bireysel bankacılık”, “yatırım” ve “matematik ve faiz hesaplamaları” bölümleridir. “Bireysel bankacılık” bölümünde “sağlık bilimleri” grubunun algısı daha yüksek iken, “yatırım” ve “matematik ve faiz hesaplamaları” bölümlerinde ise “sosyal bilimler” grubunun algısı daha yüksektir(Tablo-33). Sosyal bilimlerde eğitim alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olmasının sebebinin sosyal bilimlerdeki birçok bölümde finansal bilgi düzeylerinin artmasına yönelik dersler, konferanslar, seminerler vb. durumların gerçekleşmesi sonucunda meydana geldiği düşünülmektedir.

Sağlık çalışanlarının finansal eğitim alma durumuna göre finansal okuryazarlık düzeyi incelendiğinde en yüksek başarıyı finansal eğitim almayanlar elde etmiştir (Tablo-26). Biçer ve Altan (2016)’ın öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada finansal okuryazarlık eğitimi alan öğrencilerin finansal konulardaki algılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Fakat bu çalışmada finansal okuryazarlık eğitimi alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük çıkmasının sebebi olarak örnekleme oluşturan bireylerin çok azının finansal okuryazarlık eğitimi aldığını belirtmiş olması bu durumun meydana geldiği düşünülmektedir.

Sağlık çalışanlarının bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre finansal okuryazarlık düzeyi incelendiğinde bu sisteme dâhil olanların finansal

okuryazarlıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo-24). Bireysel emeklilik sistemine katılıma göre anlamlı ($p<0,05$) olan bölümler “temel düzeyde ekonomi ve finans”, “bireysel bankacılık”, “vergi ve mevzuat” ve “finans gündemi” bölümleridir (Tablo-30). Tüm gruplarda bireysel bankacılığa dâhil olanların finansal okuryazarlık algıları daha yüksek olduğu saptanmıştır. Altuntaş (2009), bireysel emeklilik sistemine dâhil olan kişilerin finansal okuryazarlıklarının daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Sağlık çalışanının internet bankacılığı kullanımına göre finansal okuryazarlık düzeyi incelendiğinde internet bankacılığı kullananların başarı puanı daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo-25). İnternet bankacılığı kullanımına göre anlamlı ($p<0,05$) bulunan bölümler “bireysel bankacılık”, “emeklilik ve sigortacılık”, “vergi ve mevzuat” bölümleridir (Tablo-31). Bireysel bankacılık ve vergi ve mevzuat bölümlerinde internet bankacılığı kullananların finansal algısı yüksek iken, emeklilik ve sigortacılık bölümünde internet bankacılığını kullanmayanların algısının daha yüksek saptanmıştır.

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

İçinde bulunduğumuz yüzyılda finansal okuryazarlık çalışmaları hız kazanmakta ve finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması için çeşitli tavsiyelerde bulunmaktadır. Bilhassa tasarruf miktarları ve muhtemel finansal krizlerden korunma aracı olarak finansal okuryazarlık kavramı vurgulanmaktadır. Finansal ürün ve hizmetlerin temininde verilen hatalı kararlar bireyi, aileyi ve tüm toplumu derinden etkilemektedir. Dolayısıyla finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması gereklidir.

Bu çalışma Sivas ilinde faaliyet gösteren ve sağlık bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan kamu sağlık personelinin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte sağlık çalışanları birçok meslek grubuna ayrılmıştır ve bu çeşitlilik, meslek grupları arasında finansal okuryazarlığın ölçülmesine olanak tanımıştır. Farklı gruplar üzerine birçok çalışma literatürde yer bulmasına karşın sağlık çalışanları örnekleminde yapılan çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan çalışmanın önemi bir hayli artmaktadır.

- Katılımcıların profili değerlendirildiğinde; %69,7'si kadın,%45,2'sinin 20-29 yaş grubunda,%62,7'sinin evli, %40,8'inin lisans mezunu, %61,5'inin hemşire/ebe, %64,4'ünün gelir düzeyinin ₺ 2000-3999 arası olduğu tespit edilmiştir.
- Sağlık çalışanlarının unvanlarına göre profili değerlendirildiğinde; hekim, hemşire/ebe, tekniker/teknisyen ve memurlar olarak dört grupta değerlendirilmiştir.
- Genel olarak katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri orta seviyededir. Temel düzeyde ekonomi finans alt boyutu incelendiğinde genel başarı düzey, %61'dir. Erkeklerin, 50-59 yaş grubundaki bireylerin, doktora mezunlarının, hekimlerin, ₺ 10000 ve üzeri gelire sahip olanların algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bireysel emeklilik sistemine katılımı olan ve 2 çocuk sahibi olan bireylerin, hekimlerin algısının da bu bölümde yüksek olduğu saptanmıştır.

- Bireysel bankacılık alt boyutu genel başarı puanına bakıldığında %74'tür. Bireysel emeklilik sistemine katılımı olan bireylerin, internet bankacılığı kullanan bireylerin, sağlık bilimlerinde uzmanlık yapanların, doktora mezunlarının, hekimlerin, ₺ 10000 ve üzeri gelire sahip olanların algılarının burada da yüksek olduğu belirlenmiştir.
- Emeklilik ve sigortacılık alt boyutu incelendiğinde genel başarı puanı %78'tir ve en yüksek başarı puanının elde edildiği bölümdür. İnternet bankacılığı kullananların 40-49 yaş grubunda olan bireylerin, lise mezunlarının tekniker/teknisyenlerin bu bölümde daha yüksektir.
- Finansal tablolar alt boyutu incelendiğinde genel başarı puanının %49 olduğu görülmektedir. Finansal okuryazarlık eğitimi alan bireylerin, teknisyen/teknikerlerin finansal tablolardaki algıları daha yüksektir.
- Yatırım alt boyutu incelendiğinde genel başarı düzeyi %37 ve en düşük başarının elde edildiği boyuttur. Sosyal bilimlerde uzmanlık yapanların, 50-59 yaş grubunda olanların, önlisans mezunlarının algıları bu bölümde daha yüksektir.
- Vergi ve mevzuat alt boyutu incelendiğinde genel başarı puanının %73 olduğu görülmektedir. Evlilerin, bireysel emeklilik sistemine katılımı olan bireylerin, internet bankacılığı kullananların, 50-59 yaş grubundakilerin, 1 çocuğa sahip olan bireylerin, doktora mezunların, teknisyen/teknikerlerin, gelir düzeyi ₺ 4000-5999 grubundakilerin ve gelirinin %16-20'sini tasarruf edenlerin algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Matematik ve faiz hesaplamaları alt boyutu incelendiğinde başarı puanı %64 olduğu görülmektedir. Sosyal bilimler alanında uzmanlık yapanların, 50-59 yaş grubunda olanların, lisans mezunlarının, gelir düzeyi ₺ 4000-5999 grubunda olanların bu bölümde algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
- Finans gündemi alt boyutu incelendiğinde genel başarı puanı %51 olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin, bireysel emeklilik sistemine katılımı olanların, doktora mezunlarının, hekimlerin, gelir düzeyi ₺ 6000-7999 grubunda olanların, gelirinin %16-20'sini tasarruf edenlerin bu bölümdeki algılarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak ülkemizde önemli bir sektör ve meslek grubunda olan aynı zamanda diğer kamu çalışanlarına kıyasla yüksek ücret düzeyine sahip sağlık çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeyi ve bu alanda eğitime ihtiyaç duyup/duyulmadıklarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma sağlık çalışanlarının aslında bu alanda bilgilerinin mevcut fakat yetersiz olduğu ve finansal eğitim almasının gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

6.2. Öneriler

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler getirilmiştir;

- Finansal okuryazarlık sadece bireysel değil aynı zamanda toplumsal bir sorundur. Bu nedenle finansal okuryazarlığı geliştirmek için eğitim müfredatına bu alanla ilgili dersler eklenebilir veya bu alanda bireyler için eğitim programları düzenlenebilir.
- Çalışma Sivas ilindeki Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerdeki sağlık çalışanı örnekleminde yapılmıştır. Bulguların genellenebilirliğini sağlamak amacıyla diğer illerde bu alanda daha geniş bir örnekleme kapsamlı çalışmalar yapılabilir.
- Bu alanda yapılacak olan diğer çalışmalar tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak finansal eğitim alan sağlık çalışanları ile almayanlar arasındaki farklılıklar inceleyen çalışmalar yapılması,
- Konu farklı meslek grupları üzerinde uygulanmalı ve farklılık düzeyleri araştırılmalıdır.

Önerilmiştir.

7. KAYNAKÇA

- Adeleke, T. (2013), "The Effects of Gender and Gender Role on the Financial Literacy of College Students", Wilmington, *North Carolina: Oklahoma State University*, July.
- Altıntaş, K.M.(2008), Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Eğitimin Önemi; Toplumda Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Yükseltilmesi ve Bireylerde Asgari Finans Kültürünün Oluşturulma Süreci, *Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları*, İstanbul.
- Altıntaş, K.M.(2009), Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okuryazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitim Modeli, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9):151-176.
- Altıntaş, K. M. (2008), Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Eğitimin Önemi: Toplumda Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Yükseltilmesi ve Bireylerde Asgari Finans Kültürünün Oluşturulma Süreci, *Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları*, İstanbul.
- Arslan, Ö. ve Küçükaksoy, İ. (2006), Finansal Gelişme ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisi Üzerine Ekonometrik Bir Uygulama, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, 4: 25-38.
- ASIC(Australian Securities and Investment Commission (2011), "Financial Literacy Strategy", Report 229.
- Atikson, A. ve Messy, F. (2012). Measuring Financial Literacy: Result of the OECD/International Network on Financial Education(INFE) Pilot Study, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pension, No:15, *OECD Publishing*. (<http://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en> (E.T.: 15.08.2016)).
- Bayram S. S. (2010), *Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*,

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şubat 2010.

Baysa, E. (2015). *Finansal Okuryazarlık ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe-Finansman Bilim Dalı, Tokat.

Beal, D. Ve Delpachitra, S. (2003), Financial Literacy Among Australian University Students, *Economic Papers*, 22(1): 65-78

Bernanke, B. S.(2011), “Financial Literacy” Statement by Ben S. Bernanke Chairman Board of Governors of the Federal Reserve System provided for the record of a hearing conducted by the Subcommittee on Oversight of Government Management, the Federal Workforce, and the District of Columbia of the Committee on Homeland Security and Governmental Affairs U.S. Senate, *Washington, D.C*, 20 April.

Biçer, E. B. ve Altan F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1501-1517.

Bodie, Z. (2006), A Note on Economic Principles and Financial Literacy, *Networks Financial Institute at India State University Policy Brief*, April.

Burges, R. Ve Pande, R. (2005), Can Rural Banks Reduce Poverty? Evidence from the Indian Social Banking Experiment, *American Economic Review*, 95: 780-795.

Capuano, A. Ve Ramsay, I. (2011), “What Causes Suboptimal Financial Behaviour? An Exploration of Financial Literacy, Social Influences and Behavioural Economics, Financial Literacy Project”, *Research Report*, The University of Melbourne.

CBA(Consumer Bankers Associate) (2005), 2005 Survey of Bank-Sponsored Financial Literacy Programs (www.cba.org (E.T.: 20.08.2016)).

- Chen, H. ve Volpe, R. P. (1998),"An Analysis of Personal Finance Literacy Among College Students", *Financial Services Review*, 7(2): 107-128.
- Chen, H. ve Volpe, R. P. (2002), "Gender Differences in Personal Financial Literacy Among College Students", *Financial Services Review*, 11: 289-307.
- Cleek, M. G. Ve Pearson, T. A. (1985), Perceived Causes of Divorce: An Analysis of Interrelationships, *Journal of Marriage and the Family*, 47(1): 179-183.
- Cole, S., Sampson, T. ve Zia, B. (2009), Financial Literacy, Financial Decisions and the Demand for Financial Services: Evidence from India and Indonesia, Harvard Business School, *Working Paper 09-117*.
- Çakır, A. (2006), Bankacılıkta Operasyonel Risklerin Etkin Yönetiminde Risk Bazlı Müşterini Tanı İlkelerinin Önemi, *Bankacılar Dergisi*, Sayı 56, 40-50
- Devlet Memurları Kanunu (DMK).
- Dvorak, T. ve Hanley, H. (2010),"Financial Literacy And The Design Of Retirement Plans",*The Journal of Socio-Economics*, 39: 645-652.
- Elmas, B. ve Yılmaz, H. (2016), Finansal Okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1): 115-140.
- Ergün, B., Şahin A., Ergin, E., (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34):847-864.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014), Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4):113-126.
- Ertürk, E. (2006), İktisada Giriş, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- Ferguson, R. W. (2002), Reflections on Financial Literacy, Remarks, National Council on Economic Education, *Washington D.C.*, 13 May. (https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/historical/federal%20reserve%20history/bog_members_statements/ferguson_20020513.pdf (E.T.: 07.08.2016)).
- Fettahoğlu, S. (2015). Hane Halkının Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Kocaeli'nde Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 67, 101-116.
- Furtuna, F. (2007),"College Students' Personal Financial Literacy: Economic Impact and Public Policy Implications", *Undergraduate Economic Review*, 4(1): 1-32.
- Gathergood, J. (2012). Self-Control, Financial Literacy and Consumer Over-Indeptedness, *Journal of Economic Psychology*, 33, 590-602.
- Greenspan, A. (2003b), *Financial Education*, Remarks, 33rd Annual Legislative Conference of the Congressional Black Caucus, Washington D.C., 26 September, (www.federalreserve.gov/boarddocs/speeches/2003/20030926/default.htm, (E.T.: 29.07.2016)).
- Greenspan, A. (2003a), Prepared Statement, US Senate, Committee On Banking, Housing, and Urban Affairs, Hearing on The State of Financial Literacy and Education in America. 5 February
- Gökmen, H. (2012), Finansal Okuryazarlık, *Hiperlik Yayınları*, İstanbul.
- Guntu, M. M. ve Cihangir, M. (2015), Finansal Okuryazarlık: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Personeli Üzerinde Bir Araştırma, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10): 415-424.
- Hathaway, I. ve Khatiwada, S. (2008). Do Financial Education programs Work?. Working Paper 08-03, *Federal Reserve Bank of Cleveland*.
- Hayta, A. B. (2011), Aile ve Finans Sistemi İlişkileri, *Gazi Kitapevi*, Ankara.

- Hilgert, M. A. ve Hogart, M. J. (2003) Household Financial Management: The Connection Between Knowledge and Behavior, *Federal Reserve Bulletin*, July: 309-322.
- Hilgert, M. ve Hogartan, J. (2002), “ Financial Knowledge, Experience and Learning Preferences: Preliminary Results from a New Survey on Financial Literacy”, *Consumer Interests Annual* 48: 1-7.
- Honohan, P. (2006), Household Financial Access in the Process of Development, *World Bank Research Policy Working Paper* 3695.
- Honahan, P. (2007), Cross- Country Variation in Household Access to Financial Services, Proceeding of Access to Financial Conferance, *Washington DC*.
- Jenkins, A. (2005) Education Employers to Make an Informed Choice About Financial Education, *Henry Stewart Publications*, Pensions, 1478-5315 10(4): 331-335.
- Jorgensen, B. L. ve Savla, J. (2010), "Financial Literacy of Young Adults: The Importance of Parental Socialization", *Family Relations*, 59: 465-478.
- Karabacak, S. (2013), Yönetim Kurumları ve Finansal Okuryazarlık, *Kurumsal Yönetim Dergisi*, TKYD Yayını Sayı:19, İlkbahar 2013.
- Kaşıkcıoğlu, F. Ç. (2014), *Sağlık Personelinin Disiplin Soruşturmalarının Değerlendirilmesi ve Soruşturmacıların Bilgi, Tutum ve Davranışlarının Tespiti*, Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kempson, E. ve Whyley, C. (1999), Kept Out or Opted Out: Understanding and Combating Financial Exclusion, Joseph Rowntree Foundation, *Policy Press*, London, UK.
- Kılıç, Y., Ata, H. ve Seyrek, İ. (2015), Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66: 129-150.

- Koenen, T. B. ve Lusardi, A. (2011), “ Financial literacy and Retirement Planning in Germany”, Working Paper 17110 (www.nber.org/papers/w17110) (E.T.: 05.07.2016)).
- Lerman, R. I.ve Bell, E. (2006), Financial Strategies: Where Do We Go From Here?, April 2006, Networks Financial Institute an India State University Policy Brief.
- Lusardi, A. (2008), “Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice”, Joint Center for Housing Studies, *Harvard University*, February UCC08-11.
- Lusardi, A. (2008), Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice?, Working Paper 14084 (<http://www.nber.org/papers/w14084>) (E.T.: 15.07.2016)).
- Lusardi, A. ve Mitchell, O.S. (2007), Baby Boomers Retirement Security: The Role of Planning, Financial Literacy And Housing Wealth, *Journal of Monetary Economics*, 54, 205-224.
- Lusardi, A. ve Mitchell, O.S. (2009), How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness, Working Paper 15350, (<http://www.nber.org/papers/w15350>) (E.T.: 15.07.2016)).
- Lusardi, A. ve Mitchell O.S. (2008), “ Planning and Financial Literacy: How Do Women Fare?”, Working Paper 13750 (<http://www.nber.org/papers/w13750>) (E.T.: 28.07.2016)).
- Mandell, L. (2006), Financial Literacy: If It’s So Important, Why Isn’t It Improving? April, *Networks Financial Institute at Indiana State University Policy Brief*.
- Marcolin, S. ve Abraham, A. (2006), Financial Literacy Research: Current Literature and Future Opportunities, University of Wollongong Research Online, Faculty of Commerce-Paper (Archive).

- Mason, C. L. J. ve Wilson, R. M. S. (2000), “Conceptualising Financial Literacy”, *Loughborough University Business School Publishing*.
- Mishkin, F.S. (2000). Finansal Piyasalar ve Kurumlar, Çeviren: İlyas Şıklar, Ahmet Çakmak, Suat Yavuz, *Bilim ve Teknik Yayınevi*, İstanbul.
- OECD (2009), Financial Literacy and Consumer Protection: Overlooked Aspects of the Crisis, OECD Recommendation on good Practices on Financial Education and Awareness Releting to Credit, *OECD Publishing*, June 2009.
- OECD (2005), Improving Financial Literacy: Analysis of Issue and Policies, *OECD Publishing*.
- OECD INFE (2011), Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for Conducting an Internatonally Comparable Survey of Financl Literacy, *OECD Publishing*.
- OECD (2006), “The Importance of Financial Education”, *Policy Brief*, July.
- Ohler, A. ve Werner C. (2008), Saving for Retirement- A Case for Financial Education in Germany and UK? An Econmic Perspective, *Journal of Consumer Policy*, 31: 253–283
- Okka, O. (2010). Finansal Yönetim; Teori ve Çözümlü Problemler, 4. Baskı, *Nobel Yayın Dağıtım*.
- Orton, L. (2007), Financial Literacy: Lesson from International Experience. *Canadian Policy Research Networks*. (http://www.cprn.org/documents/48647_EN.pdf (E.T.: 24.07.2016)).
- Özçam, M. (2006), Yatırımcı Eğitimi: Dünya Uygulamaları ve Türkiye İçin Öneriler, *Sermaye Piyasası Araştırma Raporu*, Ankara.
- Öztekin A. (2012)Yönetim Bilimi, 5. Baskı, *Siyasal Yayınevi*.

- Öztürk, E ve Demir, Y. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 68: 113-134.
- President's Advisory Council on Financial Literacy (PACFL) (2008), *Annual Report to President*(2008-2010).
- Policy Research Initiative (PRI), (2004), Financial Capability and Poverty Discussion Paper. Prepared by Social and Enterprise Development Innovations for the PRI Project “New Approaches for Addressing Poverty and Exclusion.” *Ottawa: PRI*.
- Remund, D. L. (2010), Financial Literacy Explicated: The Case for a Cleaner Definition in an Increasingly omplex Economy” *The Journal of Consumer Affairs*, Vol:44, No:2.
- Resmi Gazete, Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları, 2014/10: 29021
- Resmi Gazete, Bireysel Emeklilik Sistemine Otomatik Katılım, 2016/26 sayılı Başbakanlık Genelgesi.
- Retirement Commission (2006), “National Strategy for Financial Literacy”, *New Zealand*.
- Sabri, M.F. ve MacDonald, M. (2010), “Saving Behavior and Financial Problems Among College Student: The Role of Financial Literacy in Malaysia”, *Cross-Cultural Communication*, 6(3):103-110.
- Satoğlu, S. (2014), *Bireysel Yatırımcıları Koruma Aracı Olarak Finansal Okuryazarlık ve Türkiye Uygulaması*, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Bankacılık Bölümü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Sevim, N., Temizel, F. ve Sayılır Ö. (2012). The Effects of Financial Literacy on the Borrowing Behaviour of Turkish Financial Consumers, *International Journal of Consumer Studies*, 36(5), pp.573-579.

- SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) (2012), Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması. (www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20121116&subid=0&ct=f (E.T.: 18.07.2016)).
- SPK (Sermaye Piyasası Kurulu) (2015), 2015 Türkiye Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi. (www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20151005&subid=0&ct=f (E.T.: 18.07.2016)).
- TEB (Türkiye Ekonomi Bankası) (2013), Türkiye Finansal Okuryazarlık Erişim Endeksi. (www.teb.com.tr/upload/PDF/foe_endeks_rapor_2013.pdf (E.T.: 15.07.2016))
- Temizel, F. (2010), Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık. *Beta Yayıncılık*. İstanbul.
- Temizel, F. ve Bayram F. (2011), Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1): 73-86.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) (2011), Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim, *TCMB Yayınları*, Ankara.
- Unay, C. (2001), Makro Ekonomi, Yenilenmiş 8. Baskı, *Vipaş Yayınları*, Bursa-İstanbul.
- Van Rooij, M.C.J., Lusardi, A., Alessie, R.J.M.(2011), Financial Literacy and Retirement Planning in the Netherlands, *Journal of Economic Psychology*, 32: 593-608.
- Wagland, S. (2006), Financial Literacy in the Context of Literacy in General (Oral Presentation), *Fifth Australian Society of Heterodox Economists Conference*.
- Whitehouse, E. (2000), “Pension reform, Financial Literacy and Public Information: A Case Study of the UK” Social Protection Unit Human Development Network the World Bank,

(siteresources.worldbank.org/SOCIALPROTECTION/Resources/SP-Discussion-papers/Pensions-DP/0004.pdf (E.T.: 10.07.2016)).

World Bank, (2009), Bulgaria Diagnostic Review of Consumer Protection and Financial Capability, *Key Finding and Recommendations*, Volume I.

Miller, M., Godfrey, N., Levesque, B. ve Stark, E. (2009). The Case for Financial Literacy in Developing Countries: Promoting Access to Finance by Empowering Consumers, OECD, *The World Bank, DFID, CGAP*.

World Bank (2011), Good Practices for Financial Consumer Protection, Consultative Draft.

Worthington, A. C. (2006), "Predicting Financial Literacy in Australia", *Financial Services Review*, 15: 59-79.

Yeung, W. J. Ve Hofferth, S. L. (1998), Family Adaptations to Income and Job Loss in The US, *Journal of Family and Economic Issues*, 19(3): 255-283.

İnternet Kaynakları

<http://www.akbank.com/havale-eft> (E.T.: 29.05.2017)

<http://www.cfee.org/> (Canadian Foundation for Economic Education) (E.T.: 16.08.2016)

<http://www.finansaltuketici.gov.tr/sozluk> (E.T.: 20.08.2016)

<http://www.fo-der.org/> (E.T.: 08.08.2016)

<http://www.franchise.org/what-is-a-franchise> (E.T.: 03.08.2016)

<http://www.fxtcr.com/Egitim/Sozluk> (E.T.: 18.08.2016)

<https://www.halkbank.com.tr/channels/1.asp?id=679> (E.T.: 21.08.2016)

<http://www.oecd.org/> (E.T.: 13.08.2016)

<https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/tuketiciler/IBAN/SSS.pdf> (E.T.: 29.05.2017)

<http://www.tcmb.gov.tr> (E.T.: 07.08.2016)

<http://www.bireyselyatirimci.com> (E.T.: 07.08.2016)

EKLER

EK-1: Anket Formu

ANKET FORMU

Değerli katılımcı,

Bu anket çalışması, sağlık çalışanlarının *finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara verilen cevaplar bilimsel amaçlarla değerlendirilecektir. Araştırmanın geçerliliği açısından bütün soruların cevaplanması önem arz etmektedir. Lütfen seçenekler arasından size göre en doğru olanı işaretleyiniz. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Fatih Altan (fatihaltan91@gmail.com)
C.Ü.. Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyet
 Kadın
 Erkek
2. Yaş Gurubunuz:
 20 – 29
 30 – 39
 40 – 49
 50 – 59
 60 yaş ve üzeri
3. Medeni Durumunuz:
 Evli
 Bekar
4. Çocuk/larınızın Sayısı:
 0
 1
 2
 3
 4 ve üzeri
5. Eğitim Düzeyiniz:
 Lise
 Ön Lisans
 Lisans
 Yüksek Lisans
 Doktora
6. Kadro Unvanınız:
 Hekim
 Hemşire/Ebe
 Sağlık Teknikeri/Teknisyen
 Memur
7. En Son Bitirdiğiniz Eğitim/Uzmanlık Alanınız:
 Sağlık Bilimleri(Tıp, Hemşirelik vs.)
 Sosyal Bilimler(İşletme, Sağlık Yönetimi vs.)
 Fen Bilimleri(Mühendislik, Biyoloji, Kimya vs.)
8. Aylık Gelir Düzeyiniz(Ailenizin):
 ₺1.999'den az
 ₺2.000-3.999
 ₺4.000-5.999
 ₺6.000-7.999
 ₺8.000-9.999
 ₺10.000 ve üzeri
9. Bireysel Emeklilik Sistemine Katılımınız var mı?
 Evet
 Hayır
10. İnternet Bankacılığı Kullanıyor Musunuz?
 Evet
 Hayır
11. Finansal Okuryazarlık Eğitimi Aldınız mı?
 Evet
 Hayır
12. Aylık Tasarruf Yüzdesi(Gelirin):
 Tasarruf yapmıyorum
 %0-5
 %6-10
 %11-15
 %16-20

	Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Doğru	Yanlış	Fikrim Yok
1	Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır.			
2	Türkiye'de enflasyon oranları %10'un altındadır.			
3	Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.			
4	Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.			
5	Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır.			
6	Türkiye'deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul'dur.			
7	Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.			
8	Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.			

Bireysel Bankacılık		Doğru	Yanlış	Fikrim yok
9	Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.			
10	Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.			
11	IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.			
12	EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.			
13	İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilmektedir.			
14	İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilmektedir.			
Emeklilik ve Sigortacılık		Doğru	Yanlış	Fikrim yok
15	Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktördür.			
16	SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye'de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.			
17	Türkiye'de emeklilik yaşı herkes için 65'tir.			
18	Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.			
19	Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.			
Finansal Tablolar		Doğru	Yanlış	Fikrim yok
20	Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.			
21	Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.			
22	Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL'dir.			
23	Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.			
Yatırım		Doğru	Yanlış	Fikrim Yok
24	Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.			
25	Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.			
26	Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.			
27	Döviz, bir tasarruf aracıdır.			
28	Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.			
Vergi ve Mevzuat		Doğru	Yanlış	Fikrim Yok
29	Türkiye'de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.			
30	Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıt yaptırmak gerekmektedir.			
31	Her işyeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.			
32	Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak'ta başlayıp, 31 Aralık'ta sona erer.			
33	Amerikan doları, Euro ve Sterlin arasında en değerli olan para birimi hangisidir?	a. Amerikan Doları b. Euro c. Sterlin		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları				
34	Tuna Bey, ayda 2000 TL kazanacağı yeni bir işe girmiştir. Her ay 900 TL kira, 350 TL ulaşım gideri, 500 TL mutfak giderleri ve 100 TL giyinme masrafları vardır. Tuna Bey'in 600 TL para biriktirmesi kaç ay sürecektir?	a. 1 ay c. 3 ay e. Fikrim yok	b. 2 ay d. 4 ay	
35	Konut kredisinde aylık faiz oranı %1 ise yıllık faiz oranı ne olmalıdır?	a. %12'den az c. %12'den fazla d. Fikrim yok	b. %12	

36	Banka hesabınızda 100 TL'niz olduğunu ve faiz oranının yıllık %5 olduğunu varsayın. 1 yıl sonra hesabınızdaki paranın ne kadar olacağını düşünürsünüz?	a. 105 TL'den az b. 105 TL c. 105 TL'den fazla d. Fikrim yok
37	Banka hesabınızda 100 TL mevduatınız olduğunu farz edin. Yıllık faiz oranı %5, enflasyon oranı %6 ise, 1 yıl sonra paranızın alım gücü ne kadar olacaktır?	a. 100 TL b. 100 TL'den az c. 100 TL'den fazla d. Fikrim yok
38	Zeynep ve Bilge aynı yaşta. Zeynep 30 yaşından itibaren her yıl 1.000 TL, Bilge ise 40 yaşından itibaren her yıl 2.000 TL bankaya faize para yatırıyor. 50 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır?	a. Eşit miktarda paraları vardır. b. Bilge. Çünkü her yıl daha fazla miktarda birikim yapmıştır. c. Zeynep. Çünkü daha uzun yıl yatırım yapmıştır. d. Zeynep. Çünkü birikimleri

EK-2: İzin Belgesi

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Sivas İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

SIVAS İLİ KAMU HASTANE BİRLİĞİ GENEL
SEKRETERLİĞİ - SIVAS İLİ KİHBGS ARGE BİRİMİ
28/12/2015 18:10 - 75723911 - 663 08 - E 3844

Sayı : 75723911/663.08
Konu : Araştırma Komisyon Kararı -
Fatih ALTAN Dilekçe

Sayın; Fatih ALTAN

İlgi : a) Fatih ALTAN'ın 25/11/2015 tarihli dilekçesi.
b) TKHK Kamu hastane birlik daire başkanlığının 19.06.2013 tarih ve 95796091-010.07 sayılı yazısı.

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatih ALTAN "Sivas İli Kamu Hastanelerinde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi" konulu anket çalışma başvurusu Tıbbi Hizmetler Başkanlığındaki inceleme komisyonu tarafından değerlendirilmiştir.

İlgi (a) tarihli dilekçede belirtilen anket uygulama çalışmasını ilgi (b) yazı gereği, çalışmaların Sağlık Tesisinde hizmetci aksatmayacak şekilde yürütülmesi, anket/araştırmaya katılımların gönüllülük esasına göre yapılması, kişisel verilere ve özel hayatın korunmasına özen gösterilmesi, sonucun Bakanlığımız bilgisi dışında ilan edilmemesi hususları dikkate alınarak Genel Sekreterliğimize bağlı Kangal Devlet Hastanesi hariç diğer sağlık tesislerinde yapması uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Uzm.Dr.Yavuz ORAK
Genel Sekreter

EKLER

1- Komisyon Kararı (1 Sayfa)

DAĞITIM

Gereği

1- Fatih ALTAN

Bilgi

1- Birliğe bağlı tüm sağlık tesisleri
2- Kangal Devlet Hastanesi hariç

Sivas İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği Kadıburhanettin Mahallesi Demiryolları Caddesi No:7
Kat:3 (Eski Demiryolu Hastanesi) 58040 Sivas
Hilal ÖZBEK Tel: 0 (346) 225 80 80 Dahili:309

2-ünza ile imzalandığı tasdik olunur.

25/12/2015

Evrak Kayıt Yetkilisi

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden ea59007e-1192-4d94-9b9c-b1410717feb0 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Sivas İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

İZİN BAŞVURU TALEBİ İNCELEME KOMİSYON TUTANAĞI

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatih ALTAN'ın "Sivas İli Kamu Hastanelerinde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi" konulu anket çalışmasını Genel Sekreterliğimize bağlı sağlık tesislerinde yürütmek üzere ön izin formu ile başvuruda bulunmuştur.

Yapılan başvuru, Tıbbi Hizmetler Başkanlığındaki inceleme Komisyonumuz tarafından sağlık tesislerinin de görüşü alınarak, değerlendirilmiş ve yapılan çalışma programı dahilinde kişisel bilgilerin gizliliği ilkesi göz önünde bulundurularak belirtilen çalışmanın Genel Sekreterliğimize bağlı Kangal Devlet Hastanesinde yapılması uygun görülmemiş olup, diğer sağlık tesislerinde yapılması uygun görülmüştür.

İş bu tutanak komisyonumuz tarafından imza altına alınmıştır.

Başkan
Uzm. Dr. Ahmet Kemal Filiz
Tıbbi Hizmetler Başkanı

Üye
Uzm. Dr. Yaşar TAŞTEMUR
İdari Hizmetler Başkanı

Üye
Enver ÇELİK
Mali Hizmetler Başkanı

Üye
Op. Dr. İzzet ÖZGÜRLÜK
Sivas Numune Hastanesi Yöneticisi

Üye
Op. Dr. Emin Erhan TEMİZÖZ
Sivas Numune Hastanesi Başhekim Yrd.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Sivas İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

SIVAS İLİ KAMU HASTANE BİRLİĞİ GENEL
SEKRETERLİĞİ - SIVAS İLİ KHİBĞS ARGE BİRİMİ
05.02.2016 16.03 - 75723911 - 644 - E 1037

Sayı : 75723911/044
Konu : Araştırma Komisyon Kararı -
Fatih ALTAN'ın Dilekçesi

Sayı: Fatih ALTAN

İlgi :a) Fatih ALTAN'ın 25/11/2015 tarihli dilekçesi.
b) Kangal Devlet Hastanesinin 10.12.2015 tarih ve 2338 sayılı yazısı.
c) Kangal Devlet Hastanesinin 27.01.2016 tarih ve 200 sayılı yazısı.
d) TKHK Kamu hastane birlik daire başkanlığının 19.06.2013 tarih ve 95796091-010.07 sayılı yazısı.

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatih ALTAN "Sivas İli Kamu Hastanelerinde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi" konulu anket çalışma başvurusu Tıbbi Hizmetler Başkanlığındaki inceleme komisyonu tarafından değerlendirilmiştir.

Yapılan başvuru, Tıbbi Hizmetler Başkanlığındaki inceleme Komisyonumuz tarafından sağlık tesislerinin de görüşü alınarak, değerlendirilmiş Kangal Devlet Hastanesinin ilgi (b) tarih ve sayılı yazısına istinaden ilgili hastanede araştırmayı yapması uygun görülmemiştir. İlgi (c) sayılı yazı ile "uygun görülmemiştir" ibaresinin sehven yanlış yazılı bildirilmiş olup, ilgi (d) yazı gereği, çalışmaların Sağlık Tesisinde hizmeti aksatmayacak şekilde yürütülmesi, anket/araştırmaya katılımların gönüllülük esasına göre yapılması, kişisel verilere ve özel hayatın korunmasına özen gösterilmesi, sonucun Bakanlığımız bilgisi dışında ilan edilmemesi hususları dikkate alınarak Genel Sekreterliğimize bağlı Sivas Kangal Devlet Hastanesinde yapması uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Uzm.Dr.Yaşar TAŞTEMUR
Genel Sekreter a.
İdari Hizmetler Başkanı

EKLER
1- Komisyon Kararı (1 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Fatih Altan

Bilgi:
Sivas Kangal Devlet Hastanesi

Bu evrakın 5070 Sayılı Kanun gereğince
e-imza ile imzalandığı tasdik olunur.
05-02-2016
Evrak Kayıt Yetkilisi

Sivas İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği Kadıburhanettin Mahallesi Demiryolları Caddesi No:7
Kat:3 (Eski Demiryolu Hastanesi) 58040 Sivas
Hilal ÖZBEK Tel: 0 (346) 225 80 80 Dahili:309

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden 0f85bc28-0081-4bd8-9a25-d70d138ed704 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU
Sivas İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

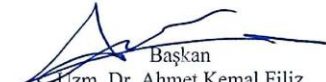
İZİN BAŞVURU TALEBİ İNCELEME KOMİSYON TUTANAĞI

- İlgi : a) Fatih ALTAN'ın 25.11.2015 tarihli dilekçesi.
b) Kangal Devlet Hastanesinin 10.12.2015 tarih ve 2338 sayılı yazısı.
c) Kangal Devlet Hastanesinin 27.01.2016 tarih ve 200 sayılı yazısı.

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatih ALTAN'ın "Sivas İli Kamu Hastanelerinde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi" konulu anket çalışmasını Genel Sekreterliğimize bağlı sağlık tesislerinde yürütmek üzere ilgi (a) tarihli dilekçesinde ön izin formu ile başvuruda bulunmuştur.

Yapılan başvuru, Tıbbi Hizmetler Başkanlığındaki inceleme Komisyonumuz tarafından sağlık tesislerinin de görüşü alınarak, değerlendirilmiş Kangal Devlet Hastanesinin ilgi (b) tarih ve sayılı yazısına istinaden ilgili hastanede araştırmayı yapması uygun görülmemiştir. İlgi (c) sayılı yazı ile "uygun görülmemiştir" ibaresinin sehven yanlış yazılı bildirilmiş olup, yapılan çalışma programı dahilinde kişisel bilgilerin gizliliği ilkesi göz önünde bulundurularak belirtilen çalışmanın Genel Sekreterliğimize bağlı Kangal Devlet Hastanesinde de yapılması uygun görülmüştür.

İş bu tutanak komisyonumuz tarafından imza altına alınmıştır.

Başkan
Uzm. Dr. Ahmet Kemal Filiz
Tıbbi Hizmetler Başkanı

Üye
Uzm. Dr. Yaşar TAŞTEMUR
İdari Hizmetler Başkanı

Üye
Enver ÇELİK
Mali Hizmetler Başkanı

Üye
Op. Dr. İzzet ÖZGÜRLÜK
Sivas Numune Hastanesi Yöneticisi

Üye
Op. Dr. Emin Erkan TEMİZÖZ
Sivas Numune Hastanesi Başhekim Yrd.

EK-3: Etik Kurul Raporu

GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Sivas İli Örneği
-----------------------	--

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu
	AÇIK ADRESİ:	Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başhekimlik Girişi Kampüsü, TR-58140 Merkez/Sivas
	TELEFON	0 346 258 00 25
	FAKS	0 346 258 00 24
	E-POSTA	gokaek2014@gmail.com

BAŞVURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Yrd. Doç. Dr. Enis Baha Biçer			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi			
	DESTEKLEYİCİ	-			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ	-			
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	Yüksek lisans tezi			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☐	ULUSLARARASI ☐

Etik Kurul Başkanı
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Zeynep Sümer
İmza:

GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Sivas İli Örneği
-----------------------	--

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama		
	SIGORTA	☐		
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐		
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐		
	İLAN	☐		
	YILLIK BİLDİRİM	☐		
	SONUÇ RAPORU	☐		
DİĞER:	☐			
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 2015-12/03	Tarih: 23.12.2015		
	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın/çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmanın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerden gerekli izin alınarak gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir.			

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI	Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu, Helsinki Bildirgesi, Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Yönergesi
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Prof. Dr. Zeynep Sümer

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişki		Katılım *		İmza
			E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Zeynep Sümer	Mikrobiyoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Şahande Elagöz	Patoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	İzinli
Prof. Dr. Naim Nur	Halk Sağlığı	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Ercan Özdemir	Fizyoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Dığdem Eren	Diş Hastalıkları ve Tedavisi	Cumhuriyet Üniversitesi, Diş Hekimliği	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Hatice Ulusoy	Sağlık Yönetimi	Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Sulhattin Arslan	Göğüs Hastalıkları	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Gülay Yıldırım	Tıp Tarihi ve Etik	Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Yrd. Doç. Dr. Pakize Cantürk Kılıçkaya	Eczacılık Farmasötik Biyoteknoloji	Cumhuriyet Üniversitesi, Eczalık Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	İzinli

*: Toplantıda bulunma

Etik Kurul Başkanı
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Zeynep Sümer
İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler

Adı Soyadı	Fatih ALTAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Sivas-1991
Medeni Hali	Bekâr
Yabancı Dil	İngilizce (YDS: 72,50)
İletişim Adresi	Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, 58140-Sivas
E-posta Adresi	fatihaltan91@gmail.com

Eğitim ve Akademik Durumu

Lise	Hacı Mehmet Sabancı Lisesi(Sivas)-2009
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, 2014
Yüksek Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ünvan	Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı (Devam Ediyor) Yüksek Lisans Öğrencisi

Bilimsel Yayınlar

Bildiriler

Biçer, E. B. and Altan, F. (2017), Determination of Financial Literacy Levels of Health Personnel Working in Hospitals Affiliated to the Ministry of Health: Sivas Province Example(Poster Presentation), 18th International Conference on Social Science & Humanities (ICSSH), 06-07 June 2017, Rome, Italy

Makaleler:

Biçer, E. B. ve Altan F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi/Evaluation of University Student's Financial Literacy Related to Attitudes and Behavior. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1501-1517.

Projeler:

Biçer, E. B. ve Altan, F. (2016). Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerde Çalışan Sağlık Personelinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi, Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi/SBF-039 No'lu Proje, **Araştırmacı Görevinde**

Katılım Belgeleri

- 1- Sağlıkta Değişim: Değişim Yönetimi Sempozyumu (2012) Sivas
- 2- 21. Yüzyılın Liderlik Becerileri ve Donanımları Konulu Seminer (2012)
- 3- Üniversite Hastaneleri Başmüdürleri 8. İstişare Toplantısı (2014) Sivas